

Міністерство освіти і науки України
Одеський національний технологічний університет

ННІ прикладної економіки і менеджменту ім. Г.Е. Вейнштейна
Кафедра економіки промисловості
Ступінь вищої освіти – перший (бакалавр)
Спеціальність 051 «Економіка»
Освітня програма «Економіка підприємства»

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА БАКАЛАВРА

**на тему «Діагностика фінансово-економічного стану ТОВ
«Молочна компанія «Галичина»»**

ШИФР КРБ.ЕП.1.584А-03.1.4

Здобувачки _____ Древаль А.М.

Керівник _____ проф. Кулаковська Т.А.

Кваліфікаційна робота допускається до захисту

Рішення кафедри від 12.06.2024 р., протокол № 15

Завідувач кафедри економіки промисловості _____ Олександр ПАВЛОВ

Одеса – 2024 рік

ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНОЛОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ННІ прикладної економіки і менеджменту ім. Г.Е. Вейнштейна
Кафедра економіки промисловості
Ступінь вищої освіти – перший (бакалавр)
Спеціальність 051 «Економіка»
Освітня програма «Економіка підприємства»

ЗАТВЕРДЖУЮ

Зав. кафедри _____

« _____ » _____ 202__ р.

ЗАВДАННЯ НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ ЗДОБУВАЧА

Древаль Анні Миколаївні

1. Тема роботи *«Діагностика фінансово-економічного стану ТОВ «Молочна компанія «Галичина»*
Затверджена наказом ОНТУ від 09.10.2023 р. № 584А-03
2. Термін здачі здобувачем закінченої роботи 05.06.2024
3. Вихідні дані роботи: *наукові праці вітчизняних та іноземних науковців, огляд ринку молочних виробів, статистична звітність ТОВ «Молочна компанія «Галичина» за 2021-2022 рр., джерела інтернет-сайтів.*
4. Перелік питань, які потрібно розробити: *Розділ 1. Науково-теоретичні засади діагностики фінансово-економічного стану підприємства; Розділ 2. Діагностика зовнішнього середовища та фінансово-економічного стану ТОВ «Молочна компанія «Галичина»; Розділ 3. Оцінка ефективності заходів з покращення фінансового та економічного стану підприємства*
5. Перелік графічного матеріалу (з точним зазначенням обов'язкових креслень) таблиць – 14, рисунків – 4.
6. Дата видачі завдання 14.02.2024

Керівник _____ Кулаковська Т.А.

Завдання прийняв до виконання _____ Древаль А.М.

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№	Назва етапів кваліфікаційної роботи	Термін виконання етапів роботи	Примітка
1	<i>Розробка теоретичного розділу за темою кваліфікаційної роботи</i>	<i>15.03.24 - 31.03.24</i>	
2	<i>Діагностика зовнішнього середовища підприємства</i>	<i>01.04.24 - 15.04.24</i>	
3	<i>Діагностика виробничо-господарської та фінансової діяльності ТОВ «Молочна компанія «Галичина» за два роки</i>	<i>16.04.24 - 05.05.24</i>	
4	<i>Розробка проєкту заходів з покращення фінансово-економічного стану ТОВ «Молочна компанія «Галичина» та розрахунок економічної ефективності</i>	<i>06.05.24 - 31.05.24</i>	
5	<i>Оформлення кваліфікаційної роботи</i>	<i>01.06.24 - 05.06.24</i>	

Здобувач-дипломник _____ Древаль А.М.

Керівник роботи _____ Кулаковська Т.А.

Несу відповідальність за ідентичність електронного та друкованого варіантів кваліфікаційної роботи, даю згоду на обробку персональних даних та не заперечую проти розміщення кваліфікаційної роботи на офіційних web-ресурсах ОНТУ.

Підтверджую, що в кваліфікаційній роботі відсутні порушення норм академічної доброчесності.

Здобувач-дипломник Древаль А.М. _____

АНОТАЦІЯ

на кваліфікаційну роботу бакалавра

КРБ містить 101 сторінку, 45 таблиць, 4 рисунки, список використаних джерел з 23 найменувань, 10 додатків.

Метою виконання роботи є проведення аналізу та оцінки фінансово-економічного стану ТОВ «Молочна компанія «Галичина» та розробка практичних пропозицій з його покращення.

Об'єктом аналізу, узагальнень і дослідження виступають процеси діагностування фінансово-господарської діяльності підприємств.

Предметом дослідження є фінансово-економічний стан ТОВ «Молочна компанія «Галичина».

Завданнями роботи передбачено дослідження науково-теоретичних основ діагностики фінансово-економічного стану підприємств; аналіз методичних підходів до оцінки фінансово-економічного стану підприємств; діагностика фінансово-економічного стану ТОВ «Молочна компанія «Галичина»; оцінка ефективності використання фінансових ресурсів ТОВ «Молочна компанія «Галичина»; розробка пропозицій з підвищення ефективності показників фінансово-економічного стану підприємства; розрахунок ефективності заходів з покращення фінансово-економічного стану підприємства.

За результатами виконаної роботи сформульовані пропозиції з покращення фінансово-економічного стану підприємств молокопереробної галузі України.

Отримані результати можуть бути використані на підприємствах молокопереробної галузі України.

Рік виконання роботи 2024

Рік захисту роботи 2024

ЗМІСТ

ВСТУП.....	6
РОЗДІЛ 1. НАУКОВО-ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДІАГНОСТИКИ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОГО СТАНУ ПІДПРИЄМСТВА.....	8
1.1. Сутнісна характеристика діагностики фінансово-економічного стану підприємства.....	8
1.2. Методологія фінансово-економічної діагностики стану підприємства.....	11
1.3. Експрес-діагностика фінансового стану підприємства.....	19
ВИСНОВКИ за Розділом 1.....	26
РОЗДІЛ 2. ДІАГНОСТИКА ЗОВНІШНЬОГО СЕРЕДОВИЩА ТА ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОГО СТАНУ ТОВ «МОЛОЧНА КОМПАНІЯ «ГАЛИЧИНА».....	29
2.1. Сучасний стан молокопереробної галузі та перспективи її розвитку.....	29
2.2. Техніко-економічна характеристика ТОВ «Молочна компанія «Галичина».....	35
2.3. Діагностика внутрішнього стану ТОВ «Молочна компанія «Галичина».....	39
2.3.1. Аналіз обсягу виробництва та реалізації продукції.....	39
2.3.2. Аналіз динаміки, структури й ефективності використання основних засобів.....	41
2.3.3. Аналіз складу, структури й динаміки оборотних коштів.....	46
2.3.4. Аналіз забезпечення підприємства трудовими ресурсами й ефективності їхнього використання.....	49
2.3.5. Аналіз витрат на виробництво за елементами витрат.....	53
2.4. Діагностика фінансового стану ТОВ «Молочна компанія «Галичина».....	55
ВИСНОВКИ за Розділом 2.....	73
РОЗДІЛ 3. ОЦІНКА ЕФЕКТИВНОСТІ ЗАХОДІВ З ПОКРАЩЕННЯ ФІНАНСОВОГО ТА ЕКОНОМІЧНОГО СТАНУ ПІДПРИЄМСТВА.....	75
3.1. Обґрунтування та оцінка ефективності розробки нового продукту високобілкового йогурту з агрусом	75
3.1.1. Резюме заходу з виробництва йогурту з агрусом.....	75

3.1.2. Розрахунок економічної ефективності впровадження нової продукції «Йогурт з агрусом».....	77
3.1.3. Оцінка економічної ефективності інвестиційного проєкту з виробництва йогурту з агрусом	81
3.2. Розрахунок економічного ефекту від застосування факторингу на ТОВ «Молочна компанія «Галичина».....	83
3.2.1. Резюме заходу із застосування факторингу на підприємстві.....	83
3.2.2. Оцінка ефективності факторингу як методу управління дебіторською заборгованістю.....	85
3.3. Вплив заходів на основні техніко-економічні показники ТОВ «Молочна компанія «Галичина»	88
ВИСНОВКИ за Розділом 3.....	91
ВИСНОВКИ.....	93
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	99
ДОДАТКИ	

ВСТУП

Підвищення відповідальності за результати своєї виробничо-господарчої діяльності перед власниками, робітниками, банком та кредиторами можливе за умов набуття фінансової та господарської самостійності. Динамічність зовнішнього середовища вимагає від підприємств постійного збільшення ефективності виробництва та конкурентоспроможності продукції на основі втілення досягнень науково-технічного прогресу, ефективних форм господарювання та управління підприємством. Це можливо в умовах фінансової стійкості та платоспроможності підприємства. Щоб забезпечити стійкість підприємства необхідно, перш за все, вміти об'єктивно оцінювати фінансовий стан підприємства та потенційних конкурентів. Фінансовий стан – це найважливіша характеристика економічної діяльності підприємства, вона визначає конкурентоспроможність, потенціал у діловому співробітництві, оцінює, у якій мірі гарантовані економічні інтереси самого підприємства та його партнерів у фінансовому та виробничому відношенні.

Отже роль діагностики фінансового стану достатньо велика.

Метою виконання роботи є проведення аналізу та оцінки фінансово-економічного стану ТОВ «Молочна компанія «Галичина» та розробка практичних пропозицій з його покращення.

Об'єктом аналізу, узагальнень і дослідження виступають процеси діагностування фінансово-господарської діяльності підприємств.

Предметом дослідження є фінансово-економічний стан ТОВ «Молочна компанія «Галичина».

Завданнями роботи передбачено:

- дослідити науково-теоретичні основи діагностики фінансово-економічного стану підприємств;
- проаналізувати методичні підходи до оцінки фінансово-економічного стану підприємств;

- провести діагностику фінансово-економічного стану ТОВ «Молочна компанія «Галичина»;
- оцінити ефективність використання фінансових ресурсів ТОВ «Молочна компанія «Галичина»;
- розробити пропозиції з підвищення ефективності показників фінансово-економічного стану підприємства;
- розрахувати ефективність заходів з покращення фінансово-економічного стану підприємства.

Методи дослідження: абсолютних і порівняльних переваг, аналітичні, індукції та дедукції, аналізу та синтезу, факторний аналіз.

Інформаційної базою дослідження є статистична інформація Державного комітету статистики України, дані Міністерства аграрної політики України, статистична і фінансова звітність підприємств за 2 роки, матеріали досліджень вітчизняних і зарубіжних вчених, опубліковані у періодичних виданнях та розміщені у мережі Інтернет.

РОЗДІЛ 1

НАУКОВО-ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДІАГНОСТИКИ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОГО СТАНУ ПІДПРИЄМСТВА

1.1. Сутнісна характеристика діагностики фінансово-економічного стану підприємства

У ринкових умовах виключно велика роль діагностики фінансового стану підприємства. Це пов'язано з тим, що підприємства набувають самостійність та несуть повну відповідальність за результати своєї виробничо-господарчої діяльності перед власниками, робітниками, банком та кредиторами. Також ринкові умови вимагають від підприємств збільшення ефективності виробництва, конкурентоспроможності продукції та послуг на основі втілення досягнень науково-технічного прогресу, ефективних форм господарювання та управління підприємством, активізації підприємства та інше. Отже роль діагностики фінансового стану достатньо велика.

Щоб забезпечити стійкість підприємства в сучасних умовах управлінському персоналу необхідно перш за все вміти реально оцінювати фінансовий стан як свого так і існуючих потенційних конкурентів.

Фінансовий стан – це найважливіша характеристика економічної діяльності підприємства, вона визначає конкурентоспроможність, потенціал у діловому співробітництві, оцінює, у якій мірі гарантовані економічні інтереси самого підприємства та його партнерів у фінансовому та виробничому відношенні. Одного вміння реально оцінювати фінансовий стан не достатньо для успішного функціонування підприємства та досягнення ним встановленої цілі.

Фінансовий стан підприємства – це ступінь забезпеченості підприємства необхідними фінансовими ресурсами для здійснення ефективної господарської діяльності та своєчасного проведення грошових розрахунків за своїми зобов'язаннями. За умов переходу економіки України до нових умов господарювання суттєвого розширення прав підприємств у галузі фінансово-економічної діяльності значно зростає роль своєчасного та якісного аналізу

фінансового стану підприємств, оцінки їхньої ліквідності, платоспроможності і фінансової стійкості та пошуку шляхів підвищення і зміцнення фінансової стабільності. Особливого значення набуває своєчасна та об'єктивна оцінка фінансового стану підприємств за виникнення різноманітних форм власності, оскільки жодний власник не повинен нехтувати потенційними можливостями збільшення прибутку (доходу) фірми, які можна виявити тільки на підставі своєчасного й об'єктивного аналізу фінансового стану підприємств.

Фінансовий стан підприємства – це комплексне поняття, яке є результатом взаємодії всіх елементів системи фінансових відносин підприємства, визначається сукупністю виробничо-господарських факторів і характеризується системою показників, що відображають наявність, розміщення і використання фінансових ресурсів [1].

Фінансовий стан підприємства залежить від результатів його виробничої, комерційної та фінансово-господарської діяльності. Тому на нього впливають усі ці види діяльності підприємства. Передусім на фінансовому стані підприємства позитивно позначаються безперебійний випуск і реалізація високоякісної продукції. Як правило, чим вищі показники обсягу виробництва і реалізації продукції, робіт, послуг і нижча їх собівартість, тим вища прибутковість підприємства. Неритмічність виробничих процесів, погіршення якості продукції, труднощі з її реалізацією призводять до зменшення надходження коштів на рахунки підприємства, в результаті чого погіршується його платоспроможність. Існує і зворотний зв'язок, брак коштів може призвести до перебоїв у забезпеченні матеріальними ресурсами, а отже й у виробничому процесі.

Фінансова діяльність підприємства має бути спрямована на забезпечення систематичного надходження й ефективного використання фінансових ресурсів, дотримання розрахункової і кредитної дисципліни, досягнення раціонального співвідношення власних і залучених коштів, фінансової стійкості з метою ефективного функціонування підприємства [2]. Саме цим зумовлюється необхідність і практична значущість систематичної оцінки фінансового стану

підприємства, якій належить суттєва роль у забезпеченні його стабільного фінансового стану.

Тому можна вважати, що основна задача аналізу фінансового стану – це показати стан підприємства для внутрішніх та зовнішніх споживачів, кількість яких при розвитку ринкових відносин значно зростає.

Основним напрямом економічного зростання результируючих показників роботи підприємства є стимулювання сталого розвитку та збільшення показників за рахунок ефективності роботи [3]. Проте оцінка ефективності впровадження процесів розвитку для підприємства вимагає проведення адекватної діагностики його економічного стану. Результати вивчення поточного та ретроспективного стану процесу чи об'єкта, наведені у науковій літературі з економічних досліджень, позначаються терміном «аналіз». Проте правильніше при вивченні стійкості процесів застосовувати термін «діагностика».

Поняття «діагностика» (грец. *diagnostikos*) означає розпізнання та позначення проблем. Діагностика економічного стану дає можливість встановити порушення нормального перебігу процесів організації, що вивчаються, або відхилення характеристик описуваного об'єкта від їх допустимих значень [7, 9].

Аналіз показників економічного стану компанії дає можливість досліджувати фактори та їх формування у взаємозв'язку та взаємозалежності між собою [6]. Отримувана на основі аналізу інформація дає можливість встановити тенденції та провести обґрунтування прогнозу динаміки сталого розвитку організації та її підсистем.

Для досягнення основної мети діагностики економічного стану підприємства виконуються такі завдання [4]:

- 1) визначення чинників, які впливають економічний стан фірми;
- 2) виявлення динаміки показників економічного стану підприємства;
- 3) оцінка динаміки якісних та кількісних показників економічного стану підприємства;

4) визначення економічного становища підприємства у певний час;

5) виявлення тенденцій зміни економічного стану підприємства.

Діагностика економічної діяльності підприємства має основні характеристики або принципи, до яких можна віднести [5]:

- достовірне відображення реального стану підприємства;
- опис конкретних цілей;
- наукове обґрунтування конкретного стану;
- відображення взаємозв'язку коїться з іншими видами аналізу;
- комплексність;
- системність;
- варіантність;
- відображення специфіки галузі та територіальної власності;
- наявність узгодженості окремих елементів.

1.2. Методологія фінансово-економічної діагностики стану підприємства

Метою аналізу фінансового стану підприємства є оцінка його поточного стану, а також визначення того, за яких напрямків потрібно вести роботу з поліпшенню цього стану. При цьому бажаним є такий стан фінансових ресурсів, при якому підприємство, вільно маневруючи коштами, здатне шляхом ефективного їхнього використання забезпечити безперебійний процес виробництва і реалізації продукції, а також витрати з його розширення і відновлення.

Метою оцінки фінансового стану підприємства є пошук резервів підвищення рентабельності виробництва і зміцнення комерційного розрахунку як основи стабільної роботи підприємства і виконання ним зобов'язань перед бюджетом, банком та іншими установами. Фінансовий стан підприємства треба систематично й усебічно оцінювати з використанням різних методів, прийомів та методик аналізу. Це уможливить критичну оцінку фінансових результатів

діяльності підприємства як у статистиці за певний період, так і в динаміці за ряд періодів, дасть змогу визначити «больові точки» у фінансовій діяльності та способи ефективнішого використання фінансових ресурсів, їх раціонального розміщення. Неефективне використання фінансових ресурсів призводить до низької платоспроможності підприємства і, як наслідок, до можливих перебоїв у постачанні, виробництві та реалізації продукції; до невиконання плану прибутку, зниження рентабельності підприємства, до загрози економічних санкцій.

Основними завданнями аналізу фінансового стану є:

- дослідження рентабельності та фінансової стійкості підприємства;
- дослідження ефективності використання майна (капіталу) підприємства, забезпечення підприємства власними оборотними коштами;
- об'єктивна оцінка динаміки та стану ліквідності, платоспроможності та фінансової стійкості підприємства;
- оцінка становища суб'єкта господарювання на фінансовому ринку та кількісна оцінка його конкурентоспроможності;
- аналіз ділової активності підприємства та його становища на ринку цінних паперів;
- визначення ефективності використання фінансових ресурсів [3].

Кредитори та інвестори аналізують фінансовий стан підприємств, щоб мінімізувати свої ризики за позиками та внесками, а також для необхідного диференціювання відсоткових ставок. У результаті фінансового аналізу менеджер одержує певну кількість основних, найбільш інформативних параметрів, які дають об'єктивну та точну картину фінансового стану підприємства. При цьому в ході аналізу менеджер може ставити перед собою різні цілі: аналіз поточного фінансового стану або оцінку фінансової перспективи підприємства.

Аналіз фінансового стану – це частина загального аналізу господарської діяльності підприємства, який складається з двох взаємозв'язаних розділів: фінансового та управлінського аналізу. Розподіл аналізу на фінансовий та управлінський зумовлений розподілом системи бухгалтерського обліку, яка

склалася на практиці, на фінансовий та управлінський облік. Обидва види аналізу взаємозв'язані, мають спільну інформаційну базу.

Особливостями зовнішнього фінансового аналізу є:

- орієнтація аналізу на публічну, зовнішню звітність підприємства;
- множинність об'єктів-користувачів;
- різноманітність цілей і інтересів суб'єктів аналізу;
- максимальна відкритість результатів аналізу для користувачів.

Основним змістом зовнішнього фінансового аналізу, який здійснюється партнерами підприємства, контролюючими органами на основі даних публічної фінансової звітності, є:

- аналіз абсолютних показників прибутку;
- аналіз показників рентабельності;
- аналіз фінансового стану, фінансової стійкості, стабільності підприємства, його платоспроможності та ліквідності балансу;
- аналіз ефективності використання залученого капіталу;
- економічна діагностика фінансового стану підприємства.

На відміну від внутрішнього, відповідні складові зовнішнього аналізу більш формалізовані та менш деталізовані. Різниця у змісті зовнішнього і внутрішнього аналізу пов'язана з різницею інформаційного забезпечення і завдань, що їх вирішують обидва ці види аналізу.

Основним змістом внутрішнього (традиційного) аналізу фінансового стану підприємства є:

- аналіз майна (капіталу) підприємства;
- аналіз фінансової стійкості та стабільності підприємства;
- оцінка ділової активності підприємства;
- аналіз динаміки прибутку та рентабельності підприємства і факторів, що на них впливають;
- аналіз кредитоспроможності підприємства;
- оцінка використання майна та вкладеного капіталу;

- аналіз власних фінансових ресурсів;
- аналіз ліквідності та платоспроможності підприємства;
- аналіз самоокупності підприємства.

Цей аналіз здійснюється аналітиками підприємства і ґрунтується на широкій інформаційній базі, включаючи й оперативні дані [4]. Традиційна практика аналізу фінансового стану підприємства опрацювала певні прийоми й методи його здійснення. Можна назвати шість основних прийомів аналізу:

1. Горизонтальний (часовий) аналіз – порівняння кожної позиції звітності з попереднім періодом;

2. Вертикальний (структурний) аналіз – визначення структури фінансових показників з оцінкою впливу різних факторів на кінцевий результат;

3. Трендовий аналіз – порівняння кожної позиції звітності з рядом попередніх періодів та визначення тренду, тобто основної тенденції динаміки показників, очищеної від впливу індивідуальних особливостей окремих періодів (за допомогою тренду здійснюється екстраполяція найважливіших фінансових показників на перспективний період, тобто перспективний прогнозний аналіз фінансового стану);

4. Аналіз відносних показників (коефіцієнтів) – розрахунок відношень між окремими позиціями звіту або позиціями різних форм звітності, визначення взаємозв'язків показників;

5. Порівняльний аналіз – внутрішньогосподарський аналіз зведених показників звітності за окремими показниками самого підприємства та його дочірніх підприємств (філій), а також міжгосподарський аналіз показників даної фірми порівняно з показниками конкурентів або із середньо галузевими та середніми показниками.

6. Факторний аналіз – визначення впливу окремих факторів (причин) на результативний показник детермінованих (розділених у часі) або стохастичних (що не мають певного порядку) прийомів дослідження. При цьому факторний аналіз може бути як прямим (власне аналіз), коли результативний показник

розділяють на окремі складові, так і зворотним (синтез), коли його окремі елементи з'єднують у загальний результативний показник.

У ринкових умовах напрямок діагностики економічного стану діяльності підприємства стрімко розвивається, оскільки на українських підприємствах існує безліч проблем, що вимагають виявлення, аналізу та рішення [7].

Багато авторів [4, 5] ототожнюють оцінку економічного стану з оцінкою фінансового становища. Інші вважають, що оцінка економічного стану поняття ширше, ніж фінансовий стан. Хоча всі автори сходяться на тому, що це становище об'єкта у певному стані економічних показників.

Слід зазначити, що з визначенні сутності цього поняття потрібно враховувати параметри, що дають можливість розмежувати економічний та фінансовий стан. Такими параметрами є сутнісна характеристика категорій «фінансова діяльність» та «економічна діяльність». В рамках поняття «економічна діяльність» розглядаються всі показники діяльності роботи підприємства, а критерієм ефективності роботи служить дотримання «золотого правила економіки»: темп зростання прибутку повинен бути вищим за темпи зростання обсягів продажу, а виручка повинна перевищувати темпи зростання майна [7, 9]. Фінансова діяльність підприємства спрямована на реалізацію заходів щодо організації фінансового забезпечення та характеризується оцінкою фінансового стану [2, 8].

Оцінка економічного та фінансового стану організації має ще низку відмінностей, пов'язаних з метою проведення відповідної оцінки, застосовуваними джерелами інформації, суб'єктами аналізу та показниками, що розраховуються. Таким чином, можна визначити «економічний стан підприємства» як явище, що характеризується сукупністю значень економічних показників, що сформувалися в процесі господарської роботи підприємства в умовах, що склалися в певний час [4, 6]. Під умовами, що склалися, можна розуміти об'єктивні фактори внутрішнього і зовнішнього середовища підприємства, що впливають на значення економічних показників при повторних спостереженнях.

Оцінка економічного стану підприємства – це процес діагностики певної системи показників господарської роботи підприємства, що формуються внаслідок впливу внутрішніх та зовнішніх факторів, з метою визначення економічного стану об'єкта дослідження на певний момент часу та віднесення об'єкта до певного класу стану [1, 6].

Основними способами діагностики економічної діяльності компанії, що застосовуються найчастіше є:

- аналіз структури керуючої системи, управлінських процесів (функціонально-посадових інструкцій, положень про відділи та служби, схем документообігу, схем розподілу відповідальності, робочих інструкцій, організаційних операцій та процедур, робочих місць в апараті управління, технології процесів управління конкретною виробничою ланкою в цілому та окремих технологічних циклів управління, трудових процесів);

- аналіз виробничої структури економічної системи (включаючи виробничі процеси, системи поділу та кооперації праці персоналу з реалізації окремих виробничих процесів, а також ведення всієї господарської діяльності підприємства);

- аналіз управління виробництвом, при якому застосовуються різні технічні засоби для збирання, переробки, зберігання та передачі інформації, щоб оперативно приймати рішення, враховувати та контролювати хід процесу виробництва [3, 6].

Важливими елементами діагностики економічного стану підприємства є угруповання, структурування та класифікація окремих елементів аналізованої системи, вивчення якісних та кількісних характеристик, визначення показників та оцінка ефективності економічної діяльності підприємства.

Характерні показники, що використовуються для оцінки фінансового та економічного стану підприємства, наведені в табл. 1.1-1.2.

Таблиця 1.1

Основні показники оцінки фінансового стану підприємства

Показники фінансового стану
<i>Показники ліквідності та платоспроможності</i>
Коефіцієнт абсолютної ліквідності Коефіцієнт швидкої ліквідності Коефіцієнт поточної ліквідності Ліквідність при мобілізації коштів Коефіцієнт загальної платоспроможності Коефіцієнт поточної платоспроможності
<i>Показники фінансової сталості</i>
Коефіцієнт автономії Коефіцієнт залежності Коефіцієнт співвідношення власного та позикового капіталу Коефіцієнт забезпечення оборотних активів власним капіталом Коефіцієнт маневреності Коефіцієнт фінансової сталості
<i>Показники ділової активності</i>
Швидкість оборотності активів Тривалість одного обороту активів Швидкість оборотності оборотних активів Тривалість одного обороту оборотних активів Швидкість оборотності запасів Тривалість одного обороту запасів Швидкість оборотності дебіторської заборгованості Тривалість одного обороту дебіторської заборгованості Швидкість оборотності кредиторської заборгованості Тривалість одного обороту кредиторської заборгованості
<i>Показники рентабельності</i>
Рентабельність активів Рентабельність оборотних активів Рентабельність запасів Рентабельність позаоборотних активів Рентабельність власного капіталу Рентабельність продукції Рентабельність продажів

Джерело: систематизовано автором на основі [6, 7]

Таблиця 1.2

Основні показники оцінки економічного стану підприємства

Показники економічного стану
<i>Узагальнюючі показники</i>
Випуск продукції на одиницю витрат Рентабельність виробництва продукції Прибуток на одиницю продукції

Показники економічного стану
Витрати на 1 грн виробленої продукції Рентабельність продукції
<i>Показники ефективності використання персоналу</i>
Темп зростання продуктивності праці Абсолютне та відносне вивільнення робочої сили Частка приросту продукції за рахунок зростання продуктивності праці Коефіцієнт використання корисного фонду робочого часу Трудоємкість одиниці продукції Зарплатоємкість одиниці продукції
<i>Показники ефективності використання матеріально-технічних засобів</i>
Фондовіддача Фондоємкість Фондоозброєність Рентабельність основних засобів Коефіцієнт завантаження обладнання Матеріаловіддача Матеріалоємність Коефіцієнт використання сировини та матеріалів Рентабельність матеріальних витрат
<i>Показники ефективності використання фінансових засобів</i>
Оборотність оборотних активів Час обертання оборотних активів Відносне вивільнення оборотних активів Термін окупності та вкладень Питомі капітальні витрати Приріст потужності Рентабельність капітальних вкладень

Джерело: систематизовано автором на основі [6, 7]

В рамках фінансового аналізу більшою мірою здійснюється оцінка наявності фінансових ресурсів та активів підприємства, а також їх співвідношення. Діагностика економічного стану передбачає більш глибокий аналіз діяльності підприємства, а саме забезпеченість підприємства ресурсами у необхідному та достатньому обсязі, ефективність використання ресурсів, а також вплив їх на результуючі показники роботи.

Багато фінансистів відзначають [5, 8], що стійке становище підприємства на ринку, в першу чергу, залежить від наявності фінансових ресурсів та напрямів їх використання. Більше того, фінансова стійкість дозволяє йому об'єктивно оцінювати стратегію та тактику управління і тому може виступати як основна

умова забезпечення стійкості підприємства. Рівень економічної ефективності промисловості залежить від різноманіття взаємозалежних чинників. Для кожної галузі промисловості внаслідок її техніко-економічних особливостей характерні специфічні чинники ефективності [7].

Таким чином, виходячи з вищесказаного, можна зробити висновок, що категорія «економічний стан» ширша і полягає у визначенні більшої кількості показників, ніж «фінансовий стан». Дане поняття містить весь комплекс умов, що надають істотний вплив на діяльність підприємства. До цього комплексу входять організаційно-управлінські, матеріально-технічні, економічні, фінансові, соціальні, ринково-кон'юнктурні, господарсько-правові фактори.

При такому підході фінансовий аналіз може використовуватися:

- як інструмент обґрунтування короткострокових і довгострокових економічних рішень, доцільності інвестицій;
- як засіб оцінки майстерності і якості управління;
- як спосіб прогнозування майбутніх фінансових результатів.

Фінансове прогнозування дозволяє в значній мірі поліпшити управління підприємством за рахунок забезпечення координації усіх факторів виробництва і реалізації, взаємозв'язки діяльності всіх підрозділів, і розподілу відповідальності.

1.3. Експрес-діагностика фінансового стану підприємства

Найбільш достовірні і переконливі результати при аналізі різних сфер діяльності підприємства дає діагностика фінансового стану підприємства. Методи аналізу фінансової звітності та бухгалтерського балансу є найпоширенішими в практиці бізнесу як для великих, так і для дрібних та середніх фірм. Формально фінанси є лише одним з аспектів діяльності підприємства, однак у той же час гроші є загальним еквівалентом оцінки всіх процесів бізнесу. Будь який аспект бізнесу відбивається на фінансовому становищі підприємства і визначає фінансовий результат, який знаходить своє вираження в грошовій формі.

Фінансовий стан підприємства не характеризується тільки станом його фінансів: грошових коштів та фондів. Фінансовий стан – це узагальнюючий підсумок діяльності всіх функціональних підрозділів підприємства.

Банкрутство – це показник фінансового стану підприємства, що свідчить не тільки про втрату платоспроможності підприємства, але і про незадовільний результат роботи всіх структур підприємства.

Фінансовий стан в цілому – це багатовимірна характеристика всіх внутрішньофірмових процесів і результатів у грошовій формі. Цим і пояснюється той факт, що зазвичай не говорять про «виробничий стан» або про «маркетинговий стан підприємства», так як будь-якому організаційному процесу відповідає більш-менш адекватний показник, який може не повно, але кількісно відобразити його зміст. Сукупність різних показників може дати інформацію про фінансовий стан підприємства.

До простих методів діагностики фінансового стану фірми відносять метод експрес-діагностики стану підприємства. Це поверхневий, проте швидкий, нескладний і дешевий спосіб оцінки стану підприємства.

Експрес-діагностика, як термометр дає формальну оцінку близькості підприємства до банкрутства на основі регулярного обчислення відповідних коефіцієнтів і даних балансу.

При проведенні експрес-діагностики переслідуються наступні цілі: виявити тенденції зміни стану підприємства, дати оцінку глибини його неспроможності і провести аналіз господарського обороту, що забезпечує господарську діяльність.

Процес експрес-діагностики включає аналіз наступних показників: платоспроможності, фінансової стійкості, рентабельності та ділової активності.

Аналіз платоспроможності.

1) Коефіцієнт поточної ліквідності ($K_{лік}$) – це універсальний коефіцієнт, що показує співвідношення активів і пасивів, його значення має бути більше 2.

$$K_{лік} = (ПА - ВМП) / (ПП - ВМП - РМВ) = ОК / З_{корот}, \quad (1.1)$$

де $ПА$ – поточні активи;

$ВМП$ – витрати майбутніх періодів;

$ПП$ – поточні пасиви;

$РМВ$ – резерв майбутніх витрат;

$ОК$ – оборотні кошти;

$З_{корот}$ – короткострокові зобов'язання.

2) Коефіцієнт забезпеченості власними активами ($K_{об}$) – показує, як забезпечено підприємство власними активами, повинен бути більше 0,1.

$$K_{об} = (ПА - ПП) / ПА . \quad (1.2)$$

У випадку, коли одночасно витримується нерівність $K_{об} > 0,1$ та $K_{лік} > 2$, структура балансу визнається позитивною.

Якщо хоча б одна з цих нерівностей порушена, то структура балансу визнається негативною і фінансова діагностика вимагає подальшої деталізації.

Якщо структура балансу негативна, але існує тенденція підвищення $K_{об}$ і $K_{лік}$, то розраховується коефіцієнт відновлення платоспроможності $K_{ВП}$. Нормативний період відновлення платоспроможності дорівнює 6 місяців (тому у формулі використовується число 6):

$$K_{ВП} = \frac{K_{лік}^1 + \frac{6}{T} \cdot (K_{лік}^1 - K_{лік}^0)}{K_{лік}^{норм}} , \quad (1.3)$$

де $K_{лік}^0$, $K_{лік}^1$, $K_{лік}^{норм}$ – фактичне значення коефіцієнтів поточної ліквідності, відповідно на початку і в кінці звітного періоду, та нормативне значення коефіцієнту;

T – тривалість звітного періоду (у місяцях).

Якщо коефіцієнт відновлення платоспроможності більше 1, то це означає, що підприємство здатне відновити свою платоспроможність протягом півроку. В іншому випадку, відновлення платоспроможності неможливе.

Якщо при негативній структурі балансу підприємство має шанс відновити свою платоспроможність, то неспроможність підприємства вважається непідтвердженою протягом півроку.

Аналіз фінансової стійкості і поточної платоспроможності.

1) Коефіцієнт автономії ($K_{\text{авт}}$) розраховується за формулою

$$K_{\text{авт}} = \frac{BK}{A}, \quad (1.4)$$

де BK – власні кошти;

A – сума активів підприємства.

$K_{\text{авт}}$ повинен бути більше 0,5. Він може відображати інвестиційну привабливість підприємства.

2) Коефіцієнт маневреності ($K_{\text{м}}$) відображає мобільність власних коштів, він повинен бути вище 0,3, але бажано більше 0,5.

$$K_{\text{м}} = \frac{BOK}{BK}, \quad (1.5)$$

де BOK – власні оборотні кошти.

$K_{\text{авт}}$ і $K_{\text{м}}$ відображають платоспроможність підприємства в довгостроковому періоді.

3) Фінансова стійкість пасивів ($K_{\text{фін.ст.}}$). Значення коефіцієнту не повинно перевищувати 1.

$$K_{\text{фін.ст.}} = \frac{(ІнП + ПК_{\text{довгост}})}{BK}, \quad (1.6)$$

де $I_{нП}$ – інші пасиви;

$ПК_{\text{довгост}}$ – довгострокові позикові кошти.

4) Коефіцієнт фінансування ($K_{\text{фін}}$) показує, яка частина діяльності підприємства фінансується за рахунок власних коштів, розраховується як відношення власних коштів до позикових. Його значення має бути більше 1.

5) Коефіцієнт абсолютної ліквідності ($K_{\text{абс.лікв.}}$) показує, яка частина поточної заборгованості може бути погашена на поточну дату. Його значення має бути не менше 0,2-0,3.

Для більш детального аналізу ліквідності використовується загальний коефіцієнт ліквідності. Він відрізняється від поточного коефіцієнта ліквідності чисельником (з показників поточних активів не віднімається короткострокова заборгованість (витрати майбутніх періодів) і його значення має бути більше 2-3).

$$ЗК_{\text{лік}} = \frac{ПА}{ПЗ}, \quad (1.7)$$

де $ПЗ$ – поточні зобов'язання.

6) Коефіцієнт покриття інвестицій ($K_{\text{п.інв}}$) має дорівнювати 0,75-0,9.

$$K_{\text{п.інв.}} = \frac{ВК - ДП}{А}, \quad (1.8)$$

де $ДП$ – довгострокові пасиви.

7) Коефіцієнт покриття поточних активів ($K_{\text{п.пот.акт.}}$) повинен бути більше 0,1, але бажано і оптимально – більше 0,5.

$$K_{\text{п.пот.акт.}} = \frac{ВOK}{ЗiB}, \quad (1.9)$$

де $ЗiB$ – запаси і витрати.

Однак найважливіше значення для фінансової діагностики підприємств має аналіз рентабельності і ділової активності, що вимірюються показниками оборотності. Це більш поглиблене дослідження, проведене в рамках експрес-діагностики.

Рентабельність поділяється на показники: з продажу і за капіталом.

Критичним значенням для рівня рентабельності активів і фінансової рентабельності є вартість капіталу.

Вартість капіталу – це норма фінансування. Також це очікувана інвестором віддача на кожен гривню коштів, вкладених у фінансування активів підприємства, або, що вкладаються в інвестиційний проект.

Бізнес вважається ефективним тоді, коли віддача на вкладений капітал не нижче за вартість капіталу даного бізнесу.

Рентабельність можна розраховувати за чистим прибутком, що є більш точнішим за прибуток, що оподатковується.

Ступінь використання ресурсів за певний проміжок часу показують коефіцієнти оборотності.

Коефіцієнт оборотності активів показує швидкість формування грошових потоків:

$$K_{\text{об.акт.}} = \frac{PI}{A}, \quad (1.10)$$

де PI – виручка від реалізації продукції.

Всі коефіцієнти оборотності показують відношення виручки (валового доходу) до вартості об'єкту, щодо якого розраховується оборотність: основних засобів, оборотних коштів, власного капіталу та ін.

Виведена закономірність між показниками фінансового стану підприємства і етапами життєвого циклу. Умовно всі показники фінансової діагностики можна розділили на 5 категорій:

1. показники ліквідності (абсолютної, загальної та поточної ліквідності, маневреності, платоспроможності);

2. показники фінансового стану (коефіцієнти фінансової стійкості, фінансування, забезпеченості, покриття поточних активів і покриття інвестицій);
3. коефіцієнти оборотності;
4. показники рентабельності капіталу;
5. показники рентабельності продажів.

Вчені розділили всі показники за ступенем важливості і значущості в залежності від різних стадій життєвого циклу підприємства. Була побудована матриця, де виділені клітинки відповідають найбільш важливим на даному етапі розвитку підприємства показникам (табл. 1.3).

Таблиця 1.3

Показники ділової та економічної активності, які потребують особливої уваги на різних етапах життєвого циклу підприємства

Етапи життєвого циклу	Показники ліквідності	Показники фінансового стану	Показники оборотності	Рентабельність капіталу	Рентабельність продажу
Зародження					
Прискорення росту					
Стабілізація					
Зрілість					
Спад					

Однак пріоритет одного показника перед іншим не означає, що хоча б який-небудь з них не потребує обстеження. З розвитком підприємства змінюються цілі керівництва, зростають вимоги до ефективності бізнесу, тому на стадії розквіту пріоритет мають показники високої оборотності і, отже, ефективності. А для молодого бізнесу або бізнесу на стадії спаду важливішими будуть показники ліквідності, як головні ознаки виживання або ліквідації справи. Однак всі ці показники тісно між собою пов'язані, тому й розраховуватися повинні в комплексі. На стадії спаду відбувається дестабілізація всіх показників, однак перші сигнали про небезпеку дають показники рентабельності. При наростанні небезпеки, слідом за ними дають сильні сигнали і показники ліквідності.

Переваги методики експрес-діагностики полягають у тому, що її результати мають наочну економічну інтерпретацію і приносять велику користь в якості орієнтирів для фінансового планування діяльності підприємства.

Експрес-діагностика повинна проводитися безперервно, а її результати – впливати на прийняття управлінських рішень.

ВИСНОВКИ за Розділом 1

Фінансова діяльність підприємства має бути спрямована на забезпечення систематичного надходження й ефективного використання фінансових ресурсів, дотримання розрахункової і кредитної дисципліни, досягнення раціонального співвідношення власних і залучених коштів, фінансової стійкості з метою ефективного функціонування підприємства. Саме цим зумовлюється необхідність і практична значущість систематичної оцінки фінансового стану підприємства, якій належить суттєва роль у забезпеченні його стабільного фінансового стану.

Щоб забезпечити стійкість підприємства в сучасних умовах управлінському персоналу необхідно перш за все вміти реально оцінювати фінансовий стан як свого так і існуючих потенційних конкурентів.

Фінансовий стан – це найважливіша характеристика економічної діяльності підприємства, вона визначає конкурентоспроможність, потенціал у діловому співробітництві, оцінює, у якій мірі гарантовані економічні інтереси самого підприємства та його партнерів у фінансовому та виробничому відношенні.

Фінансовий стан підприємства – це ступінь забезпеченості підприємства необхідними фінансовими ресурсами для здійснення ефективної господарської діяльності та своєчасного проведення грошових розрахунків за своїми зобов'язаннями.

Фінансовий стан підприємства – це комплексне поняття, яке є результатом взаємодії всіх елементів системи фінансових відносин підприємства, визначається сукупністю виробничо-господарських факторів і характеризується

системою показників, що відображають наявність, розміщення і використання фінансових ресурсів.

Фінансовий стан підприємства залежить від результатів його виробничої, комерційної та фінансово-господарської діяльності. Тому на нього впливають усі ці види діяльності підприємства. Фінансова діяльність підприємства має бути спрямована на забезпечення систематичного надходження й ефективного використання фінансових ресурсів, дотримання розрахункової і кредитної дисципліни, досягнення раціонального співвідношення власних і залучених коштів, фінансової стійкості з метою ефективного функціонування підприємства.

Метою аналізу фінансового стану підприємства є оцінка його поточного стану, а також визначення того, за яких напрямків потрібно вести роботу з поліпшення цього стану. При цьому бажаним є такий стан фінансових ресурсів, при якому підприємство, вільно маневруючи коштами, здатне шляхом ефективного їхнього використання забезпечити безперебійний процес виробництва і реалізації продукції, а також витрати з його розширення і відновлення.

Метою оцінки фінансового стану підприємства є пошук резервів підвищення рентабельності виробництва і зміцнення комерційного розрахунку як основи стабільної роботи підприємства і виконання ним зобов'язань перед бюджетом, банком та іншими установами.

Для аналізу фінансового стану підприємства використовуються різні прийоми й методи, серед яких: горизонтальний (часовий) аналіз; вертикальний (структурний) аналіз; трендовий аналіз; аналіз відносних показників (коефіцієнтів); порівняльний аналіз; факторний аналіз.

Характерні показники, що використовуються для оцінки фінансового та економічного стану підприємства можна розділити на дві групи: показники фінансового та показники економічного стану. До групи показників фінансового стану відносять показники ліквідності та платоспроможності, показники фінансової сталості, показники ділової активності, показники рентабельності. До

групи показників економічного стану відносять узагальнюючі показники, показники ефективності використання персоналу, показники ефективності використання матеріально-технічних засобів, показники ефективності використання фінансових засобів.

РОЗДІЛ 2

ДІАГНОСТИКА ЗОВНІШНЬОГО СЕРЕДОВИЩА ТА ФІНАНСОВО- ЕКОНОМІЧНОГО СТАНУ ТОВ «МОЛОЧНА КОМПАНІЯ «ГАЛИЧИНА»

2.1. Сучасний стан молокопереробної галузі та перспективи її розвитку

Ринок молока та молочних продуктів є важливою частиною продовольчого ринку і його розвиток розглядається як умова економічної незалежності країни. Україна має всі географічні та економічні умови, необхідні для розвитку ринку молока та молочних продуктів, але цей сегмент має багато проблем, які перешкоджають його ефективному розвитку.

Важливим завданням молокопереробної галузі України є забезпечення внутрішньої потреби країни молочною продукцією за рахунок власного продукування: нарощування обсягів виробництва молока у сільськогосподарських підприємствах відповідної кондиції, збільшення інноваційного технологічного обладнання для глибокої переробки молочної сировини і виходу більш різноманітного асортименту продукції, експорту та відмова від ввезення імпортованих молочних продуктів та їх заміників для внутрішніх потреб, з метою унеможливлення фальсифікації і демпінгування вітчизняної харчової промисловості.

Ринок молокопродуктів має доволі стійкі позиції, його стан суттєво впливає на інші ринки продуктів харчування. Ринок молочної продукції є соціально важливим, адже він у певній мірі заміщує для окремих малозабезпечених верств населення інші продукти харчування тваринного білкового походження (м'ясо і м'ясопродукти) і водночас не захищений від конкуренції з імпортом, у більшості випадків сумнівної якості. Нині вітчизняний ринок продуктів молочної продукції є достатньою мірою насиченим і характеризується достатньою кількістю переробних підприємств різної

величини і спеціалізації, а також широким спектром асортименту, котрий вони випускають як з вітчизняної, так і з імпоротної сировини.

Тенденція останніх років в Україні свідчить про те, що для молокопереробної галузі характерними є наступні моменти:

- скорочення поголів'я великої рогатої худоби – основного постачальника молочної сировини;
- зменшення виробництва молока усіх видів;
- покращання якості молока, закупленого на переробку.

Це зумовлено головним чином двома факторами: зниження купівельної спроможності населення на внутрішньому ринку та втратою ринків ближнього зарубіжжя.

Таблиця 2.1

Показники стану та розвитку молокопереробної галузі України [9-10]

Показники	1990	2003	2020	2021	2022
Кількість молокопереробних підприємств, од.	643	441	192	178	120
Виробництво молока, млн т	24,5	13,67	9,8	8,7	7,66
Перероблено молока, млн т	18	4,5	3,5	3,2	2,74
Продукція з незбираного молока, тис. т	6430	1230	1010	1046	780
Вершкове масло, тис. т	441,1	145,3	87,5	64,4	60
Сир, тис. т	183,8	167,8	115,8	106,5	89
Сухе молоко, тис. т	61,1	19,8	35,3	34,1	34
Згущене молоко, тис. т	166	101,4	74,5	74	60
Споживання молока на душу населення, кг	373	220	221	198	х

Джерело: побудовано на основі [9-10]

У 2022 р. кількість молокопереробних підприємств знизилася до 120 одиниць. Продовжує падати виробництво молока: у 2022 році виробництво знизилося на 11,95 %. В порівнянні з 2021 роком знизилася переробка молока на 14,37 %. Спостерігалось скорочення виробництва майже всіх молочних продуктів, а саме: масло вершкове – на 6,8 %, сир – на 16,4 %, згущене молоко – на 18,9 %.

Згідно даних табл. 2.1, протягом 2021-2022 рр. найбільше падіння відбулося у виробництві продукції з незбираного молока – на 266 тис. т (25,4 %).

Загальну структуру виробництва молочної продукції у 2022 р. в Україні представлено на рис. 2.1.

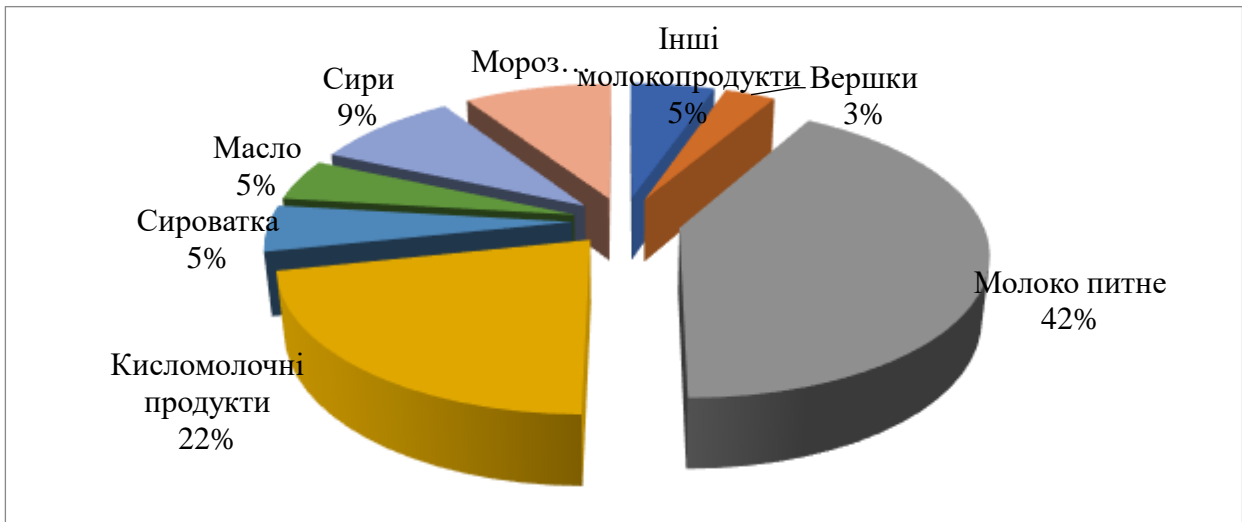

Рис. 2.1. Загальна структура виробництва молочної продукції у 2022 р. в Україні, % [12]

Реалізація молока сільськогосподарськими підприємствами здійснюється переважно на внутрішньому продовольчому ринку і переробним підприємствам. Національний ринок молочної сировини в Україні представлений такими категоріями виробників: сільськогосподарські підприємства, фермерські господарства, особисті селянські господарства.

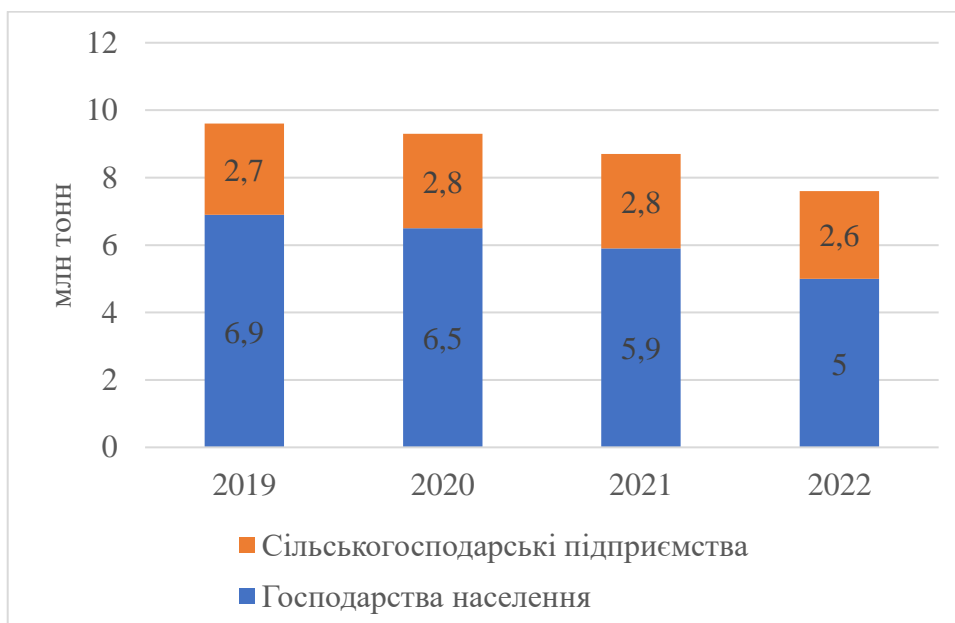

Рис. 2.2. Динаміка виробництва молока за 2019-2022 рр., млн тонн [10, 13]

На рис. 2.2 наведена динаміка виробництва молока в натуральному вираженні (млн тонн) за 2019-2022 рр. Спостерігається щорічне падіння виробництва молока господарствами населення. У 2022 році на 15 % скоротилося виробництво молока сільськогосподарськими підприємствами.

Баланс промислового використання молока у 2022 році наведений на рис. 2.3.

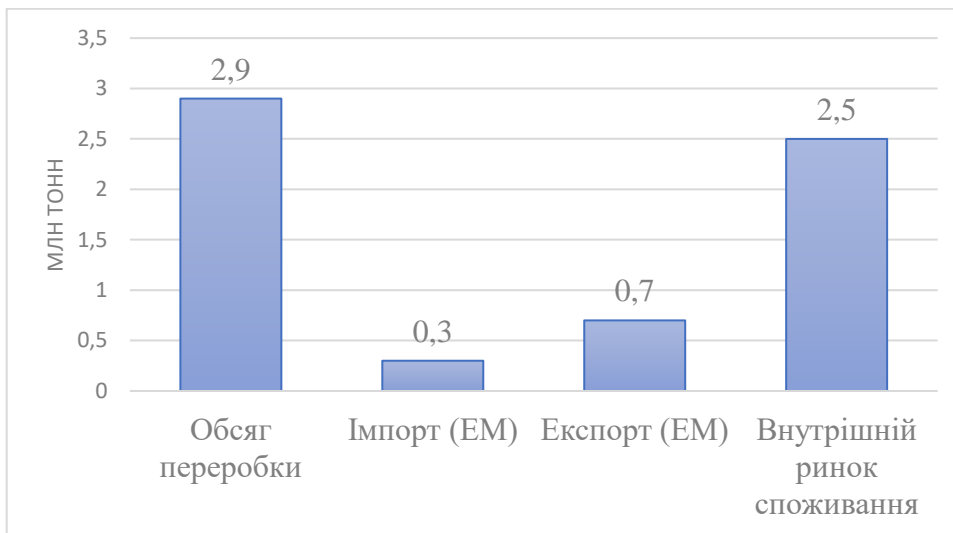

Рис. 2.3. Баланс промислового використання молока у 2022 році, млн тонн [13]

Як видно з рис. 2.2 обсяг імпорту (в еквіваленті молока) у 2022 році становить 0,3 млн т, що у 2,5 рази менше, ніж обсяг експорту.

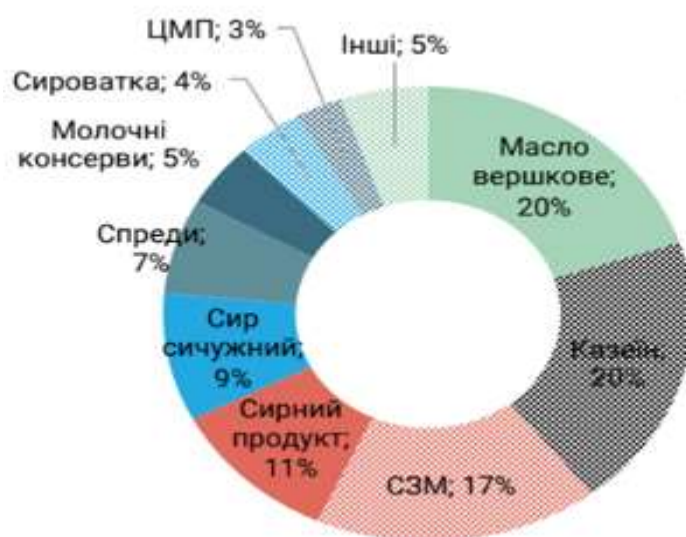

Рис. 2.4. Структура експорту молочних товарів у 2022 році у вартісному вираженні, % [12-13]

У 2022 році найбільше експортувалося масла вершкового (20 %), казеїну (20 %) та СЗМ (17 %). Найбільше молочної продукції експортувалося у країни ЄС. Світові ціни на масло продовжують рости, що дає можливість українським переробникам непогано працювати на експорт та платити вищу ціну за молоко.

Конкуренція на вітчизняному ринку велика, тому що гравців молочної сфери є багато. До найактивніших представників молочного ринку України увійшли такі фірми, як «Данон», «Молочний альянс», «Лакталіс», «Люстдорф», «Вімм-Білл-Данн», «Придніпровський молочний комбінат», «Галичина», «Тернопільський молокозавод», «Терра Фуд», «Укрпродукт Груп», до складу якого входить ДП «Старокостянтинівський молочний завод» з торговою маркою «Молендам» та інші.

Слід зауважити, що молочна промисловість України є надзвичайно потужна та налічує сильних, стабільних виробників, продукція яких оцінена за межами країни. Конкурендне середовище змушує виробників систематично працювати над удосконаленням асортименту, прагнути впроваджувати нові молочні продукти, які користуватимуться попитом у споживачів. Тобто, на сучасному етапі розвитку молочної промисловості України спостерігається переважно нецінова конкуренція – конкурентна боротьба ведеться у сфері формування ефективної асортиментної політики – молочні виробники експериментують та виготовляють найрізноманітнішу продукцію, змішують смаки, начинки, добавки, тестують різний склад із поживними елементами тощо. Підприємства-виробники пропонують споживачам нову продукцію, що відповідає найсучаснішим світовим зразкам.

Отже, ринок молочної продукції України представлений широким спектром виробників, що працюють над поліпшенням та оновленням асортименту. Зважаючи на це молочна галузь України має значні перспективи розвитку. Молочні виробники активно працюють у напрямку інновацій, підтримують сучасні харчові напрямки, що стосуються еко-продукції, додавання фруктів та злакових наповнювачів, виготовляють спеціальну безлактозну продукцію. Вітчизняний ринок молокопродуктів постійно удосконалюється.

Основними проблемами молокопереробної галузі у воєнний період є [13]:

- обмежені можливості експорту української молочної продукції через ЄС;
- збільшення собівартості виробництва;
- скорочення кількості споживачів на внутрішньому ринку;
- втрата виробничих потужностей на окупованих територіях;
- імпорт молочної продукції з ЄС, в першу чергу сирів;
- проблеми з розрахунками зі сторони торговельних мереж;
- відсутність дієвого інструменту кредитування галузі;
- заморозка окремих державних програм.

Причинами скорочення споживання молочних продуктів в Україні є такі:

- втрата частини територій з декількома мільйонами споживачів;
- економічна криза, що зумовила падіння купівельної спроможності населення;
- зростання цін на молочні продукти;
- поширення антитрендів споживання молочних продуктів від промислових корів;
- необізнаність споживачів щодо корисності продукції та асортиментних груп.

Для покращення становища молочної та молокопереробної галузі Україна повинна бути визнана як глобальний, конкурентоспроможний і надійний партнер, який відповідає потребам світового ринку та пропонує широкий асортимент якісної продукції харчової та переробної промисловості з високою доданою вартістю та аутентичними смаковими властивостями.

Отже, ринок молочної продукції України представлений широким спектром виробників, що працюють над поліпшенням та оновленням асортименту. Молочні виробники активно працюють у напрямку інновацій, підтримують сучасні харчові напрямки, що стосуються еко-продукції, додавання фруктів та злакових наповнювачів, виготовляють спеціальну безлактозну продукцію. Вітчизняний ринок молокопродуктів постійно удосконалюється.

Лідери – компанії молочного ринку «Danone Україна», «Молочний альянс», «Лакталіс Україна», «Люстдорф», «Вімм-Білл-Данн Україна» займають 50% ринку. Однак і в інших виробників є шанс знайти свою нішу при наявності професійних кадрів, солідних рекламних бюджетів і якісної сировинної бази.

2.2. Техніко-економічна характеристика ТОВ «Молочна компанія «Галичина»

Виробничі потужності ТМ «Галичина» розташовані на заході України у містечку Радехів Львівської області [14].

Завод був побудований в 1955 році, коли Україна була частиною Радянського Союзу. Тоді це було державне підприємство «Радехівський маслозавод» із спеціалізацією – виробництво масла та згущеного молока. Після розпаду Радянського Союзу підприємство, як і інші підприємства по всій країні, почало простоювати без урядових грантів та підтримки. Проте підприємству, на відміну від багатьох інших українських підприємств, пощастило і у 1998 році «Галичина» відновила виробництво.

Спочатку завод виробляв масло та згущене молоко, як це було раніше, потім його поступово модернізували; почалося виробництво сметани та молока. Після 2000 року запуск виробництва кефіру та йогурту відкрив нову сторінку в історії компанії та заводу. «Галичина» зростала, а продукція ставала дедалі актуальнішою.

99 % сировини МК «Галичина» отримує з фермерських господарств, що забезпечує високий вміст білка та якісні показники молока у виготовлені продукції.

Система менеджменту безпеки харчової продукції на виробничій потужності перевірена та відповідає вимогам схеми сертифікації FSSC 22000. Схема сертифікації FSSC 22000 включає вимоги ISO 22000:2018, ISO/TS 22002-1:2009 та свої додаткові вимоги і також належить до категорії найвищих стандартів у сфері безпечності харчових продуктів.

ТОВ «Молочна компанія «Галичина» створена у 2015 році. Основні торгові марки: національна ТМ «Галичина». Асортимент: молоко, сметана, кефір, йогурт, масло, ряжанка, сухе молоко. Упаковка: плівка, стакан, ПЕТ, тетра-фіно, тетра-джеміна.

Всі продукти виробляються з молока, яке підприємство отримує в 95 % з фермерських господарств, що забезпечує високий вміст білка, якісні показники молока та виготовленої продукції. Чиста сировина Галичини, висока культура молочарства, характерна для цього регіону, і сучасні західні технології дозволяють створити продукт високої якості зі справжнім молочним смаком.

Основним напрямом діяльності ТОВ «Молочна компанія «Галичина» є забезпечення споживачів високоякісною продукцією. Продукція фірми виготовляється досвідченими технологами під постійним контролем спеціалістів. В процесі виготовлення дотримуються оптимальні строки, чітко дотримується технологія, проводяться апробації. Якість продукції контролюється на всіх стадіях.

У 2018 році у компанії відбувся ребрединг. ТМ «Галичина» змінила дизайн і випустила нові, унікальні для України продукти за авторським рецептом – карпатський йогурт та карпатський кефір. Запуск лінійки карпатських кисломолочних продуктів став результатом тривалих досліджень потреб та вподобань споживачів, вивчення новітніх світових трендів та традицій молочного виробництва Галичини.

У серпні 2020 року компанія вивела на ринок безлактозну лінійку молочних продуктів.

У 2010 році «Західна молочна група» (група Континіум) об'єдналася з ЗАТ «Галичина», створивши ПрАТ «Галичина». Степан Івахів з Континіуму увійшов до наглядової ради підприємства.

У 2021 році у компанії з'явилась нова торгова марка «ГоКарпати», яка спеціалізується на виготовленні ложкового густого та питного кефіру.

У 2022 році компанія «Галичина» впровадила комунікаційну кампанію «Ми замість Я». Кампанія була присвячена єдності українців у часи

повномасштабного вторгнення. Так на етикетках продукції компанії можна було побачити ще 13 назв українських регіонів.

У 2023 році компанія представила бренд рослинного молока Yommu. У жовтні 2023 року продукція компанії була представлена на міжнародній харчовій виставці ANUGA у місті Кельн. На виставці вперше представили українську молочну продукцію.

При цьому традиції Галицького молочного виробництва залишаються незмінними, а ТМ «Галичина» є відомим українським йогуртно-кефірним брендом.

Основні види діяльності: оптова торгівля молочними продуктами, яйцями, харчовими оліями і жирами; перероблення молока, виробництво масла та сиру; роздрібна торгівля в неспеціалізованих магазинах переважно продуктами харчування, напоями та тютюновими виробами.

Організаційна структура ТОВ «Молочна компанія «Галичина» містить такі рівні управління:

- 1) загальне управління здійснює Директор;
- 2) безпосереднє управління підприємством здійснюють комерційний директор та заступники директора з виробництва, з логістики, з питань заготівлі молочної сировини, з якості, з постачання;
- 3) основними структурними одиницями ТОВ «Молочна компанія «Галичина» є відділи;
- 4) у відповідності з поточними напрямками діяльності та функціями, що забезпечують діяльність в структуру організації входять:
 - відділ логістики (відділ транспортної логістики, відділ постачання, диспетчерська служба);
 - відділ фінансів (бухгалтерська служба, контрольно-ревізійний відділ);
 - відділ маркетингу та продажу (дистрибуція, гуртовий продаж, відділ маркетингу);
 - відділ виробництва (молокозавод);
 - відділ сировини (відділ заготівлі сировини);

- відділ HR (відділ роботи з персоналом, відділ кадрів);
- відділ діяльності (адміністративно-господарська служба, юридичний відділ, відділ IT).

Основними споживачами молочної продукції, яку реалізує ТОВ «Молочна компанія «Галичина», є національні мережі, їх частка у 2021 році склала 84 %, на другому місці – дистрибутори із часткою 7 %. Продукція із заводу потрапляє на склади філій, які розташовані у всіх регіонах України, в яких здійснюється їх продаж в торгові та роздрібні мережі.

Основною сировиною для виробництва продукції є молоко, яке закуповується компанією у населення та сільськогосподарських підприємств. Найбільшим постачальником молока для компанії є господарства, питома вага якого становить близько 95 % у літній період та 97 % у зимовий період, на населенні припадає відповідно – 5 та 3 %.

Підприємство продовжує розширювати сировинну базу, для чого планує впровадити такі заходи:

- подальше вкладення інвестицій в охолодження сировини, шляхом закупівлі охолоджувачів сировини та сучасних спец автомобілів для перевезення молока;
- створення системи стимулювання великотоварного виробництва сировини в індивідуальних господарствах шляхом фінансової мотивації та допомоги із забезпеченням обладнанням.

Сильні сторони підприємства:

- досвід у реалізації досить масштабних проєктів;
- наявність і потенціал власної прямої дистрибуції в Україні;
- високий кадровий потенціал різних підрозділів;
- можливості та потенціал українського ринку;
- достатня власна сировинна база.

ТМ Галичина є лідером в категорії йогуртів та кефірів. Заводи обладнані сучасним європейським обладнанням зі Швеції, Польщі та Німеччини: Tetra Pak,

ALFA LAVAL, GEA, Obram, TEWES-BIS, TEWES-KLIMA. Компанія має активні експортні дозволи по системі FSSC 22 000 v 5.1 та сертифікат Халяль.

2.3. Діагностика внутрішнього стану ТОВ «Молочна компанія «Галичина»

Діагностика виробничо-господарської діяльності ТОВ «Молочна компанія «Галичина» за 2021-2022 рр. проводимо на основі [15] з використанням статистичної та фінансової документації [16-21].

2.3.1. Аналіз обсягу виробництва та реалізації продукції

Аналіз обсягу випуску продукції здійснюємо за допомогою табл. 2.2.

Таблиця 2.2

Виробництво продукції в натуральному і вартісному виразі

Показники	2021 рік	2022 рік	Відхилення	
			Абсолютне	Відносне
1.Обсяг виробленої промислової продукції (без ПДВ й акцизного збору): - у діючих оптових цінах підприємства, тис. грн.	2369050	3175060	806010	34,02
- у порівняних цінах, тис. грн.	2369050	2360022	-9028	-0,38
2. Фактично вироблено продукції, тонн	45833	45659	-174	-0,38

У 2022 році в порівнянні з попереднім збільшився обсяг виробленої продукції у діючих цінах на 34,02 %, фактично вироблена продукція зменшилася 174 т (0,38 %). У порівняних цінах обсяг виробленої продукції також зменшився, що свідчить про те, що на зміни у обсязі виробленої продукції значно впливає інфляція.

Аналіз використання виробничої потужності проводимо за допомогою табл. 2.3.

Таблиця 2.3

Використання виробничої потужності

Показники	2021 рік	2022 рік	Відхилення	
			Абсолютне	Відносне
1.Середньорічна виробнича потужність, тонн переробки молока	99000	99000	0	0

Показники	2021 рік	2022 рік	Відхилення	
			Абсолютне	Відносне
2. Фактично вироблена продукція, тонн (у перерахунку на молоко)	45833	45659	-174	-0,38
3. Коефіцієнт використання виробничої потужності, частка	0,463	0,461	-0,002	-0,38

Виробнича потужність підприємства залишилась незмінною у 2022 році в порівнянні з 2021 роком, фактичний випуск продукції знизився на 0,38 %. Виробнича потужність в 2021 році була завантажена на 46,3 %, у 2022 – на 46,1 %, зниження становить 0,38 процентних пункти.

Аналіз факторів, які впливають на зміну обсягу виробленої продукції проводимо за допомогою табл. 2.4.

Таблиця 2.4

Аналіз факторів, які впливають на зміну обсягу виробленої продукції

Показники	2021 рік	2022 рік	Відхилення абсолютне	у тому числі	
				зміна фактичного виробництва продукції	зміна ціни продукції
1. Обсяг виробленої продукції у діючих цінах, тис. грн	2369050	3175060	806010	-8993,8	815003,8
2. Фактично вироблена продукція, тонн	45833	45659	-174	-8993,8	-
3. Ціна 1 т одиниці продукції, тис. грн	51,69	69,54	17,85	-	815003,8

На зміну обсягу виробленої продукції в діючих цінах вплинули 2 чинники: зменшення фактичного виробництва продукції на 174 т, що призвело до зниження обсягу виробництва на 8993,8 тис. грн; зростання середньої ціни одиниці виробленої продукції на 17,85 тис. грн, що призвело до збільшення обсягу виробленої продукції на 815003,8 тис. грн, найбільший вплив здійснила зміна ціни одиниці продукції.

Аналіз реалізації продукції проводимо за допомогою табл. 2.5.

Таблиця 2.5

Співвідношення обсягу реалізованої й виробленої продукції

Показники	2021 рік	2022 рік	Відхилення	
			абсолютне	відносне
1.Обсяг виробленої промислової продукції (без ПДВ та акцизного податку) у діючих оптових цінах підприємства (ПП), тис. грн	2369050	3175060	806010	34,02
2.Обсяг реалізованої продукції (без ПДВ та акцизного податку) (РП), тис. грн	2369061	3175091	806030	34,02
3. Відхилення обсягу реалізації від обсягу виробництва, тис. грн (ст.1 – ст.2)	-11	-31	-20	181,82

У 2021 та 2022 роках підприємству вдалося реалізувати всю вироблену продукцію. Слід зазначити, що підприємство розпродало всі залишки продукції зі складів.

2.3.2. Аналіз динаміки, структури й ефективності використання основних засобів

Аналіз динаміки основних засобів проводимо за допомогою табл. 2.6.

Таблиця 2.6

Зміна наявності основних засобів й їхньої динаміки

Основні засоби	Наявність на початок року	Надійшло за рік		Вибуло за рік		Наявність на кінець року	відхилення	
		Усього	У т.ч. уведено в дію нових ОЗ	Усього	У т.ч. ліквідовано		абсолютне	відносне
2021 рік								
Усього ОЗ у т.ч.	242024	193117	193117	92101	32844	343040	101016	41,74
ОЗ основного виду діяльності	242024	193117	193117	92101	32844	343040	101016	41,74
ОЗ інших видів діяльності	0	0	0	0	0	0	0	0
2022 рік								

Основні засоби	Наявність на початок року	Надійшло за рік		Вибуло за рік		Наявність на кінець року	Відхилення	
		Усього	У т.ч. уведено в дію нових ОЗ	Усього	У т.ч. ліквідовано		абсолютне	відносне
Усього ОЗ у т.ч.	343040	87638	87638	43696	1504	386982	43942	12,81
ОЗ основного виду діяльності	343040	87638	87638	43696	1504	386982	43942	12,81
ОЗ інших видів діяльності	0	0	0	0	0	0	0	0

У 2021 році вартість основних засобів на кінець року зросла на 101016 тис. грн або на 41,74 %. У 2022 році збільшення вартості основних засобів склало 43942 тис. грн або 12,81 %. Підприємство оновлює виробничий апарат.

В структурі основних засобів підприємства як у 2021, так і у 2022 роках 100 % складають основні засоби основного виду діяльності.

Значення розрахунку коефіцієнтів динаміки основних засобів наведені у табл. 2.7.

Таблиця 2.7

Показники оновлення, введення й вибуття основних засобів

Коефіцієнт	2021 рік	2022 рік	Абсолютне відхилення
Оновлення ОЗ	0,563	0,226	-0,336
Введення ОЗ	0,563	0,226	-0,336
Вибуття ОЗ	0,381	0,127	-0,253

У 2021 та 2022 роках значення коефіцієнтів оновлення основних засобів дорівнюють значенням коефіцієнтів введення основних засобів, що вказує на введення у дію тільки нових основних засобів. Слід зазначити зниження коефіцієнтів оновлення та введення основних засобів у 2022 році на 0,336 пунктів, що свідчить про зниження темпів оновлення основних засобів на підприємстві. Хоча показники оновлення знаходяться на досить високому рівні.

На досить високому рівні знаходиться коефіцієнт вибуття, хоча і має у 2022 році тенденцію до зниження. Оновлення основних засобів на підприємстві здійснюється при повній заміні старих та зношених засобів, що свідчить про розширене відтворення основних засобів на підприємстві.

Аналіз структури основних засобів проводимо за допомогою табл. 2.8.

Таблиця 2.8

Зміна структури основних засобів

Основні засоби	На початок року		На кінець року		Відхилення	
	сума, тис. грн	питома вага, %	сума, тис. грн	питома вага, %	сума, тис. грн	питома вага, %
2021 рік						
Всього ОЗ, у т.ч.	242024	100	343040	100	101016	41,74
ОЗ основного виду діяльності	242024	100	343040	100	101016	41,74
ОЗ інших видів діяльності	0	0	0	0	0	0
2022 рік						
Всього ОЗ, у т.ч.	343040	100	386982	100	43942	12,81
ОЗ основного виду діяльності	343040	100	386982	100	43942	12,81
ОЗ інших видів діяльності	0	0	0	0	0	0

У структурі основних засобів підприємства як у 2021, так і 2022 роках основна частка (100 %) припадає на основні засоби основного виду діяльності.

Протягом 2021 року було введено основних засобів на 101016 тис. грн, що становить 41,74 %. А в 2022 році підприємство продовжує оновлення основних засобів, збільшуючи їх на 43942 тис. грн (12,81 %). Відбувається інтенсивне оновлення у більшості активної частини основних засобів.

Аналіз технічного стану основних засобів проводимо за допомогою табл. 2.9.

Таблиця 2.9

Зміна технічного стану основних засобів

Показники	На кінець попереднього року	На кінець звітного року	Відхилення
2021 рік			
1. Первісна вартість ОЗ, тис. грн	242024	343040	101016
2. Зношення, тис. грн	70102	126617	56515
3. Залишкова вартість ОЗ, тис. грн	171922	216423	44501
4. Коефіцієнт придатності	0,710	0,631	-0,079
5. Коефіцієнт зношення	0,290	0,369	0,079
2022 рік			
1. Первісна вартість ОЗ, тис. грн	343040	386982	43942
2. Зношення, тис. грн	126617	193975	67358
3. Залишкова вартість ОЗ, тис. грн	216423	193007	-23416
4. Коефіцієнт придатності	0,631	0,499	-0,132
5. Коефіцієнт зношення	0,369	0,501	0,132

В 2022 році в порівнянні з 2021 роком первісна вартість основних засобів збільшилась до 43942 тис. грн. Коефіцієнт зношення у 2021 році знаходиться на задовільному рівні – 0,29. Протягом двох років коефіцієнт зношення збільшився до рівня 0,501. Отже, придатність основних засобів знаходиться на рівні 71 % на початок 2021 року, а вже на кінець 2022 року – на рівні 50 %. Відбувається старіння виробничого апарату.

Таблиця 2.10

Показники ефективності використання основних засобів основного виду діяльності

Показник	2021 рік	2022 рік	Абсолютне відхилення
1. Обсяг виробленої промислової продукції в порівняних цінах (без ПДВ й акцизного податку) (ППп), тис. грн	2369050	2360022	-9028
2. Середньорічна вартість основних засобів основного виду діяльності (ОЗ), тис. грн	194172,5	204715	10543
3. Фондовіддача (Фв), грн/грн	12,201	11,528	-0,672
4. Фондоємність (Фє), грн/грн	0,082	0,087	0,005

У 2022 році в порівнянні з 2021 роком ефективність використання основних засобів основного виду діяльності знизилася на 0,672 грн. Фондоємність основних засобів основного виду діяльності зросла на 0,0,05 грн у розрахунку на 1 гривну випуску продукції, що також свідчить про зниження ефективності використання основних засобів основного виду діяльності.

Таблиця 2.11

Вплив зміни фондівдачі і вартості основних засобів основного виду діяльності на відхилення обсягу виробництва продукції

Показники	2021 рік	2022 рік	Відхилення		
			Всього	у т.ч. за рахунок	
				ОЗ	ФВ
1. Обсяг виробленої промислової продукції в порівняних цінах (без ПДВ і акцизного податку) (ППп), тис. грн	2369050	2360022	-9028	128626,4	-137654,5
2. Середньорічна вартість основних засобів основного виду діяльності (ОЗ), тис. грн	194172,5	204715	10542,5	128626,4	-
3. Фондовіддача (ФВ), грн/грн	12,201	11,528	-0,672	-	-137654,5

У 2022 році в порівнянні з 2021 роком середньорічна вартість основних засобів основного виду діяльності збільшилась на 10542,5 тис. грн, фондівдача зменшилась на 67,2 копійки.

З розрахунків видно, що збільшення середньорічної вартості основних засобів основного виду діяльності привело до зростання випуску у порівняних цінах на 128626,4 тис. грн, а зменшення фондівдачі призвело до зниження випуску у порівняних цінах на 137654,5 тис. грн.

Зниження ефективності використання основних засобів здійснило значний негативний вплив на результати діяльності підприємства.

2.3.3. Аналіз складу, структури й динаміки оборотних коштів

Таблиця 2.12

Склад, структура й динаміка оборотних коштів

Стаття активу	Абсолютна величина		Структура		Відхилення		
	На початок року	На кінець року	На початок року	На кінець року	Абсолютної величини		у структурі
					Абсолютне	Відносне	
2021 рік							
Оборотні активи (1195)	477076	582321	100	100	105245	22,06	0
1.1. Запаси (1101+..+1104)	144336	209336	30,25	35,95	65000	45,03	5,69
1.2. Поточні біологічні активи (1110)	0	0	0	0	0	0	0
1.3. Векселі одержані (1120)	0	0	0	0	0	0	0
1.4. Дебіторська заборгованість (1125+1130+1155)	240948	313611	50,51	53,86	72663	30,16	3,35
1.5. Поточні фінансові інвестиції (1160)	0	0	0	0	0	0	0
1.6. Гроші та їх еквіваленти (1165)	89290	42896	18,72	7,37	-46394	-51,96	-11,35
1.7. Витрати майбутніх періодів (1170)	0	0	0	0	0	0	0
1.8. Інші оборотні активи (1190)	2502	16478	0,52	3	13976	558,59	2
2022 рік							
Оборотні активи (1195)	582321	756955	100	100	174634	29,99	0
1.1. Запаси (1101+..+1104)	209336	297831	35,95	39,35	88495	42,27	3,40
1.2. Поточні біологічні активи (1110)	0	0	0	0	0	0	0
1.3. Векселі одержані (1120)	0	0	0	0	0	0	0

Стаття активу	Абсолютна величина		Структура		Відхилення		
	На початок року	На кінець року	На початок року	На кінець року	Абсолютної величини		у структурі
					Абсолютне	Відносне	
1.4. Дебіторська заборгованість (1125+1130+1155)	313611	322025	53,86	42,54	8414	2,68	-11,31
1.5. Поточні фінансові інвестиції (1160)	0	0	0	0	0	0	0
1.6. Гроші та їх еквіваленти (1165)	42896	130811	7,37	17,28	87915	204,95	9,91
1.7. Витрати майбутніх періодів (1170)	0	0	0	0	0	0	0
1.8. Інші оборотні активи (1190)	16478	6288	2,83	0,83	-10190	-61,84	-2

Найбільша питома вага (понад 50 %) у 2021 році припадала на дебіторську заборгованість. У 2022 році частка дебіторської заборгованості зменшилася до 42,54 %. Значна частка припадає на запаси понад 30 %. Спостерігається рух грошей та їх еквівалентів як у 2021, так і у 2022 роках.

Аналіз ефективності використання оборотних коштів проводимо за допомогою табл. 2.13.

Таблиця 2.13

Показники оборотності оборотних коштів

Показник	2021 рік	2022 рік	Абсолютне відхилення
1. Обсяг реалізованої продукції (без ПДВ та акцизного податку) (РП), тис. грн	2369061	3175091	806030
2. Середній залишок оборотних коштів (ОК), тис. грн	529698,5	669638	139939,5
3. Коефіцієнт оборотності оборотних коштів (Ко), обороти	4,472	4,742	0,269
4. Тривалість одного обороту оборотних коштів (Тоб), днів	80,5	75,9	-4,6

Показник	2021 рік	2022 рік	Абсолютне відхилення
5. Коефіцієнт закріплення оборотних коштів (Кз), грн/грн	0,224	0,211	-0,013

У 2022 році в порівнянні з 2021 роком оборотність оборотних коштів зросла на 0,269 оборотів, а тривалість одного обороту зменшилася на 4,6 діб. Це негативно характеризує діяльність підприємства і свідчить про уповільнення оборотності оборотних коштів підприємства.

Аналіз ефективності використання матеріальних ресурсів проводимо за допомогою табл. 2.14.

Таблиця 2.14

Показники ефективності використання сировини й матеріалів

Показники	2021 рік	2022 рік	Відхилення		
			всього	у т.ч. за рахунок	
				МВ	М _В
1. Обсяг реалізованої промислової продукції в діючих оптових цінах підприємства (без ПДВ й акцизного податку) (ПП), тис. грн	2369050	3175060	806010	516414,3	289595,7
2. Матеріальні витрати (МВ), тис. грн	1952866	2378559	425693	516414,3	-
3. Матеріаловіддача (Мв), грн/грн	1,213	1,335	0,122	-	289595,7
4. Матеріалоємність (Мє), грн/грн	0,824	0,749	-0,075	-	-

Матеріальні витрати у 2022 році зросли в порівнянні з 2021 роком на 425693 тис. грн, при цьому матеріаловіддача зросла на 0,122 грн/грн, а матеріалоємність знизилася на 0,075 грн/грн.

Зростання матеріаловіддачі привело до збільшення обсягу виробленої промислової продукції в діючих оптових цінах на 289595,7 тис. грн. Зростання матеріальних витрат привело до збільшення обсягу виробленої промислової продукції в діючих оптових цінах на 516414,3 тис. грн.

2.3.4. Аналіз забезпечення підприємства трудовими ресурсами й ефективності їхнього використання

Для аналізу руху робочої сили складають аналітичну таблицю 2.15.

Таблиця 2.15

Показники руху робочої сили

Показники	2021 рік	2022 рік	Відхилення
1. Середньооблікова чисельність штатних працівників облікового складу, осіб	1461	1479	18
2. Прийнято працівників, осіб	20	23	3
3. Вибуло працівників, осіб	8	5	-3
З них за власним бажанням, звільнено за угодою сторін, порушення трудової дисципліни та ін., осіб	8	5	-3
4. Коефіцієнт обороту з прийому	0,014	0,016	0,002
5. Коефіцієнт обороту з вибуття	0,005	0,003	-0,002
6. Коефіцієнт плинності робочої сили	0,005	0,003	-0,002

У 2022 році в порівнянні з 2021 роком середньооблікова чисельність штатних працівників облікового складу зросла на 18 осіб, при цьому на роботу було прийнято 23 особи, а звільнено 5 осіб, з них за власним бажанням 5 осіб. Коефіцієнт обороту з прийому збільшився на 0,002 пункти, а коефіцієнти з вибуття та плинності кадрів знизилися на 0,002, що свідчить про уповільнення плинності кадрів на підприємстві та покращення умов праці.

Обсяг виробництва продукції залежить від забезпечення підприємства трудовими ресурсами й ефективності використання трудових ресурсів.

Методом факторного аналізу розраховується вплив на зміну обсягу виробленої промислової продукції в порівняних цінах зміни середньооблікової чисельності штатних працівників облікового складу та продуктивності праці.

Аналіз впливу трудових факторів на обсяг виробництва продукції проводимо за допомогою табл. 2.16.

Таблиця 2.16

Вплив трудових факторів на обсяг виробництва продукції

Показники	2021 рік	2022 рік	Відхилення		
			усього	у т.ч. за рахунок	
				Чсо	Врп
1. Обсяг виробленої промислової продукції в порівняних цінах (без ПДВ й акцизного податку) (ПП), тис. грн	2369050	2360021,89	-9028,1	29187,5	-38215,6
2. Середньооблікова чисельність штатних працівників облікового складу (Чсо), осіб	1461	1479	18,0	29187,5	-
3. Продуктивність праці (Врп), тис. грн /особу	1621,53	1595,69	-25,8	-	-38215,6

Продуктивності праці у 2022 році знизилася на 25,8 тис. грн на 1 працівника, що призвело до зниження обсягу виробленої продукції у порівняних цінах на 38215,6 тис. грн. Зростання чисельності працівників на 18 осіб привело до зростання обсягу виробленої продукції у порівняних цінах на 29187,5 тис. грн.

Аналіз використання робочого часу проводимо за допомогою табл. 2.16.

Для аналізу використання робочого часу складають аналітичну таблицю 2.17.

Таблиця 2.17

Використання робочого часу на підприємстві

Показники	2021 рік	2022 рік	Відхилення	
			абсолютне	відносне
1. Обсяг виробленої промислової продукції в порівняних цінах (без ПДВ й акцизного податку) (ПП), тис. грн	2369050	2360021,89	-9028,1	-0,38
2. Середньооблікова чисельність штатних працівників облікового складу (Чсо), осіб	1461	1479	18	1,23
3. Кількість людино-годин, відпрацьованих всіма працівниками, людино-годин	1303737,96	1346866,14	43128,2	3,31
4. Середня кількість людино-годин, відпрацьованих одним працівником (Ч1р)	892,36	910,66	18,3	2,05
5. Продуктивність праці (Врп), тис. грн /особу	1621,53	1595,69	-25,84	-1,59
6. Середньогодинний виробіток одного працівника (Вг1р), тис. грн /особу	1,817	1,752	-0,065	-3,57

У 2022 році в порівнянні з 2021 роком середньооблікова чисельність штатних працівників облікового складу зросла на 18 працівника, середня кількість людино-годин, відпрацьованих одним працівником, збільшилась на 18,3 години, але знизилася продуктивність праці на 25,84 тис. грн, що свідчить про зниження ефективності використання робочої сили.

Методом факторного аналізу розраховуємо вплив на зміну обсягу виробленої промислової продукції в порівняних цінах зміни середньооблікової чисельності працівників, середньої кількості людино-годин, відпрацьованих одним працівником, середньогодинного виробітку одного працівника.

Вплив зміни середньооблікової чисельності працівників на зміну обсягу виробленої промислової продукції в порівняних цінах ($\Delta\Pi\Pi(\text{Ч}_{\text{CO}})$) становить:

$$\begin{aligned}\Delta\Pi\Pi(\text{Ч}_{\text{CO}}) &= (\text{Ч}_{\text{COЗ}} - \text{Ч}_{\text{COП}}) \cdot \text{Ч}_{\text{ІРП}} \cdot \text{В}_{\text{ГІРП}} = \\ &= (1479 - 1461) \cdot 892,36 \cdot 1,817 = 29187,5 \text{ тис. грн}\end{aligned}$$

Вплив зміни середнього числа людино-годин, відпрацьованих одним працівником на зміну обсягу виробленої промислової продукції в порівняних цінах ($\Delta\Pi\Pi(\text{Ч}_{\text{ІР}})$) становить:

$$\begin{aligned}\Delta\Pi\Pi(\text{Ч}_{\text{ІР}}) &= \text{Ч}_{\text{COЗ}} \cdot (\text{Ч}_{\text{ІРЗ}} - \text{Ч}_{\text{ІРП}}) \cdot \text{В}_{\text{ГІРП}} = \\ &= 1479 \cdot (910,66 - 892,36) \cdot 1,817 = 49181,7 \text{ тис. грн}\end{aligned}$$

Вплив зміни середньогодинного виробітку одного працівника на зміну обсягу виробленої промислової продукції в порівняних цінах ($\Delta\Pi\Pi(\text{В}_{\text{ГІР}})$) становить:

$$\begin{aligned}\Delta\Pi\Pi(\text{В}_{\text{ГІР}}) &= \text{Ч}_{\text{COЗ}} \cdot \text{Ч}_{\text{ІРЗ}} \cdot (\text{В}_{\text{ГІРЗ}} - \text{В}_{\text{ГІРП}}) = \\ &= 1479 \cdot 910,66 \cdot (1,752 - 1,817) = - 87397,2 \text{ тис. грн}\end{aligned}$$

Загальний вплив факторів на зміну обсягу виробленої промислової продукції в порівняних цінах становить:

$$\begin{aligned}\Delta\Pi\Pi_{\text{С}} &= \Delta\Pi\Pi(\text{Ч}_{\text{CO}}) + \Delta\Pi\Pi(\text{Ч}_{\text{ІР}}) + \Delta\Pi\Pi(\text{В}_{\text{ГІР}}) = \\ &= 29187,5 + 49181,7 - 87397,2 = - 9028,1 \text{ тис. грн}\end{aligned}$$

Негативний вплив на зниження обсягу виробленої продукції в порівняних цінах у 2022 році в порівнянні з 2021 роком здійснив один фактор – це зниження середньогодинного виробітку одного працівника на 0,0065 тис. грн, що призвело

до зниження обсягу виробленої продукції на 87397,2 тис. грн. Всі інші фактори позитивно вплинули на обсяг виробництва продукції у порівняних цінах.

Аналіз зміни фонду оплати праці проводимо за допомогою табл. 2.18.

Величина фонду оплати праці залежить від чисельності персоналу підприємства й середньої заробітної плати одного працівника.

Таблиця 2.18

Вплив зміни чисельності персоналу й середньої заробітної плати одного працівника на зміну фонду оплати праці

Показники	2021 рік	2022 рік	Відхилення		
			усього	у тому числі за рахунок	
				ЧСО	ЗП
1. Фонд оплати праці штатних працівників (ФОП), тис. грн	114790	129537	14747	1414,3	13332,7
2. Середньооблікова чисельність штатних працівників облікового складу (ЧСО), осіб	1461	1479	18	1414,3	-
3. Середньорічна заробітна плата одного працівника (ЗП), тис. грн	78,57	87,58	9,01	-	13332,7

У 2022 році в порівнянні з 2021 роком фонд оплати праці штатних працівників збільшився на 14747 тис. грн, також зросла середньорічна заробітна плата одного працівника на 9,01 тис. грн.

Методом факторного аналізу визначається вплив на зміну фонду оплати праці середньооблікової чисельності штатних працівників облікового складу й середньорічної заробітної плати одного працівника. За рахунок збільшився середньорічної заробітної плати одного працівника збільшився фонд оплати праці на 13332,7 тис. грн, а за рахунок зростання чисельності на 18 осіб – на 1414,3 тис. грн.

Заключним етапом аналізу ефективності використання трудових ресурсів є аналіз співвідношення продуктивності праці одного працівника й середньої заробітної плати, для цього складають аналітичну таблицю 2.19.

Таблиця 2.19

Співвідношення змін продуктивності праці й середньої заробітної плати

Показник	2021 рік	2022 рік	Відхилення	
			Абсолютне	Відносне
1. Продуктивність праці, тис. грн/особу	1621,53	1595,69	-25,84	-1,6
2. Середньорічна заробітна плата одного працівника, тис. грн	78,57	87,58	9,01	11,5

Співвідношення зміни середньорічної заробітної плати та продуктивності праці одного працівника визначається зіставленням відносного відхилення середньорічної заробітної плати одного працівника до відносного відхилення продуктивності праці ($11,5 \% / (-1,6) \% = -7,2 \%$).

Це означає, що зростання середньорічної заробітної плати не привело до зростання продуктивності. Підприємство нераціонально використовує трудові ресурси.

2.3.5. Аналіз витрат на виробництво за елементами витрат

Аналіз проводять методом порівняння фактичної питомої ваги кожного елемента витрат на виробництво у 2022 році з питомою вагою в 2021 році. Для цього за даними форми №2 «Звіт про фінансові результати» складають аналітичну таблицю 2.20.

Таблиця 2.20

Структура витрат на виробництво

Елементи витрат	Абсолютне значення, тис. грн		Структура, %		Відхилення	
	2021 рік	2022 рік	2021 рік	2022 рік	Абсолютного значення	структури
1. Матеріальні витрати	1952866	2378559	74,71	77,87	425693	3,16
2. Витрати на оплату праці	114790	129537	4,39	4,24	14747	-0,15
3. Відрахування на соціальні заходи	25305	28543	0,97	0,93	3238	-0,03

Елементи витрат	Абсолютне значення, тис. грн		Структура, %		Відхилення	
	2021 рік	2022 рік	2021 рік	2022 рік	Абсолют- ного значення	структури
4. Амортизація	61214	69501	2,34	2,28	8287	-0,07
5. Інші операційні витрати	459767	448525	17,59	14,68	-11242	-2,91
Усього	2613942	3054665	100,00	100,00	440723	0

Питома вага матеріальних витрат в 2021 році склала 74,71 %, а у 2022 році зросла до 77,87 %. Витрати на оплату праці склали 4,39 % у 2021 році та зменшилися до 4,24 % у 2022 році. Амортизація основних засобів становить 2,34 % у 2021 році і 2,28 % у 2022 році. Інші операційні витрати у 2022 році знизилися з 17,59 до 14,68 %.

Аналіз витрат на одну гривню виробленої продукції проводимо за допомогою табл. 2.21.

Таблиця 2.21

Оцінка витрат на одну гривню виробленої продукції

Показник	2021 рік	2022 рік	Відхилення	
			абсолютне	відносне
1.Обсяг виробленої продукції в діючих оптових цінах підприємства (без ПДВ та АЗ), тис. грн	2369050	3175060	806010	34,02
2.Витрати на виробництво продукції, тис. грн	2613942	3054665	440723	16,86
3. Витрати на 1 грн виробленої продукції, грн/грн	1,10	0,96	-0,14	-12,81

Показник витрат на 1 гривню виробленої продукції вказує на прямий зв'язок між собівартістю й прибутком.

Витрати на одну гривню продукції розраховуються шляхом діленням загальної суми витрат на виробництво продукції на обсяг виробленої промислової продукції в діючих оптових цінах підприємства, мають бути менші за 1,0.

У 2022 році в порівнянні з 2021 роком витрати на 1 гривню виробленої продукції зменшилися на 14 копійок та склали 0,96 грн. У 2021 році витрати перевищують 1,0, що свідчить про збитковість операційної діяльності підприємства.

2.4. Діагностика фінансового стану ТОВ «Молочна компанія «Галичина»

Для аналізу рівня й динаміки фінансових результатів доцільно представити дані форми № 2 «Звіт про фінансові результати» у вигляді таблиці 2.22.

Таблиця 2.22

Оцінка фінансових результатів підприємства

Найменування статей	Абсолютне значення, тис. грн		Відхилення	
	2021 рік	2022 рік	абсолютне	відносне
Чистий дохід від реалізації продукції (2000)	2369061	3175091	806030	34,02
Собівартість реалізованої продукції (2050)	2055421	2334666	279245	13,59
Валовий прибуток (2090) (збиток (2095))	313640	840425	526785	167,96
Інші операційні доходи (2120)	341028	51857	-289171	-84,79
Адміністративні витрати (2130)	50007	65540	15533	31,06
Витрати на збут (2150)	508514	654459	145945	28,70
Інші операційні витрати (2180)	62148	105955	43807	70,49
Фінансовий результат від операційної діяльності (прибуток (2190) або збиток (2195))	33999	66328	32329	95,09
Інші доходи (2200+2220+2240)	375	191	-184	-49,07
Інші витрати (2250+2255+2270)	22137	28770	6633	29,96
Фінансовий результат до оподаткування (прибуток (2290) або збиток (2295))	12237	37749	25512	208,48
Чистий фінансовий результат (прибуток (2350) або збиток (2355))	10034	30954	20920	208,49

Чистий дохід підприємства у 2022 році збільшився на 34,02 %, при цьому собівартість реалізованої продукції зросла на 13,59 %. Темпи зростання собівартості продукції нижчі за темпи зростання чистого доходу від реалізації,

що є позитивною тенденцією і є основою для отримання прибутку підприємства. Слід зазначити, що доходи підприємства від інших видів діяльності знизилися у 2022 році, а витрати навпаки зросли. Це свідчить про збитковість інших видів діяльності на підприємстві.

Загалом підприємство у 2022 році отримало прибуток на суму 30954 тис. грн, тоді як у 2021 році був отриманий прибуток у розмірі 10034 тис. грн.

У процесі аналізу оцінюють динаміку показників рентабельності. Розраховані показники рентабельності зводять у таблицю 2.23.

Таблиця 2.23

Показники рентабельності

Показник	2020 рік	2021 рік	Абсолютне відхилення
1. Рентабельність капіталу, %	1,39	3,54	2,15
2. Рентабельність власного капіталу, %	0,78	2,08	1,30
3. Рентабельність продаж, %	0,42	0,97	0,55

Операційна та інша діяльність підприємства у 2021 та у 2022 роках є прибутковою, про що свідчать значення всіх показників рентабельності. Стан підприємства покращився у 2022 році в порівнянні з 2021 роком.

Для проведення аналізу динаміки, структури та складу майна підприємства побудуємо табл. 2.24.

Таблиця 2.24

Структура балансу підприємства

Стаття балансу	Абсолютні величини		Структура		Відхилення		
					Абсолютної величини		У структурі
	На початок року	На кінець року	На початок року	На кінець року	абсолютне	відносне	
2021 рік							
Актив							
1. Необоротні активи	189842	222844	28,47	27,68	33002	17,38	-0,79
2. Оборотні активи	477076	582321	71,53	72,32	105245	22,06	0,79

Стаття балансу	Абсолютні величини		Структура		Відхилення		
	На початок року	На кінець року	На початок року	На кінець року	Абсолютної величини		У структурі
					абсолютне	відносне	
3. Необоротні активи, утримані для продажу, та групи вибуття	0	0	0	0	0	-	0
Баланс	666918	805165	100,00	100,00	138247	20,73	0
Пасив							
1. Власний капітал	37738	51404	5,66	6,38	13666	36,21	0,73
2. Довгострокові зобов'язання і забезпечення	26892	15094	4,03	1,87	-11798	-43,87	-2,16
3. Поточні зобов'язання і забезпечення	602288	738667	90,31	91,74	136379	22,64	1,43
4. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утриманими для продажу, та групами вибуття	0	0	0	0	0	0	0
Баланс	666918	805165	100,00	100,00	138247	20,73	0
2022 рік							
Актив							
1. Необоротні активи	222844	603924	27,68	44,38	381080	171,01	16,70
2. Оборотні активи	582321	756955	72,32	55,62	174634	29,99	-16,7
3. Необоротні активи, утримані для продажу, та групи вибуття	0	0	0	0	0	0	0
Баланс	805165	1360879	100,00	100,00	555714	69,02	0
Пасив							
1. Власний капітал	51404	464030	6,38	34,10	412626	802,71	27,71
2. Довгострокові зобов'язання і забезпечення	15094	57888	1,87	4,25	42794	283,52	2,38
3. Поточні зобов'язання і забезпечення	738667	838961	91,74	61,65	100294	13,58	-30,1
4. Зобов'язання, пов'язані з	0	0	0	0	0	0	0

Стаття балансу	Абсолютні величини		Структура		Відхилення		
	На початок року	На кінець року	На початок року	На кінець року	Абсолютної величини		У структурі
					абсолютне	відносне	
необоротними активами, утриманими для продажу, та групами вибуття							
Баланс	805165	1360879	100,00	100,00	555714	69,02	0

У 2021 та 2022 роках збільшилися необоротні активи підприємства на 33002 та 381080 тис. грн відповідно, також зросли оборотні активи на 105245 та 174634 тис. грн відповідно.

Баланс підприємства у 2022 році збільшився на 555714 тис. грн. Відбуваються структурні зміни у майні підприємства у бік збільшення необоротних активів.

Слід зазначити, що у 2022 році відбувається нарощення власного капіталу підприємства на 27,71 %. Це пов'язано зі структурно-організаційними змінами, які відбуваються на підприємстві.

Таблиця 2.25

Склад і структура майна підприємства

Стаття активу	Абсолютна величина		Структура		Відхилення		
	на початок року	на кінець року	на початок року	на кінець року	Абсолютної величини		у структурі
					абсолютне	відносне	
2021 рік							
1. Необоротні активи (1095)	189842	222844	28,47	27,68	33002	17,38	-0,79
1.1. Нематеріальні активи (1000)	1544	1075	0,81	0,48	-469	-30,38	-0,33
1.2. Незавершені капітальні інвестиції (1005)	15920	4977	8,39	2,23	-10943	-68,74	-6,15
1.3. Основні засоби (1010)	171922	216423	90,56	97,12	44501	25,88	6,56
1.4. Інвестиційна нерухомість (1015)	0	0	0	0	0	0	0

Стаття активу	Абсолютна величина		Структура		Відхилення		
	на початок року	на кінець року	на початок року	на кінець року	Абсолютної величини		у структурі
					абсолютне	відносне	
1.5. Довгострокові фінансові інвестиції (1030)	0	0	0	0	0	0	0
1.6. Довгострокова дебіторська заборгованість (1040)	0	0	0	0	0	0	0
1.7. Відстрочені податкові активи (1045)	0	0	0	0	0	0	0
1.8. Інші необоротні активи	456	369	0,24	0,17	-87	-19,08	-0,07
2. Оборотні активи (1195)	477076	582321	71,53	72,32	105245	22,06	0,79
2.1. Запаси (1101+..+1104)	144336	209336	30,25	35,95	65000	45,03	5,69
2.2. Поточні біологічні активи (1110)	0	0	0	0	0	0	0
2.3. Векселі одержані (1120)	0	0	0	0	0	0	0
2.4. Дебіторська заборгованість (1125+1130+1155)	240948	313611	50,51	53,86	72663	30,16	3,35
2.5. Поточні фінансові інвестиції (1160)	0	0	0	0	0	0	0
2.6. Гроші та їх еквіваленти (1165)	89290	42896	18,72	7,37	-46394	-51,96	-11,35
2.7. Витрати майбутніх періодів (1170)	0	0	0	0	0	0	0
2.8. Інші оборотні активи (1190)	2502	16478	0,52	3	13976	558,59	2
3. Необоротні активи, утримані для продажу, та групи вибуття (1200)	0	0	0	0	0	0	0
Баланс (1300)	666918	805165	100,00	100,00	138247	20,73	0
2022 рік							
1. Необоротні активи (1095)	222844	603924	27,68	44,38	381080	171,01	16,70
1.1. Нематеріальні активи (1000)	1075	382581	0,48	63,35	381506	у 354 р.	62,87
1.2. Незавершені капітальні інвестиції (1005)	4977	1256	2,23	0,21	-3721	-74,76	-2,03
1.3. Основні засоби (1010)	216423	193007	97,12	31,96	-23416	-10,82	-65,16
1.4. Інвестиційна нерухомість (1015)	0	0	0	0	0	0	0

Стаття активу	Абсолютна величина		Структура		Відхилення		
	на початок року	на кінець року	на початок року	на кінець року	Абсолютної величини		у структурі
					абсолютне	відносне	
1.5. Довгострокові фінансові інвестиції (1030)	0	0	0	0	0	0	0
1.6. Довгострокова дебіторська заборгованість (1040)	0	27080	0	4,48	27080	0	4,48
1.7. Відстрочені податкові активи (1045)	0	0	0	0	0	0	0
1.8. Інші необоротні активи	369	0	0,17	0	-369	-100,0	-0,17
2. Оборотні активи (1195)	582321	756955	72,32	55,62	174634	29,99	-16,70
2.1. Запаси (1101+..+1104)	209336	297831	35,95	39,35	88495	42,27	3,40
2.2. Поточні біологічні активи (1110)	0	0	0	0	0	0	0
2.3. Векселі одержані (1120)	0	0	0	0	0	0	0
2.4. Дебіторська заборгованість (1125+1130+1155)	313611	322025	53,86	42,54	8414	2,68	-11,31
2.5. Поточні фінансові інвестиції (1160)	0	0	0	0	0	0	0
2.6. Гроші та їх еквіваленти (1165)	42896	130811	7,37	17,28	87915	204,95	9,91
2.7. Витрати майбутніх періодів (1170)	0	0	0	0	0	0	0
2.8. Інші оборотні активи (1190)	16478	6288	2,83	0,83	-10190	-61,84	-2
3. Необоротні активи, утримані для продажу, та групи вибуття (1200)	0	0	0,00	0,00	0	0	0
Баланс (1300)	805165	1360879	100,00	100,00	555714	69,02	0

У структурі активу підприємства найбільшу питому вагу займають оборотні активи: понад 70 % на початку та на при кінці 2021 року, з зменшенням їх частки на кінець 2022 року до 56 %. Тенденція до зниження у структурі оборотних активів обумовлюється такими чинниками: зростанням у 2021 році нематеріальних активів на 381,5 млн грн та довгострокової дебіторської заборгованості на 27,1 млн грн.

Це свідчить про реорганізаційні зміни на підприємстві.

Відомості про джерела походження коштів, спрямованих на формування майна підприємства, наведені в пасиві балансу. Для аналізу джерел фінансових ресурсів складають таблицю 2.26.

Таблиця 2.26

Склад і структура джерел фінансових ресурсів

Стаття пасиву	Абсолютна величина		Структура		Відхилення		
	На початок року	На кінець року	На початок року	На кінець року	Абсолютної величини		у структурі
					абсолютне	відносне	
2021 рік							
1. Власний капітал (1495)	37738	51404	5,66	6,38	13666	36,21	0,73
1.1. Зареєстрований (пайовий) капітал (1400)	10000	10000	26,498	19,454	0	0	-7,04
1.2. Внески до незареєстрованого статутного капіталу (1401)	0	0	0	0	0	0	0
1.3. Капітал в дооцінках (1405)	0	0	0	0	0	0	0
1.4. Додатковий капітал (1410)	0	0	0	0	0	0	0
1.5. Резервний капітал (1415)	0	0	0	0	0	0	0
1.6. Нерозподілений прибуток (непокритий збиток) (1420)	32738	46404	86,751	90,273	13666	41,74	3,52
1.7. Неоплачений капітал, вилучений капітал (1425+1430)	-5000	-5000	-13	-10	0	0	4
2. Довгострокові зобов'язання і забезпечення (1595)	26839	15094	4,02	1,87	-11745	-43,76	-2,15
3. Поточні зобов'язання і забезпечення (1695)	602341	738667	90,32	91,74	136326	22,63	1,42
3.1. Короткострокові кредити банків (1600)	0	0	0	0	0	0	0
3.2. Поточна кредиторська заборгованість	263155	354031	43,69	47,93	90876	34,53	4,24

Стаття пасиву	Абсолютна величина		Структура		Відхилення		
	На початок року	На кінець року	На початок року	На кінець року	Абсолютної величини		у структурі
					абсолютне	відносне	
3.3. Поточні забезпечення (1660)	0	0	0	0	0	0	0
3.4. Доходи майбутніх періодів (1665)	0	0	0	0	0	0	0
3.5. Інші поточні зобов'язання (1690)	339186	384636	56,31	52,07	45450	13,40	-4,24
4. Зобов'язання, пов'язані з пов'язані з необоротними активами, утриманими для продажу, та групами вибуття (1700)	0	0	0	0	0	0	0
Баланс (1900)	666918	805165	100,00	100,00	138247	20,73	0
2022 рік							
1. Власний капітал (1495)	51404	464030	6,38	34,10	412626	802,71	27,71
1.1. Зареєстрований (пайовий) капітал (1400)	10000	10000	19,45	2,15	0	0	-17,3
1.2. Внески до незареєстрованого статутного капіталу (1401)	0	0	0	0	0	0	0
1.3. Капітал в дооцінках (1405)	0	0	0	0	0	0	0
1.4. Додатковий капітал (1410)	0	0	0	0	0	0	0
1.5. Резервний капітал (1415)	0	0	0	0	0	0	0
1.6. Нерозподілений прибуток (непокритий збиток) (1420)	46404	459030	90,27	98,92	412626	889,20	8,65
1.7. Неоплачений капітал, вилучений капітал (1425+1430)	-5000	-5000	-10	-1	0	0	9
2. Довгострокові зобов'язання і забезпечення (1595)	15094	57888	1,87	4,25	42794	283,52	2,38
3. Поточні зобов'язання і забезпечення (1695)	738667	838961	91,74	61,65	100294	13,58	-30,1
3.1. Короткострокові кредити банків (1600)	0	0	0	0	0	0	0

Стаття пасиву	Абсолютна величина		Структура		Відхилення		
	На початок року	На кінець року	На початок року	На кінець року	Абсолютної величини		у структурі
					абсолютне	відносне	
3.2. Поточна кредиторська заборгованість (1610+1615+1620+1625+1630+1635+...+1650)	354031	304687	47,93	36,32	-49344	-13,94	-11,6
3.3. Поточні забезпечення (1660)	0	0	0	0	0	0	0
3.4. Доходи майбутніх періодів (1665)	0	0	0	0	0	0	0
3.5. Інші поточні зобов'язання (1690)	384636	534274	52,07	63,68	149638	38,90	11,6
4. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утриманими для продажу, та групами вибуття (1700)	0	0	0	0	0	0	0
Баланс (1900)	805165	1360879	100,00	100,00	555714	69,02	0

Основним джерелом формування майна підприємства є поточні зобов'язання і забезпечення. Їх частка становить на початок, кінець 2021 року та кінець 2022 року відповідно 90,32; 91,74 та 61,65 %.

У 2022 році величина власного капіталу значно зросла на 412626 тис. грн (на 802,71 %). При цьому головні зміни відбулися з нерозподіленим прибутком, який у 2022 році збільшився на 412,6 млн грн.

Аналіз показників, що характеризують фінансову стабільність підприємства проводимо за допомогою табл. 2.30.

Фінансова стійкість – це такий стан фінансових ресурсів, їх розподілення та використання, що забезпечує діяльність підприємства на основі зростання прибутку, платоспроможність та кредитоспроможність підприємства в умовах допустимого рівня ризику.

Оцінка фінансової стійкості проводиться за допомогою таких показників:

Коефіцієнт фінансової автономії (незалежності) – характеризує питому вагу власних коштів в загальній сумі коштів. Чим вище значення коефіцієнта, тим фінансово стійкіше, стабільніше та більш незалежне від зовнішніх кредиторів підприємство. Критичне значення коефіцієнта автономії – 0,5.

Коефіцієнт фінансового ризику – показує співвідношення залучених коштів та власного капіталу. Зростання показника у динаміці свідчить про посилення залежності підприємства від зовнішніх інвесторів та кредиторів, тобто про зниження фінансової стійкості. Оптимальне значення даного коефіцієнта $\leq 0,5$. Критичне значення – 1.

Коефіцієнт маневреності власного капіталу – показує, яка частина власного капіталу знаходиться в обороті, а яка капіталізована. Коефіцієнт розраховується як співвідношення власного оборотного капіталу до власних джерел фінансування. Власні оборотні кошти – це та частина власного капіталу підприємства, яка є джерелом покриття поточних активів. Нормальною вважається ситуація, коли коефіцієнт маневреності в динаміці незначно збільшується.

Коефіцієнти фінансової стабільності наводимо в табл. 2.27.

Таблиця 2.27

Значення коефіцієнтів фінансової стабільності підприємства

Показник	На початок року	На кінець року	Абсолютне відхилення
2021 рік			
Коефіцієнт фінансової автономії	0,056	0,063	0,007
Коефіцієнт фінансового ризику	16,67	14,66	-2,01
Коефіцієнт маневреності власного капіталу	-4,03	-3,33	0,69
2022 рік			
Коефіцієнт фінансової автономії	0,064	0,341	0,277
Коефіцієнт фінансового ризику	14,66	1,93	-12,73
Коефіцієнт маневреності власного капіталу	-3,33	-2,72	0,61

Коефіцієнт фінансової автономії знаходиться як у 2021, так і у 2022 роках на досить низькому рівні, що свідчить про фінансову залежність підприємства

від залученого капіталу. Показник фінансової автономії на кінець 2022 року збільшився на 0,277 пунктів.

Коефіцієнт фінансового ризику знаходиться на дуже високому рівні, він показує співвідношення залученого та власного капіталу. На кожен власну гривню припадає близько 16,67 та 14,66 грн залучених коштів у 2021 році. На кінець 2022 року цей показник покращується і знижується до 1,93 грн.

Коефіцієнт маневреності коштів підприємства має від'ємне значення як у 2021, так у 2022 роках. Тобто підприємство має неманевровий робочий капітал.

Підприємство дуже залежне від позикового капіталу.

Аналіз фінансових коефіцієнтів ліквідності проводиться за допомогою табл. 2.28-2.29.

Ліквідність балансу визначається як ступінь покриття зобов'язань підприємства її активами, строк перетворення яких у гроші відповідає строку погашення зобов'язань.

В залежності від ступеня ліквідності активи підприємства розділяють на такі групи:

- A1. Найбільш ліквідні активи;
- A2. Активи, які швидко реалізуються;
- A3. Активи, які повільно реалізуються;
- A4. Активи, які важко реалізуються

Пасиви балансу групуються згідно з передбачуваними строками їх оплати:

- П1. Найбільш термінові зобов'язання;
- П2. Короткострокові пасиви;
- П3. Довгострокові пасиви;
- П4. Постійні (стійкі) пасиви

Для визначення ліквідності балансу складемо аналітичну таблицю 2.28.

Баланс не є абсолютно ліквідним, оскільки зі всіх нерівностей ($A1 \geq P1$, $A2 \geq P2$, $A3 \geq P3$, $A4 \leq P4$) дотримується друге, третє і четверте.

Більш детальний аналіз проведемо за допомогою фінансових коефіцієнтів.

Коефіцієнт загальної (поточної) ліквідності – показує, в якому ступені наявні оборотні активи достатні для задоволення поточних зобов'язань. Значення коефіцієнту повинно знаходитись в межах від 1 до 2.

Коефіцієнт проміжної (термінової) ліквідності – при його розрахунку не враховують активи, які повільно реалізуються. Значення коефіцієнту повинно знаходитись в межах від 0,7 до 0,8.

Коефіцієнт абсолютної ліквідності – при його розрахунку враховується лише перша група активів. Значення коефіцієнту повинно знаходитись в межах від 0,2 до 0,35.

Таблиця 2.28

Аналіз ліквідності балансу

Актив	На початок року	На кінець року	Пасив	На початок року	На кінець року	Платіжний результат	
						На початок року	На кінець року
1	2	3	4	5	6	7=2-5	8=3-6
2021 рік							
A1	89290	42896	П1	263155	354031	-173865	-311135
A2	295921	340740	П2	339186	384636	-43265	-43896
A3	91865	198685	П3	1118	15094	90747	183591
A4	189842	222844	П4	41600	51404	148242	171440
Баланс	666918	805165	Баланс	666918	805165	0	0
2022 рік							
A1	42896	130811	П1	354031	304687	-311135	-173876
A2	340740	414822	П2	384636	534274	-43896	-119452
A3	198685	210980	П3	15094	57888	183591	153092
A4	222844	603924	П4	51404	464030	171440	139894
Баланс	805165	1360879	Баланс	805165	1360879	0	0

Баланс вважається абсолютно ліквідним, якщо дотримуються такі нерівності:

$$A1 \geq P1 \quad A2 \geq P2 \quad A3 \geq P3 \quad A4 \leq P4$$

У 2021 році: $A1 < P1$; $A2 < P2$; $A3 > P3$; $A4 > P4$

У 2022 році: $A1 < P1$; $A2 < P2$; $A3 > P3$; $A4 > P4$

Якщо одна або кілька нерівностей мають протилежний знак від зафіксованого в оптимальному варіанті, це означає, що ліквідність балансу в більшому або меншому ступені відрізняється від абсолютної ліквідності.

Оскільки у 2021 та 2022 році спостерігається лише одна відповідність, можна вважати, що баланс є неліквідним.

Фінансові коефіцієнти представимо у вигляді таблиці 2.29.

Таблиця 2.29

Значення коефіцієнтів ліквідності

Показники	На початок року	На кінець року	Абсолютне відхилення
2021 рік			
Коефіцієнт загальної ліквідності	0,79	0,79	0
Коефіцієнт проміжної ліквідності	0,64	0,52	-0,12
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,15	0,06	-0,09
2022 рік			
Коефіцієнт загальної ліквідності	0,79	1,02	0,24
Коефіцієнт проміжної ліквідності	0,52	0,65	0,13
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,06	0,16	0,10

Значення коефіцієнта загальної ліквідності у 2021 році знаходиться нижче рівня (від 1 до 2), тобто підприємство не має достатньо коштів для погашення короткострокових зобов'язань. У 2022 році ситуація вирівнюється, коефіцієнт загальної ліквідності зростає до норми.

Значення коефіцієнта проміжної ліквідності як у 2021, так і у 2022 році нижчий за норму (від 0,7 до 0,8), хоча і має у 2022 році тенденцію до зростання.

Значення коефіцієнта абсолютної ліквідності у 2021 та 2022 роках нижче за норму (від 0,2 до 0,35), але вже на кінець 2022 року ситуація значно покращилася.

Враховуючи значення показників ліквідності та платоспроможності слід зазначити загрозливе становище фінансового стану підприємства у 2021 році, з покращенням стану на кінець 2022 року.

Ризик ліквідності виникає при загальному фінансуванні діяльності підприємства та управління її платоспроможністю. Підприємство управляє ризиком ліквідності, підтримуючи відповідні резерви, рахунки в банках та

можливість отримання кредитів, через постійний моніторинг майбутнього та поточного руху грошових коштів, та співставлення строків реалізації фінансових активів та погашення зобов'язань, уникаючи при цьому неприйнятних збитків та без ризику нанесення шкоди репутації підприємства.

Аналіз фінансових зобов'язань за строками погашення наведений у табл. 2.30.

Таблиця 2.30

Аналіз фінансових зобов'язань за строками погашення

	до 3 місяців	3-12 місяців	1-2 роки	2-5 років	понад 5 років	Всього
2021 рік						
Торговельна кредиторська заборгованість (у т.ч. і за авансами)	299982					299982
Інші поточні зобов'язання		384636				384636
Інші довгострокові зобов'язання						
Цільове фінансування (державні гранти)						
Всього	299982	384636				684618
2022 рік						
Торговельна кредиторська заборгованість (у т.ч. і за авансами)	286062					286062
Інші поточні зобов'язання		534274				534274
Інші довгострокові зобов'язання						
Цільове фінансування (державні гранти)						
Всього	286062	534274				820336

Дані таблиці свідчать про постійне підтримання наявності достатнього рівня грошових коштів, ліквідних фінансових ресурсів для виконання зобов'язань при настанні термінів їх погашення. Основу фінансових ресурсів, відмінних від високоліквідних ресурсів – грошових коштів, складають розрахунки з замовниками. З метою управління ризиком ліквідності та

кредитним ризиком підприємство використовує практику авансування споживачами при одночасному застосуванні умов безвідсоткового товарного кредитування, що надається постачальниками. Підприємство дотримується відповідної ліквідності залежно від очікуваних термінів виконання зобов'язань за відповідними інструментами.

У підприємства досить нестабільне, але контрольоване фінансове становище.

Таблиця 2.31

Основні техніко-економічні показники виробничо-господарської діяльності ТОВ «Молочна компанія «Галичина» за 2021-2022 роки

Показник	2021 рік	2022 рік	Відхилення	
			абсолютне	відносне
1. Середньорічна виробнича потужність, тонн переробки молока	99000	99000	0	0
2. Фактично вироблено продукції (у перерахунку на молоко), тонн	45833	45659	-174	-0,38
3. Коефіцієнт використання виробничої потужності, частка	0,463	0,461	-0,002	-0,38
4. Обсяг виробленої промислової продукції (без ПДВ й акцизного податку), тис. грн: – у діючих оптових цінах підприємства	2369050	3175060	806010	34,02
– у порівняних цінах	2369050	2360056,2	-8993,8	-0,38
5. Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг), тис. грн	2369061	3175091	806030,0	34,02
6. Середньорічна вартість основних засобів основного виду діяльності, тис. грн	194172,5	204715	10542,5	5,43
7. Фондовіддача, грн/грн	12,201	11,528	-0,7	-5,51
8. Середній залишок оборотних коштів, тис. грн	529698,5	669638	139939,5	26,42
9. Коефіцієнт оборотності оборотних коштів, оборотів	4,472	4,742	0,27	6,02
10. Середньооблікова чисельність штатних працівників облікового складу, осіб	1461	1479	18,0	1,23
11. Продуктивність праці, тис. грн /особу	1621,5	1595,7	-25,8	-1,59
12. Операційні витрати на виробництво продукції, тис. грн,	2613942	3054665	440723	16,86

Показник	2021 рік	2022 рік	Відхилення	
			абсолютне	відносне
у тому числі:				
– матеріальні витрати	1952866	2378559	425693	21,80
– витрати на оплату праці	114790	129537	14747	12,85
– відрахування на соціальні заходи	25305	28543	3238	12,80
– амортизація	61214	69501	8287	13,54
– інші операційні витрати	459767	448525	-11242	-2,45
13. Витрати на 1 гривню виробленої продукції, грн	1,103	0,962	-0,141	-12,81
14. Матеріалоемність, грн	0,824	0,749	-0,075	-9,12
15. Повна собівартість реалізованої продукції (собівартість реалізованої продукції, адміністративні витрати, витрати на збут), тис. грн	2676090	3160620	484530	18,11
16. Фінансовий результат від операційної діяльності, тис. грн	33999	66328	32329	95,09
17. Чистий прибуток, тис. грн	10034	30954	20920	208,49
18. Рентабельність продажів, %	0,42	0,97	0,55	x
19. Рентабельність продукції, %	1,27	2,10	0,83	x

У 2022 році в порівнянні з попереднім роком знизився фактичний випуск продукції на 174 тонни (0,38 %) при незмінній величині виробничої потужності – 99000 тонн переробки молока на рік. Виробнича потужність використовується підприємством на 46,3 та 46,1 % відповідно у 2021 та 2022 роках.

Обсяг виробленої продукції у діючих оптових цінах підприємства та чистий дохід від реалізації продукції у 2022 році збільшився на 34,02 %. Однак у перерахунку на порівнянні ціни обсяг виробленої продукції знизився на 0,38 %. Це свідчить про значний вплив на вартісні показники інфляційних процесів, що призводять до зростання цін на продукцію.

Показник фондівдачі у 2022 році в порівнянні з 2021 роком знизився на 0,7 грн (5,51 %). Це свідчить про погіршення використання основних засобів підприємства.

У 2022 році зросла середньооблікова чисельність штатних працівників облікового складу на 18 осіб, при цьому продуктивність праці знизилася на 25,8 тис. грн (1,59 %).

Підприємство підвищує заробітну плату працівникам, але у короткостроковій перспективі це не здійснює позитивного впливу на продуктивність праці.

У 2022 році збільшився коефіцієнт оборотності оборотних коштів на 0,27 оборотів (6,02 %), що свідчить про прискорення оборотності, хоча сам коефіцієнт знаходиться на низькому рівні.

Слід зазначити високий рівень показника витрат на 1 грн виробленої продукції, що є негативним моментом у діяльності підприємства. Але у 2022 році спостерігається його зниження на 14,1 коп. (12,81 %).

Операційні витрати підприємства зростають на 16,86 % при тому, що обсяг реалізованої продукції зростає на 34,02 %. Випередження темпів зростання обсягу виробництва над собівартістю продукції, свідчить про позитивні наслідки операційної діяльності і отримання підприємством прибутку.

Діяльність підприємства як у 2021, так і у 2022 році була прибутковою, прибуток становив 10,03 та 30,95 млн грн відповідно.

Фінансове становище підприємства викликає занепокоєння. Баланс підприємства у 2022 році збільшився на 555714 тис. грн. Відбуваються структурні зміни у майні підприємства у бік збільшення необоротних активів.

Слід зазначити, що у 2022 році відбувається нарощення власного капіталу підприємства на 27,71 %. При цьому головні зміни відбулися з нерозподіленим прибутком, який у 2022 році збільшився на 412,6 млн грн. Це пов'язано зі структурно-організаційними змінами, які відбуваються на підприємстві.

У структурі активу підприємства найбільшу питому вагу займають оборотні активи: понад 70 % на початку та наприкінці 2021 року, з зменшенням їх частки на кінець 2022 року до 56 %. Тенденція до зниження у структурі оборотних активів обумовлюється такими чинниками: зростанням у 2021 році нематеріальних активів на 381,5 млн грн та довгострокової дебіторської заборгованості на 27,1 млн грн.

Основним джерелом формування майна підприємства є поточні зобов'язання і забезпечення. Їх частка становить на початок, кінець 2021 року та кінець 2022 року відповідно 90,32; 91,74 та 61,65 %.

Підприємство є дуже залежним від позикового капіталу. Коефіцієнт фінансової автономії знаходиться як у 2021, так і у 2022 роках на досить низькому рівні. Коефіцієнт фінансового ризику знаходиться на дуже високому рівні, він показує співвідношення залученого та власного капіталу. На кожен власну гривню припадає близько 16,67 та 14,66 грн залучених коштів у 2021 році. На кінець 2022 року цей показник покращується і знижується до 1,93 грн.

Коефіцієнт маневреності коштів підприємства має від'ємне значення як у 2021, так у 2022 роках.

Значення коефіцієнта загальної ліквідності у 2021 році знаходиться нижче рівня (від 1 до 2), тобто підприємство не має достатньо коштів для погашення короткострокових зобов'язань. У 2022 році ситуація вирівнюється, коефіцієнт загальної ліквідності зростає до норми.

Значення коефіцієнта проміжної ліквідності як у 2021, так і у 2022 році нижчий за норму (від 0,7 до 0,8), хоча і має у 2022 році тенденцію до зростання.

Значення коефіцієнта абсолютної ліквідності у 2021 та 2022 роках нижче за норму (від 0,2 до 0,35), але вже на кінець 2022 року ситуація значно покращилася.

Враховуючи значення показників ліквідності та платоспроможності слід зазначити загрозове становище фінансового стану підприємства у 2021 році, з покращенням стану на кінець 2022 року. У підприємства досить нестабільне, але контрольоване фінансове становище, оскільки воно дотримується відповідної ліквідності залежно від очікуваних термінів виконання зобов'язань за відповідними інструментами.

Взагалі у 2022 році покращилася економічна ситуація на підприємстві, про що свідчать майже всі показники виробничо-господарської діяльності ТОВ «Молочна компанія «Галичина».

ВИСНОВКИ за Розділом 2

Ринок молокопродуктів має доволі стійкі позиції, його стан суттєво впливає на інші ринки продуктів харчування. Ринок молочної продукції є соціально важливим, адже він у певній мірі заміщує для окремих малозабезпечених верств населення інші продукти харчування тваринного білкового походження (м'ясо і м'ясопродукти) і водночас не захищеним від конкуренції з імпортом, у більшості випадків сумнівної якості. Нині вітчизняний ринок продуктів молочної продукції є достатньою мірою насиченим і характеризується достатньою кількістю переробних підприємств різної величини і спеціалізації, а також широким спектром асортименту, котрий вони випускають як з вітчизняної, так і з імпоротної сировини.

Основними проблемами молокопереробної галузі у воєнний період є обмежені можливості експорту української молочної продукції через ЄС; збільшення собівартості виробництва; скорочення кількості споживачів на внутрішньому ринку; втрата виробничих потужностей на окупованих територіях; імпорту молочної продукції з ЄС, в першу чергу сирів; проблеми з розрахунками зі сторони торговельних мереж; відсутність дієвого інструменту кредитування галузі; замороження окремих державних програм та ін.

Аналіз фінансово-економічного стану ТОВ «Молочна компанія «Галичина» показав, що у 2022 році в порівнянні з 2021 роком при зниженні фактичного випуску продукції на 174 тонни, обсяг виробленої продукції у діючих оптових цінах підприємства та чистий дохід від реалізації продукції у 2022 році збільшився на 34,02 %. Це свідчить про значне зростання цін на продукцію.

Знизилася ефективність використання основних засобів підприємства та продуктивність робочої сили. Підприємство підвищує заробітну плату працівникам, але у короткостроковій перспективі це не здійснює позитивного впливу на продуктивність праці.

Підприємство має високий рівень витрат на 1 грн виробленої продукції, що є негативним моментом у діяльності підприємства. І хоча, діяльність

підприємства як у 2021, так і у 2022 році була прибутковою, фінансове становище підприємства викликає занепокоєння. У балансі підприємства відбуваються структурні зміни у бік збільшення необоротних активів. Основним джерелом формування майна підприємства є поточні зобов'язання і забезпечення. Їх частка становить на початок, кінець 2021 року та кінець 2022 року відповідно 90,32; 91,74 та 61,65 %.

Підприємство є дуже залежним від позикового капіталу. Коефіцієнт фінансового ризику знаходиться на дуже високому рівні. На кожну власну гривню припадає близько 16,67 та 14,66 грн залучених коштів у 2021 році. На кінець 2022 року цей показник покращується і знижується до 1,93 грн.

Значення коефіцієнта загальної ліквідності у 2021 році знаходиться нижче рівня (від 1 до 2), тобто підприємство не має достатньо коштів для погашення короткострокових зобов'язань. У 2022 році ситуація вирівнюється, коефіцієнт загальної ліквідності зростає до норми.

Враховуючи значення показників ліквідності та платоспроможності слід зазначити загрозове становище фінансового стану підприємства у 2021 році, з покращенням стану на кінець 2022 року. У підприємства досить нестабільне, але контрольоване фінансове становище, оскільки воно дотримується відповідної ліквідності залежно від очікуваних термінів виконання зобов'язань за відповідними інструментами.

РОЗДІЛ 3

ОЦІНКА ЕФЕКТИВНОСТІ ЗАХОДІВ З ПОКРАЩЕННЯ ФІНАНСОВОГО ТА ЕКОНОМІЧНОГО СТАНУ ПІДПРИЄМСТВА

3.1. Обґрунтування та оцінка ефективності розробки нового продукту високобілкового йогурту з агрусом

3.1.1. Резюме заходу з виробництва йогурту з агрусом

У 2020 році компанією Future Market Insights (FMI) була оцінена ринкова вартість виробництва йогурту з високим вмістом білка, яка становить 32 млрд дол. США. Згідно з дослідженнями та прогнозами (FMI) ємкість глобального ринку високобілкових йогуртів до кінця 2070 року буде на рівні 2030 млрд дол. США. Протягом періоду 2020-2030 рр. попит на високобілкові йогурти буде зростати щорічно понад 8 % [22].

Звичайний йогурт з високим вмістом білка займає частку 84 % на світовому ринку високобілкових йогуртів. Споживачі переходять до йогурту з високим вмістом білка через його різноманітні варіанти смаку та внаслідок бажання вести здоровий спосіб життя.

Йогурт з високим вмістом білка привертає увагу споживачів своєю харчовою цінністю та яскравими смаковими пропозиціями від провідних брендів. Серед смакових ароматів, які використовуються в йогуртах з високим вмістом білка, найпоширенішими є полуничний, ванільний, малиновий, персиковий, шоколадний та чорничний. Оскільки споживачі завжди шукають інноваційні смаки, виробники можуть задовольнити їх потреби за рахунок використання унікальних смаків та корисних речовин [22].

Йогурт є одним із найпопулярніших кисломолочних напоїв, який користується великим попитом у споживачів. Для підвищення якості, споживчої цінності йогурту, розширення та вдосконалення його асортименту потрібно постійно здійснювати пошук різних добавок та наповнювачів. Сьогоднішній ринок кисломолочних напоїв не може повністю задовольнити потреби

споживачів. Серед інноваційних технологій виробництва йогуртів можна виділити йогурти з додаванням корисних рослинних компонентів.

Споживання йогурту позитивно впливає на організм людини, робить здоровішим кишечник, чистить кров. У йогурті міститься багато кальцію, він підтримує задовільний стан кісток, зубів, зберігає здоров'я слизових оболонок, попереджаючи виникнення раку кишечника та знижуючи ризик його розвитку.

Лідери українського ринку молочних продуктів постійно розширюють асортимент йогуртів, використовуючи для їх виробництва неklasичну сировину, що стало новим сучасним трендом. Зокрема рослинна сировина є носієм вітамінів, біологічно-активних речовин та харчових волокон. Цікавим з цієї точки зору є виробництво кисломолочного йогурту з агрусом.

Доцільність використання агрусу у йогурті зумовлена тим, що агрус містить велику кількість природних харчових компонентів, які перебувають у легкодоступному для організму стані. Агрус багатий вітамінами групи В (В1, В2, В6, В9), вітаміном А, вітамінами С, Е, РР, а також мікро- і макроелементами: залізом, золою, йодом, калієм, кальцієм, магнієм, марганцем, міддю, молібденом, натрієм, нікелем, сіркою, фосфором, фтором та іншими. У ньому містяться органічні кислоти, моно- і дисахариди, харчові волокна.

«У середньому калорійність агрусу становить близько 45 ккал, що дозволяє його споживати при дієтичному харчуванні. У лікувальному харчуванні ягоди агрусу, будучи цінним дієтичним продуктом, особливо цінуються при порушеному обміні речовин (особливо при ожирінні). Агрус потрібно вживати при гіповітамінозі, дефіциті заліза, міді, фосфору в організмі. Корисний агрус при хворобах шлунково-кишкового тракту, сечового міхура і нирок, гастроентероколітах. Застосовують агрус як жовчогінний і сечогінний засіб. Показаний агрус і при недокрів'ї та підвищеній проникності судин. Поєднання корисних речовин у цих ягодах сприяє підвищенню імунітету, а також захисту організму від дії радіоактивних речовин. Пектини, що містяться в агрусі, виводять з організму радіонукліди і солі важких металів. Через низький вміст вуглеводів він є рекомендованою ягодою при цукровому діабеті. Завдяки вмісту

серотоніну, стиглий агрус володіє протипухлинними властивостями. Ягоди агрусу мають освіжаючу, сечогінну, жовчогінну, протизапальну, кровоспинну, судинозміцнювальну і загальнозміцнюючу дію» [23].

Новий продукт може зацікавити споживача за рахунок органолептичних показників та наповнювача, який в свою чергу володіє багатьма корисними властивостями, а також урізноманітнити раціон.

Отже, враховуючи існуючий попит йогурт, плануємо його виробляти у обсязі 50 т на рік. Продуктивність лінії 0,5 т в зміну, режим роботи – 1 зміна по 8 годин, 100 змін на рік.

Після оцінки виробничих можливостей підприємства було встановлено, що воно має достатні ресурси та інфраструктуру для виробництва цього продукту. Виробничі лінії були відповідно налаштовані для виробництва нового продукту.

3.1.2. Розрахунок економічної ефективності впровадження нової продукції «Йогурт з агрусом»

Визначимо повну собівартість 1 т йогурту за статтями калькуляції.

Стаття 1. «Сировина й основні матеріали за винятком зворотних відходів»

Нормативна рецептура йогурту з агрусом представлена у таблиці 3.1.

Таблиця 3.1

Розрахунок вартості сировини й основних матеріалів на виробництво 1 т йогурту з агрусом

Найменування сировини	Витрати на 1т, кг	Ціна 1од. сировини, грн кг	Вартість на 1 тонну, грн
Молоко, 3,2 %	940	26	24440
Агрус	60	100	6000
1. Усього	х	х	30440
2. Транспортно-заготівельні витрати на сировину	2%	х	608,8
Усього	х	х	31048,8

Транспортно-заготівельні витрати на сировину приймаються в розмірі 2 % від вартості сировини й основних матеріалів:

$$30440 \cdot 0,02 = 608,8 \text{ грн}$$

Витрати за статтею «Сировина й основні матеріали» з урахуванням транспортно-заготівельних витрат складуть: $30440 + 608,8 = 31048,8$ грн.

Стаття 2. «Тара й упакування»

Таблиця 3.2

Розрахунок вартості даної статті калькуляції

Найменування сировини	Витрати на 1т, кг	Ціна сировини грн шт	Вартість на 1 тонну, грн
Пластиковий стакан з кришкою 250 мл	4000	2,7	10800
Картонний ящик	200	9	1800
Етикетка	4000	0,7	2800
Усього	х	х	15400

Сума витрат на тару та пакувальні матеріали на 1 т продукції становлять 15400 грн.

Стаття 3. «Паливо й енергія на технологічні цілі»

Таблиця 3.3

Розрахунок статті калькуляції «Паливо й енергія на технологічні цілі»

Вид матеріалу	Норма витрат на 1т	Ціна за одиницю, грн	Вартість, грн
Електроенергія, кВт	13,4	7,5	100,5
Вода та водовідведення, м ³	0,2	50	10
Пара, т	0,4	20	8
Холод, Дж	115	32	3680
Газ, м ³	9	9,85	88,6
Усього		х	3887,1

Сума витрат на паливо та енергію на технологічні цілі на 1 т продукції становлять 3887,1 грн.

Стаття 4. Заробітна плата основних виробничих робітників

Продуктивність лінії з виробництва йогуртів з агрусом становить 0,5 т в зміну. Режим роботи – 1 зміна на добу тривалістю 8 годин. Кількість робочих змін на виробниче завдання становить – 100 змін на рік.

В таблиці 3.4 наведений розрахунок витрат на основну та додаткову заробітну плату основних працівників на лінії виробництва йогурту з агрусом.

Таблиця 3.4

Розрахунок витрат на основну та додаткову заробітну плату основних працівників на лінії виробництва йогурту з агрусом

Робітники	Чисельність на 1 зміну	Кількість змін на 1 т	Норма часу, год./т	Тарифний розряд	Годинна тарифна ставка відповідного розряду, грн	Основна заробітна плата, грн	Додаткова заробітна плата (20 %), грн	Загальний фонд оплати праці, грн
Технолог	1	2	16	5	80,64	1290,24	258,0	1548,3
Укладальник-пакувальник	2	2	16	2	49,92	798,72	159,7	958,5
Усього	3	-	-	-	-	2088,96	417,8	2506,8

Сума витрат на основну та додаткову заробітну плату становить 2506,8 грн з урахуванням премій у розмірі 20 %.

Стаття 5. Відрахування на соціальні заходи на заробітну плату працівників, які працюють на виробничій лінії (ЄСВ)

Єдиний соціальний внесок на 1 т продукції складе:

$$\text{ЄСВ} = 2506,8 \text{ грн} \cdot 0,22 = 551,5 \text{ грн}$$

Витрати за іншими статтями визначимо у відсотках. Витрати за статтею «Підготовка та освоєння виробництва» приймаємо у розмірі 2 % від основної заробітної плати. Витрати за статтею «Утримання та експлуатація обладнання

приймаємо у розмірі 20 % від основної заробітної плати. Витрати за статтею «Загальновиробничі витрати» приймаємо у розмірі 50 % від основної заробітної плати. Витрати за статтею «Адміністративні витрати» складають 1,5 % від виробничої собівартості продукції. Витрати за статтею «Витрати на збут» складають 10 % від виробничої собівартості продукції. Витрати на інші операційні витрати передбачені у розмірі 5 % від виробничої собівартості продукції.

У таблиці 3.5 представлена калькуляція витрат на 1 т йогурту з агрусом і розрахунок загальних витрат на виробництво 50 т продукції.

За комбінованим вартісно-ринковим методом ціноутворення визначено, що з метою забезпечення конкурентоздатності нового виду продукції на ринку рентабельність продукції складає 30 % від собівартості продукції.

Таблиця 3.5

**Калькуляція витрат на виробництво та реалізацію йогурту з агрусом
та розрахунок повної собівартості за проектом**

Найменування калькуляційних витрат	Витрати на 1 тонну, грн	Витрати на весь обсяг продукції (50 т), тис. грн
Вартість сировини й основних матеріалів з урахуванням транспортних витрат	31048,8	1552,4
Тара, упакування й допоміжні матеріали	15400	770
Паливо й електроенергія на технологічні цілі	3887,15	194,4
Матеріальні витрати всього	50335,95	2516,8
Основна й додаткова заробітна плата виробничих робітників	2506,8	125,3
Відрахування на соціальні заходи	551,49	27,6
Підготовка та освоєння виробництва	41,78	2,1
Утримання та експлуатація обладнання	417,79	20,9
Загальновиробничі витрати	1044,48	52,2
Виробнича собівартість	54898,24	2744,9
Адміністративні витрати	823,47	41,2
Витрати на збут	5489,824	274,5
Інші операційні витрати	2744,912	137,2
Повна собівартість	63956,45	3197,8
Відсотки за кредитом	0	0
Повна собівартість з відсотками за кредитом	63956,45	3197,8
Прибуток (рентабельність 30 %)	19186,93	959,3
Оптова ціна	83143,38	4157,2
Оптова ціна 1 стаканчика (250 г) йогурту, грн	20,75	

Оптова ціна 1 т йогурту з агрусом становить 83143,38 грн, 1 стаканчика (250 г) – 20,75 грн. Чистий дохід від реалізації 50 т продукції – 4157,2 тис. грн.

Розрахунок грошових потоків від проєкту (відтік та приплив).

Визначимо величину інвестицій у проєкт (відтік коштів), які будуть спрямовані на поповнення оборотних коштів підприємства.

$$\Delta \text{Об.К} = 50/45659 \cdot 669638 = 733,3 \text{ тис. грн}$$

Для розрахунку формування операційного грошового потоку від інвестиційної діяльності складемо таблицю 3.6.

Таблиця 3.6

Формування операційного грошового потоку від проєкту (приплив коштів)

Склад грошового потоку	Період реалізації проєкту, роки		
	0	1	2
Зміна поточних витрат, у т. ч.:			
Матеріальні витрати всього	2516,8	2516,8	2516,8
в тому числі		0	0
Зміна витрат на сировину	1552,4	1552,4	1552,4
Зміна витрат на тару та допоміжні матеріали	770	770	770
Зміна витрат на енергоресурси	194,4	194,4	194,4
Зміна витрат на оплату праці	125,3	125,3	125,3
Зміна єдиного соціального внеску	27,6	27,6	27,6
Зміна інших витрат усього	528,1	528,1	528,1
Усього Збільшення поточних витрат	3197,8	3197,8	3197,8
Обсяг виробленої продукції, т	50	50	50
Ціна одиниці продукції, тис. грн	83,14	83,14	83,14
Збільшення суми чистого доходу	4157,2	4157,2	4157,2
Збільшення прибутку до оподаткування	959,3	959,3	959,3
Збільшення податку на прибуток	172,7	172,7	172,7
Збільшення чистого прибутку	786,7	786,7	786,7
Амортизаційні відрахування від проєкту	0	0	0
Грошовий потік від проєкту	786,7	786,7	786,7

3.1.3. Оцінка економічної ефективності інвестиційного проєкту з виробництва йогурту з агрусом

Виробництво нового продукту на ТОВ «Молочна компанія «Галичина» супроводжується збільшенням собівартості продукції на 3197,8 тис. грн, тому потребує додаткового інвестування в оборотні кошти на суму 733,3 тис. грн.

За результатами розрахунків річний приріст чистого прибутку за рахунок виробництва та реалізації додаткового обсягу продукції складає 786,7 тис. грн. У зв'язку з тим, що амортизація на додатковий обсяг продукції не нараховується, грошовий потік дорівнює чистому прибутку.

Таблиця 3.7

**Розрахунок показників економічної ефективності проєкту з
виробництва нового продукту**

Показники	Період реалізації проєкту, років			усього
	0	1	2	
ІС, сума інвестованих у проєкт коштів, тис. грн	733,3			733,3
ЧІ, чиста (приведена) вартість інвестованих у проєкт коштів, тис. грн	733,3			733,3
Грошовий потік від проєкту, тис. грн	786,7	786,7	786,7	2360,0
Середньозважена вартість капіталу (СВК), %	32			
Коефіцієнт дисконтування	1,0	0,758	0,574	
Дисконтований грошовий потік у році, тис. грн	786,7	596,0	451,5	1834,1
Дисконтований грошовий потік нарастаючим підсумком, тис. грн	786,7	1382,6	1834,1	
Приріст дисконтованого чистого прибутку від проєкту, тис. грн	786,7	596,0	451,5	1834,1
Чистий дохід (ЧД), тис. грн				1626,7
Чистий приведений дохід (NPV), тис. грн				1100,8
Внутрішня норма доходності (IRR), %				74,21%
Індекс доходності (ІД)				2,5
Період окупності (ПО), роки				0,93
Період окупності з врахуванням дисконтування (ПОдис.), років				0,93
Рентабельність інвестицій (Ri) за весь період реалізації проєкту, %				83,4

Ефективність запропонованого заходу з впровадження нового продукту характеризують наступні результати оцінки:

1. чистий приведений дохід від проєкту (NPV) становить 1100,8 тис. грн;
2. внутрішня норма прибутковості (IRR) становить 74,21 %, що перевищує середньозважену вартість капіталу (32 %);
3. індекс доходності дорівнює 2,5;

4. інвестиційні кошти для виробництва додаткового обсягу нового продукту окупляться за 1 рік;
5. рентабельність інвестицій становить 83,4%;
6. інвестиції в проєкт складають 733,3 тис. грн.

Отже проєкт інвестиційно привабливий та економічно ефективний.

Результати оцінки свідчать про економічну ефективність інвестиційного проєкту виробництва додаткового обсягу нового продукту.

3.2. Розрахунок економічного ефекту від застосування факторингу на ТОВ «Молочна компанія «Галичина»

3.2.1. Резюме заходу із застосування факторингу на підприємстві

Одним з заходів покращення фінансової діяльності підприємства є ефективне управління дебіторською заборгованістю і дотримання певного співвідношенням з кредиторською заборгованістю.

Контроль стану дебіторської заборгованості передбачає формування бюджету дебіторську заборгованість; формування реєстру «старіння» дебіторської заборгованості; моніторинг динаміки основних показників, що характеризують дебіторську заборгованість.

Бюджет дебіторської заборгованості формується у розрізі контрагентів-покупців та/або бізнес-напрямків. Упорядкування такого бюджету дозволяє прогнозувати рівень дебіторської заборгованості на майбутній період і вчасно його коригувати. Важливим моментом в управлінні дебіторської заборгованості є формування бази інформації про дебіторську заборгованість та можливість її аналізу. Реєстр старіння дебіторської заборгованості формується в розрізі дебіторів та бізнес-напрямків і дозволяє оцінювати її за різними «віковими групами», визначати рівень та склад «неблагополучної» та/або простроченої заборгованості. Як і інших видів оборотних активів, оцінку дебіторської заборгованості зазвичай проводять за оборотністю.

Коефіцієнт оборотності дебіторську заборгованість (раз) = $2 \cdot \text{Виручка від реалізації} / (\text{Дз початку періоду} + \text{Дз наприкінці періоду})$. (3.1)

Період обороту дебіторську заборгованість (днів) = $365 : \text{Коефіцієнт оборотності дебіторську заборгованість}$. (3.2)

Збільшення періоду погашення дебіторську заборгованість підвищує ймовірність накопичення безнадійних боргів. Збільшення обсягу безнадійних боргів скорочує прибуток. Збільшення періоду погашення дебіторську заборгованість призводить до дефіциту коштів і збільшує витрати, пов'язані із залученням додаткових коштів на фінансування поточної операційної діяльності.

Для оцінки ефективності роботи з дебіторами можна використовувати такі показники, як середньозважений час прострочення та період кредитування порівняно з попереднім періодом. При визначенні середньозваженого часу прострочення сумнівну та безнадійну заборгованість виключають із розгляду, щоб забезпечити коректне порівняння. Очевидно, що збільшення середньозваженого часу прострочення свідчить про зниження ефективності роботи з дебіторами, а зменшення навпаки.

У більшості регламентів з управління дебіторською заборгованістю зазначено, що за наявності її несплати вчасно, першим кроком має бути з'ясування причин несплати.

Серед основних факторів, що визначають, чому покупці не платять за своїми боргами, можна виділити такі групи:

1) причини економічного характеру – найактуальніші в сучасних умовах. Покупець сумлінний, але тимчасово відчуває дефіцит оборотних коштів унаслідок кризових процесів;

2) причини політичного характеру. Боржник має кошти, які не відмовляється платити, але не платить вчасно;

3) форс-мажорні обставини;

4) причини несумлінного характеру. Наприклад, боржник з самого початку не збирався розраховуватись.

Методи впливу на боржників можуть бути психологічні (постійні нагадування телефоном (факсом, поштою тощо); економічні (фінансові санкції (штраф, пеня, неустойка) та заставні відносини); юридичні (претензійна робота, досудове листування та, нарешті, подання позову до суду).

3.2.2. Оцінка ефективності факторингу як методу управління дебіторською заборгованістю

Послуги факторингу містять не лише надання постачальнику та отримання від покупця грошових коштів, а й контроль стану заборгованості покупця з постачання, здійснення нагадування дебіторам про настання термінів оплати, проведення звірок з дебіторами, надання постачальнику інформації про поточний стан дебіторської заборгованості, а також ведення аналітики історії та поточним операціям. Крім того, факторинг допомагає задовольнити потребу підприємства у поточних оборотних коштах, не утворюючи при цьому зайвої грошової маси.

Факторинг – комплекс послуг, який банк (чи факторингова компанія), який у ролі фінансового агента, надає компаніям, які працюють зі своїми покупцями за умов відстрочки платежу.

Переваги факторингу:

1) при вірно складеному договорі фінансування під відступлення грошової вимоги відбувається розщеплення відповідальності між фактором і клієнтом, тоді як тягар кредиту клієнт несе практично одноосібно;

2) постачальник економить на видатках з оформлення кредитного договору, не сплачує відсотки користування чужими грошима, від нього вимагається у разі настання терміну погашення кредиту проводити мобілізацію коштів, вилучаючи їх із обороту;

3) факторингові компанії можуть додатково надавати своїм клієнтам послуги зі страхування ризиків, пов'язаних з неповною оплатою товарів,

простроченням платежу або зміною валютних курсів, інформувати про платіжну дисципліну покупців, вести бухгалтерський облік, а також здійснювати управління дебіторською заборгованістю.

Факторинг – це оптимальне рішення, так як у підприємства, як було виявлено у другому розділі цього дослідження, існує велика дебіторська заборгованість.

Таблиця 3.8

Розрахунок економічного ефекту від використання послуги факторингу

Показники	Дата	Сума, тис. грн
Без використання факторингу		
Відвантажено продукції	На 01.01.2023	3175091
Здійснена часткова оплата	На 01.01.2023	2877719
Втрати від інфляції (при рівні 0,8% за місяць)	На 01.01.2023	2379,0
Залишок заборгованості покупців	На 01.01.2023	297372
Втрати від переплати за товари – 1,5% від оборотних коштів	На 01.01.2023	11354,3
Відсутність можливості інвестувати гроші у придбання нових товарів	На 01.01.2023	26379,0
Загальна сума втрат		311105,3
З використанням факторингу		
Відвантажено продукції	3175091	3175091
Отримано 95% суми оплати від банку	3016336,5	3016336,5
Розрахунок виконаний повністю (за мінусом дисконту 4 %)	31750,91	31750,91
Сума дисконту (4 % від суми грошових зобов'язань)	127003,64	127003,64
Втрати від інфляції (при рівні 0,8% за місяць)	1016,0291	1016,0291
Оплата послуг банку (1 % від суми грошових зобов'язань)	31750,91	31750,91
Загальна сума витрат та втрат	159770,58	159770,58
Економічний ефект при умові використання факторингу		163980,4

Таким чином, підприємству факторинг є вигіднішим, ніж використання кредиту, з економічним ефектом на суму 163980,4 тис. грн.

Таблиця 3.9

Вплив використання факторингу на дебіторську та кредиторську заборгованість

Показники	2022	проект	Зміни
Дебіторська заборгованість	297372	158754,6	-138617,5
Дохід від реалізації	3175091	3175091	0
Оборотність дебіторської заборгованості, обороти	10,68	20,00	9,32
Оборотність дебіторської заборгованості, дні	33,72	18,00	-15,72
Кредиторська заборгованість	270993	132375,6	-138617,5
Оборотність кредиторської заборгованості, обороти	11,72	23,99	12,27
Оборотність кредиторської заборгованості, дні	30,73	15,01	-15,72

Таким чином, в тому випадку, якщо дохід від реалізації залишиться на рівні попереднього року, то оборотність дебіторської заборгованості зросте на 9,32 оборотів, а термін розрахунків з дебіторами знизиться на 15,72 дні.

Це призведе до залучення в оборот додаткових грошових коштів. Визначимо залучення грошових коштів в оборот за рахунок зниження дебіторської заборгованості.

Одноденна виручка становить – 8819,7 тис. грн.

Термін розрахунків з дебіторами скоротиться на 15,72 дні, тоді залучення грошових коштів в оборот становитиме – 138617,5 тис. грн. Ця сума дозволить збільшити вартість товарів, які закуповуються на суму 138617,5 тис. грн.

Таким чином, можливо знизити суму кредиторської заборгованості на суму 138617,5 тис. грн. Оборотність кредиторської заборгованості зросте на

12,27 оборотів. Це свідчить про підвищення ефективності управління капіталом підприємства за рахунок управління дебіторською заборгованістю.

3.3. Вплив заходів на основні техніко-економічні показники ТОВ «Молочна компанія «Галичина»

Вплив заходів на основні техніко-економічні показники ТОВ «Молочна компанія «Галичина» наведені в таблиці 3.10.

Таблиця 3.10

Вплив запропонованого заходу на основні техніко-економічні показники ТОВ «Молочна компанія «Галичина»

Найменування заходів	Інвестиції, тис. грн			Зміни показників діяльності підприємства (±)										
	Усього	У тому числі в		Обсяг реалізованої продукції, тис. грн	Собівартість, тис. грн						Чисельність, осіб	Фінансовий результат від операційної діяльності, тис. грн	Чистий прибуток, тис. грн	Строк окупності інвестицій, років
		основні засоби	оборотні кошти		Усього	у тому числі:								
						Матеріальні витрати	Витрати на оплату праці	Відрахування на соціальні заходи	Амортизація основних засобів	Інші витрати				
Виробництво нового продукту «Йогурт з агрусом»	733,3	0	733,3	4157,2	3197,8	2516,8	125,3	27,6	0	528,1	3	959,3	786,7	0,93

Вплив другого заходу на показники діяльності підприємства відображається у зменшенні суми оборотних активів, які потрібні підприємству для здійснення виробничої діяльності, що буде показано у табл. 3.11.

Основні техніко-економічні показники виробничо-господарської діяльності ТОВ «Молочна компанія «Галичина» до та після впровадження заходу представлено в таблиці 3.11.

Таблиця 3.11

Основні техніко-економічні показники виробничо- господарської діяльності ТОВ «Молочна компанія «Галичина» до й після впровадження заходу

Показники	2022 рік	Проект	Відхилення (±)	
			абс.	відн.
1. Середньорічна виробнича потужність, т	99000	99000	0	0
2. Фактично вироблено продукції, т	45659	45709	50	0,11
3. Коефіцієнт використання виробничої потужності, частки	0,461	0,462	0,001	0,11
4. Обсяг виробленої промислової продукції(без ПДВ й акцизного збору):				
– у діючих оптових цінах підприємства, тис.	3175060	3179217,2	4157,2	0,13
– у порівнянних цінах	3175060	3178536,9	3476,9	0,11
5. Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг), тис. грн	3175091	3179248,2	4157,2	0,13
6. Середньорічна вартість основних фондів основного виду діяльності, тис. грн.	204715	204715	0	0
7. Фондовіддача, грн/грн	11,528	15,527	4,00	34,69
8. Середній залишок оборотних коштів, тис.	669638	531753,9	-137884,2	-20,59
9. Коефіцієнт оборотності оборотних коштів, оборотів	4,742	5,979	1,237	26,08
10. Середньооблікова чисельність штатних працівників облікового складу, осіб	1479	1482	3	0,20
11. Продуктивність праці, тис. грн /особу	1595,7	2144,8	549,062	34,41
12. Операційні витрати на виробництво продукції, тис. грн., у тому числі:	3054665	3057862,8	3197,8	0,105
– матеріальні витрати	2378559	2381075,8	2516,8	0,106
– витрати на оплату праці	129537	129662,3	125,3	0,097
– відрахування на соціальні заходи	28543	28570,6	27,6	0,097
– амортизація	69501	69501	0	0
– інші операційні витрати	448525	449053,1	528,1	0,12
13. Витрати на 1 гривню виробленої / реалізованої продукції, грн	0,9621	0,9618	-0,0003	-0,03
14. Матеріалоемність, грн	0,7491	0,7490	-0,0002	-0,03
15. Повна собівартість реалізованої продукції (собівартість реалізованої продукції,	3160620	3163817,8	3197,8	0,10
16. Фінансовий результат від операційної діяльності, тис. грн	66328	67287,3	959,3	1,45

Показники	2022 рік	Проект	Відхилення (±)	
			абс.	відн.
17. Чистий прибуток, тис. грн.	30954	31740,7	786,7	2,54
18. Рентабельність продажів, %	0,975	0,998	0,023	x
19. Рентабельність продукції, %	2,099	2,127	0,028	x

Внаслідок запропонованих заходів з виробництва йогурту з агрусом та застосування факторингу в управлінні дебіторською заборгованістю, в показниках виробничо-господарської та фінансової діяльності підприємства відбудуться такі зміни: обсяг виробленої продукції в натуральному вираженні зросте на 50 т, у діючих цінах – на 4157,2 тис. грн.

Оскільки виробництво нового продукту не передбачає впровадження лінії з його виробництва, зміни у вартості основних засобів не відбудеться. При цьому, за рахунок додаткового завантаження лінії з виробництва йогуртів, фондovіддача зросте 34,67 %.

Застосування факторингу в управлінні дебіторською заборгованістю при умові, що дохід від реалізації залишиться на рівні попереднього року, приведе до підвищення оборотності дебіторської заборгованості на 9,32 обороти і скороченні терміну розрахунків з дебіторами на 15,72 дні. Це вплине на загальні показники оборотності оборотних активів: коефіцієнт оборотності зросте на 1,237 оборотів (26,08 %).

У проєктному періоді підвищиться продуктивність праці на 34,41 %. Додатково у виробництві йогурту з агрусом будуть залучені 3 робітники.

Витрати на 1 грн виробленої продукції та матеріалоємкість знизяться на 0,03 %. Це відбулося за рахунок перевищення темпів зростання обсягу виробленої продукції над темпом зростання операційних витрат.

Підприємство отримає додатковий прибуток від операційної діяльності у розмірі 959,3 тис. грн, а чистого прибутку – 786,7 тис. грн. Це відобразилося на зростанні рентабельності продажів та продукції.

Фінансово-економічне становище підприємства в результаті реалізації запропонованих заходів покращилося.

ВИСНОВКИ за Розділом 3

Згідно з проведеними дослідженнями і аналізом споживчих вимог, впровадження нової продукції «високобілковий йогурт з агрусом» є доцільним.

Проведений розрахунок економічної ефективності впровадження нової продукції показав позитивні результати. За допомогою аналізу ключових показників, було встановлено, що впровадження «йогурту з агрусом» приведе до збільшення обсягів продажу на 50 т, підвищення чистого прибутку на 786,7 тис. грн та збільшення рентабельності підприємства. Також було виявлено, що інвестиції в виробництво нового продукту повернуться протягом 1 року, що підтверджує його економічну ефективність.

Впровадження нової продукції «Йогурт з агрусом» позитивно вплинуло на показники діяльності та конкурентоспроможність підприємства. Зокрема, спостерігається зростання загального обсягу виробництва, розширення асортименту продукції, розширення ринків збуту. Крім того, впровадження нового продукту сприяє підвищенню внутрішнього потенціалу підприємства, так як ліквідуються внутрішньозмінні простой за рахунок більшого навантаження лінії.

Одним з заходів покращення фінансово-економічного стану підприємства є ефективне управління дебіторською заборгованістю. Контроль стану дебіторської заборгованості містить формування бюджету дебіторську заборгованість; формування реєстру «старіння» дебіторської заборгованості; моніторинг динаміки основних показників, що характеризують дебіторську заборгованість. Збільшення періоду погашення дебіторську заборгованість підвищує ймовірність накопичення безнадійних боргів. Збільшення обсягу безнадійних боргів скорочує прибуток. Збільшення періоду погашення дебіторську заборгованість призводить до дефіциту коштів і збільшує витрати, пов'язані із залученням додаткових коштів на фінансування поточної операційної діяльності.

Дебіторська заборгованість на підприємстві становить значну величину, яка зростає щороку. Зростання дебіторської заборгованості вимагає залучення

кредитних коштів для здійснення господарської діяльності підприємства. Одним із шляхів забезпечення обороту господарської діяльності запропоновано використання послуги факторингу. Факторинг – це комплекс послуг, який банк (чи факторингова компанія), який у ролі фінансового агента, надає компаніям, які працюють зі своїми покупцями за умов відстрочки платежу за певну винагороду.

Розрахунок економічного ефекту використання факторингу показує ефект на рівні 163980,4 тис. грн. Отже, підприємству факторинг є вигіднішим, ніж використання кредиту.

У тому випадку, якщо дохід від реалізації залишиться на рівні попереднього року, то оборотність дебіторської заборгованості зросте на 9,32 обороти, а термін розрахунків з дебіторами знизиться на 15,72 дні. Це призведе до залучення в оборот додаткових грошових коштів на суму 137884,2 тис. грн. Саме на цю суму можливо знизити суму кредиторської заборгованості. При цьому, оборотність кредиторської заборгованості зросте на 12,27 оборотів.

Рівень оборотності активів зростає на 1,237 оборотів, що свідчить про прискорення оборотності активів. Підприємство отримає додатковий прибуток від операційної діяльності у розмірі 959,3 тис. грн, а чистого прибутку – 786,7 тис. грн. Фінансово-економічне становище підприємства в результаті реалізації запропонованих заходів покращилося.

ВИСНОВКИ

Фінансова діяльність підприємства має бути спрямована на забезпечення систематичного надходження й ефективного використання фінансових ресурсів, дотримання розрахункової і кредитної дисципліни, досягнення раціонального співвідношення власних і залучених коштів, фінансової стійкості з метою ефективного функціонування підприємства. Саме цим зумовлюється необхідність і практична значущість систематичної оцінки фінансового стану підприємства, якій належить суттєва роль у забезпеченні його стабільного фінансового стану.

Щоб забезпечити стійкість підприємства в сучасних умовах управлінському персоналу необхідно перш за все вміти реально оцінювати фінансовий стан як свого так і існуючих потенційних конкурентів.

Фінансовий стан – це найважливіша характеристика економічної діяльності підприємства, вона визначає конкурентоспроможність, потенціал у діловому співробітництві, оцінює, у якій мірі гарантовані економічні інтереси самого підприємства та його партнерів у фінансовому та виробничому відношенні. Фінансовий стан підприємства – це ступінь забезпеченості підприємства необхідними фінансовими ресурсами для здійснення ефективної господарської діяльності та своєчасного проведення грошових розрахунків за своїми зобов'язаннями.

Фінансовий стан підприємства – це комплексне поняття, яке є результатом взаємодії всіх елементів системи фінансових відносин підприємства, визначається сукупністю виробничо-господарських факторів і характеризується системою показників, що відображають наявність, розміщення і використання фінансових ресурсів. Фінансовий стан підприємства залежить від результатів його виробничої, комерційної та фінансово-господарської діяльності. Тому на нього впливають усі ці види діяльності підприємства. Фінансова діяльність підприємства має бути спрямована на забезпечення систематичного надходження й ефективного використання фінансових ресурсів, дотримання розрахункової і кредитної дисципліни, досягнення раціонального

співвідношення власних і залучених коштів, фінансової стійкості з метою ефективного функціонування підприємства.

Метою аналізу фінансового стану підприємства є оцінка його поточного стану, а також визначення того, за яких напрямків потрібно вести роботу з поліпшення цього стану. При цьому бажаним є такий стан фінансових ресурсів, при якому підприємство, вільно маневруючи коштами, здатне шляхом ефективного їхнього використання забезпечити безперервний процес виробництва і реалізації продукції, а також витрати з його розширення і відновлення.

Метою оцінки фінансового стану підприємства є пошук резервів підвищення рентабельності виробництва і зміцнення комерційного розрахунку як основи стабільної роботи підприємства і виконання ним зобов'язань перед бюджетом, банком та іншими установами.

Для аналізу фінансового стану підприємства використовуються різні прийоми й методи, серед яких: горизонтальний (часовий) аналіз; вертикальний (структурний) аналіз; трендовий аналіз; аналіз відносних показників (коефіцієнтів); порівняльний аналіз; факторний аналіз.

Характерні показники, що використовуються для оцінки фінансового та економічного стану підприємства можна розділити на дві групи: показники фінансового та показники економічного стану. До групи показників фінансового стану відносять показники ліквідності та платоспроможності, показники фінансової сталості, показники ділової активності, показники рентабельності. До групи показників економічного стану відносять узагальнюючі показники, показники ефективності використання персоналу, показники ефективності використання матеріально-технічних засобів, показники ефективності використання фінансових засобів.

Ринок молокопродуктів має доволі стійкі позиції, його стан суттєво впливає на інші ринки продуктів харчування. Ринок молочної продукції є соціально важливим, адже він у певній мірі заміщує для окремих малозабезпечених верств населення інші продукти харчування тваринного

білкового походження (м'ясо і м'ясопродукти) і водночас не захищеним від конкуренції з імпортом, у більшості випадків сумнівної якості. Нині вітчизняний ринок продуктів молочної продукції є достатньою мірою насиченим і характеризується достатньою кількістю переробних підприємств різної величини і спеціалізації, а також широким спектром асортименту, котрий вони випускають як з вітчизняної, так і з імпоротної сировини.

Основними проблемами молокопереробної галузі у воєнний період є обмежені можливості експорту української молочної продукції через ЄС; збільшення собівартості виробництва; скорочення кількості споживачів на внутрішньому ринку; втрата виробничих потужностей на окупованих територіях; імпорт молочної продукції з ЄС, в першу чергу сирів; проблеми з розрахунками зі сторони торговельних мереж; відсутність дієвого інструменту кредитування галузі; замороження окремих державних програм та ін.

Аналіз фінансово-економічного стану ТОВ «Молочна компанія «Галичина» показав, що у 2022 році в порівнянні з 2021 роком при зниженні фактичного випуску продукції на 174 тонни, обсяг виробленої продукції у діючих оптових цінах підприємства та чистий дохід від реалізації продукції у 2022 році збільшився на 34,02 %. Це свідчить про значне зростання цін на продукцію.

Знизилася ефективність використання основних засобів підприємства та продуктивність робочої сили. Підприємство підвищує заробітну плату працівникам, але у короткостроковій перспективі це не здійснює позитивного впливу на продуктивність праці.

Підприємство має високий рівень витрат на 1 грн виробленої продукції, що є негативним моментом у діяльності підприємства. І хоча, діяльність підприємства як у 2021, так і у 2022 році була прибутковою, фінансове становище підприємства викликає занепокоєння. У балансі підприємства відбуваються структурні зміни у бік збільшення необоротних активів. Основним джерелом формування майна підприємства є поточні зобов'язання і

забезпечення. Їх частка становить на початок, кінець 2021 року та кінець 2022 року відповідно 90,32; 91,74 та 61,65 %.

Підприємство є дуже залежним від позикового капіталу. Коефіцієнт фінансового ризику знаходиться на дуже високому рівні. На кожну власну гривню припадає близько 16,67 та 14,66 грн залучених коштів у 2021 році. На кінець 2022 року цей показник покращується і знижується до 1,93 грн.

Значення коефіцієнта загальної ліквідності у 2021 році знаходиться нижче рівня (від 1 до 2), тобто підприємство не має достатньо коштів для погашення короткострокових зобов'язань. У 2022 році ситуація вирівнюється, коефіцієнт загальної ліквідності зростає до норми.

Враховуючи значення показників ліквідності та платоспроможності слід зазначити загрозове становище фінансового стану підприємства у 2021 році, з покращенням стану на кінець 2022 року. У підприємства досить нестабільне, але контрольоване фінансове становище, оскільки воно дотримується відповідної ліквідності залежно від очікуваних термінів виконання зобов'язань за відповідними інструментами.

Згідно з проведеними дослідженнями і аналізом споживчих вимог, впровадження нової продукції «високобілковий йогурт з агрусом» є доцільним.

Проведений розрахунок економічної ефективності впровадження нової продукції показав позитивні результати. За допомогою аналізу ключових показників, було встановлено, що впровадження «йогурту з агрусом» приведе до збільшення обсягів продажу на 50 т, підвищення чистого прибутку на 786,7 тис. грн та збільшення рентабельності підприємства. Також було виявлено, що інвестиції в виробництво нового продукту повернуться протягом 1 року, що підтверджує його економічну ефективність.

Впровадження нової продукції «Йогурт з агрусом» позитивно вплинуло на показники діяльності та конкурентоспроможність підприємства. Зокрема, спостерігається зростання загального обсягу виробництва, розширення асортименту продукції, розширення ринків збуту. Крім того, впровадження нового продукту сприяє підвищенню внутрішнього потенціалу підприємства,

так як ліквідуються внутрішньозмінні простой за рахунок більшого навантаження лінії.

Одним з заходів покращення фінансово-економічного стану підприємства є ефективне управління дебіторською заборгованістю. Контроль стану дебіторської заборгованості містить формування бюджету дебіторську заборгованість; формування реєстру «старіння» дебіторської заборгованості; моніторинг динаміки основних показників, що характеризують дебіторську заборгованість. Збільшення періоду погашення дебіторську заборгованість підвищує ймовірність накопичення безнадійних боргів. Збільшення обсягу безнадійних боргів скорочує прибуток. Збільшення періоду погашення дебіторську заборгованість призводить до дефіциту коштів і збільшує витрати, пов'язані із залученням додаткових коштів на фінансування поточної операційної діяльності.

Дебіторська заборгованість на підприємстві становить значну величину, яка зростає щороку. Зростання дебіторської заборгованості вимагає залучення кредитних коштів для здійснення господарської діяльності підприємства. Одним із шляхів забезпечення обороту господарської діяльності запропоновано використання послуги факторингу. Факторинг – це комплекс послуг, який банк (чи факторингова компанія), який у ролі фінансового агента, надає компаніям, які працюють зі своїми покупцями за умов відстрочки платежу за певну винагороду.

Розрахунок економічного ефекту використання факторингу показує ефект на рівні 163980,4 тис. грн. Отже, підприємству факторинг є вигіднішим, ніж використання кредиту.

У тому випадку, якщо дохід від реалізації залишиться на рівні попереднього року, то оборотність дебіторської заборгованості зросте на 9,32 обороти, а термін розрахунків з дебіторами знизиться на 15,72 дні. Це призведе до залучення в оборот додаткових грошових коштів на суму 137884,2 тис. грн. Саме на цю суму можливо знизити суму кредиторської заборгованості. При цьому, оборотність кредиторської заборгованості зросте на 12,27 оборотів.

Рівень оборотності активів зростає на 1,237 оборотів, що свідчить про прискорення оборотності активів. Підприємство отримує додатковий прибуток від операційної діяльності у розмірі 959,3 тис. грн, а чистого прибутку – 786,7 тис. грн. Фінансово-економічне становище підприємства в результаті реалізації запропонованих заходів покращилося.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бланк І.О., Ситник Г.В., Андрієць В.С. Управління фінансами підприємств : підручник. Київ : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2017. 792 с.
2. Ковальов В.В. Фінансовий аналіз: Управління капіталом, вибір інвестицій, аналіз звітності . М: фінанси і статистика, 2006. 429 с.
3. Бланк І.О. Фінансовий менеджмент: навчальний курс. Київ: Ніка-Центр, 2014. 656 с.
4. Базилінська О. Фінансовий аналіз: теорія та практика. К.: Центр учбової літератури, 2009. 328 с.
5. Гиляровская Л. Система показателей оценки эффективности использования собственного и заемного капитала. *Центр дистанционного обучения «Elitarium»*. 2007. URL: http://www.elitarium.ru/2007/05/11/ispolzovaniye_sobstvennogo_i_zaemnogo_kapitala.html (дата звернення 09.04.2023).
6. Ребець О. Аналіз ефективності використання фінансових ресурсів. *Вісник Львівської комерційної академії. Серія: Економічна*. 2011. Вип. 36. С. 319-321.
7. Андрюшкіна М., Фролова Л. Оцінка ефективності й оптимізація структури капіталу підприємства. *Торгівля і ринок України*. 2012. Вип. 33. С. 236-241.
8. Шморгун Н.П., Головка В.І. Фінансовий аналіз. К.: Центр навчальної літератури. 2006, 528 с.
9. Сайт української державної служби статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/> (дата звернення 25.03.2024)
10. Виробництво окремих видів промислової продукції. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/> (дата звернення 27.03.2024)
11. У 2023 році виробництво молока зменшилося на 3.3%. URL: <https://infagro.com.ua/ua/2024/01/22/u-2023-rotsi-virobnitstvo-moloka-zmenshilosya-na-3-3/> (дата звернення 05.04.2024)

12. Україна скоротила експорт молочних продуктів на 4% в 2023 році. URL: <https://avm-ua.org/uk/post/ukraina-skorotila-eksport-molocnih-produktiv-na-4-v-2023-roci> (дата звернення 06.04.2024)

13. Зміни у молочній галузі за рік війни: результати першої експертної зустрічі. URL: https://export.gov.ua/news/4644zmini_u_molochnii_galuzi_za_rik_viini_rezultati_pershoi_ekspertnoi_zustrichi (дата звернення 07.04.2024)

14. Офіційний сайт ТОВ «Молочна компанія «Галичина». URL: <https://galychyna.com.ua/> (дата звернення 17.04.2024)

15. Методичні вказівки до виконання курсової роботи з дисципліни «Методика економічного аналізу діяльності підприємства» для здобувачів вищої освіти ступеню «Бакалавр» спеціальності 051 «Економіка», ОПП «Економіка підприємства» / Укл. Н.М. Купріна, О.П. Антонюк, Т.М. Ступницька, Х.О. Баранюк, Т.А. Кулаковська. Одеса, ОНТУ, 2023. 38 с.

16. Звіт незалежного аудитора щодо фінансової звітності ТОВ «Молочна компанія «Галичина» за 2021 рік. 95 с.

17. Звіт незалежних аудиторів та фінансова звітність ТОВ «Молочна компанія «Галичина» за 2022 рік. 72 с.

18. Форма №1. Баланс (Звіт про фінансовий стан) на 31 грудня 2021 року. ТОВ «Молочна компанія «Галичина»

19. Форма №1. Баланс (Звіт про фінансовий стан) на 31 грудня 2022 року. ТОВ «Молочна компанія «Галичина»

20. Форма №2. Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід) за 2021 рік. ТОВ «Молочна компанія «Галичина»

21. Форма №2. Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід) за 2022 рік. ТОВ «Молочна компанія «Галичина»

22. Хонхольц Л. Ринок високобілкового йогурту 2022 року Ключові гравці, SWOT-аналіз, ключові показники та прогноз до 2030 року. URL: <https://uk.eturbonews.com/> (дата звернення 22.05.2024)

23. Чим корисний агрус. URL: <https://www.milkalliance.com.ua/blog/ua/stattya/dlia-tykh-khto-liubyt-hotuvaty-idei->

shcho-spekty-na-desert.ua/stattya/chym-korysnyi-agrus-ta-shcho-z-nyim-pryhotuvaty-naikrashchi-retsepty/amp (дата звернення 24.05.2024)

Міністерство освіти і науки України
Одеський національний технологічний університет

ННІ прикладної економіки і менеджменту ім. Г.Е. Вейнштейна

Кафедра економіки промисловості

Ступінь вищої освіти – перший (бакалавр)

Спеціальність 051 «Економіка»

Освітня програма «Економіка підприємства»

ДОДАТКИ
ДО КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ БАКАЛАВРА

на тему «Діагностика фінансово-економічного стану ТОВ
«Молочна компанія «Галичина»

Здобувачки _____ Древаль А.М.

Керівник _____ проф. Кулаковська Т.А.

Одеса – 2024 рік

ДОДАТОК А

Таблиця 1

Основні показники оцінки фінансового стану підприємства

<i>Показники ліквідності та платоспроможності</i>	
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	Ліквідність при мобілізації коштів
Коефіцієнт швидкої ліквідності	Коефіцієнт загальної платоспроможності
Коефіцієнт поточної ліквідності	Коефіцієнт поточної платоспроможності
<i>Показники фінансової сталості</i>	
Коефіцієнт автономії	Коефіцієнт забезпечення оборотних активів власним капіталом
Коефіцієнт залежності	Коефіцієнт маневреності
Коефіцієнт співвідношення власного та позикового капіталу	Коефіцієнт фінансової сталості
<i>Показники ділової активності</i>	
Швидкість оборотності активів	Швидкість оборотності дебіторської заборгованості
Тривалість одного обороту активів	Тривалість одного обороту дебіторської заборгованості
Швидкість оборотності оборотних активів	Швидкість оборотності кредиторської заборгованості
Тривалість одного обороту оборотних активів	Тривалість одного обороту кредиторської заборгованості
Швидкість оборотності запасів	
Тривалість одного обороту запасів	
<i>Показники рентабельності</i>	
Рентабельність активів	Рентабельність власного капіталу
Рентабельність оборотних активів	Рентабельність продукції
Рентабельність запасів	Рентабельність продажів
Рентабельність позаоборотних активів	

Таблиця 2

Основні показники оцінки економічного стану підприємства

<i>Узагальнюючі показники</i>	
Випуск продукції на одиницю витрат	Витрати на 1 грн виробленої продукції
Рентабельність виробництва продукції	Рентабельність продукції
Прибуток на одиницю продукції	
<i>Показники ефективності використання персоналу</i>	
Темп зростання продуктивності праці	Коефіцієнт використання корисного фонду робочого часу
Абсолютне та відносне вивільнення робочої сили	Трудоємкість одиниці продукції
Частка приросту продукції за рахунок зростання продуктивності праці	Зарплатоємкість одиниці продукції
<i>Показники ефективності використання матеріально-технічних засобів</i>	
Фондовіддача	Матеріаловіддача
Фондоємкість	Матеріалоємність
Фондоозброєність	Коефіцієнт використання сировини та матеріалів
Рентабельність основних засобів	Рентабельність матеріальних витрат
Коефіцієнт завантаження обладнання	
<i>Показники ефективності використання фінансових засобів</i>	
Оборотність оборотних активів	Термін окупності та вкладень
Час обернення оборотних активів	Питомі капітальні витрати
Відносне вивільнення оборотних активів	Приріст потужності
Рентабельність капітальних вкладень	

ДОДАТОК Б

Таблиця 3

Показники стану та розвитку молокопереробної галузі України

Показники	1990	2003	2020	2021	2022
Кількість молокопереробних підприємств, од.	643	441	192	178	120
Виробництво молока, млн т	24,5	13,67	9,8	8,7	7,66
Перероблено молока, млн т	18	4,5	3,5	3,2	2,74
Продукція з незбираного молока, тис. т	6430	1230	1010	1046	780
Вершкове масло, тис. т	441,1	145,3	87,5	64,4	60
Сир, тис. т	183,8	167,8	115,8	106,5	89
Сухе молоко, тис. т	61,1	19,8	35,3	34,1	34
Згущене молоко, тис. т	166	101,4	74,5	74	60
Споживання молока на душу населення, кг	373	220	221	198	х

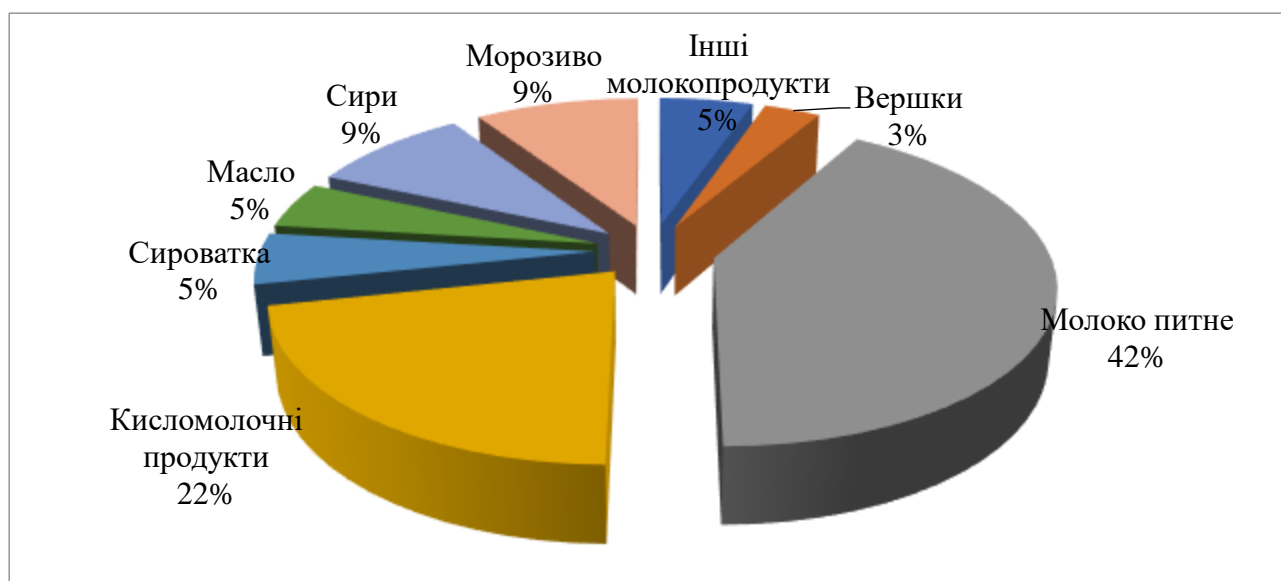

Рис. 1. Загальна структура виробництва молочної продукції у 2022 р. в Україні, %

ДОДАТОК В

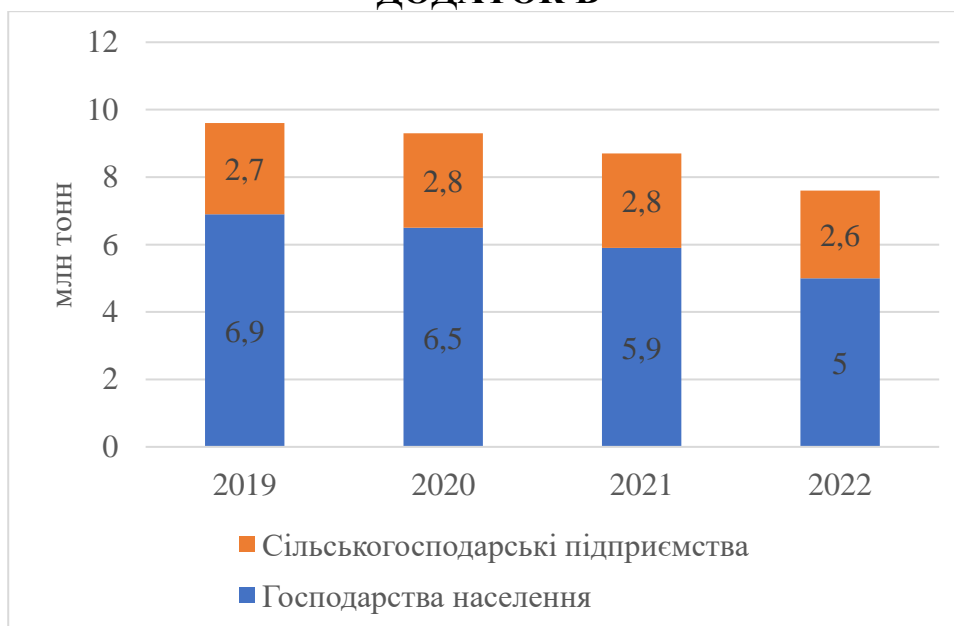

Рис. 2. Динаміка виробництва молока за 2019-2022 рр., млн тонн

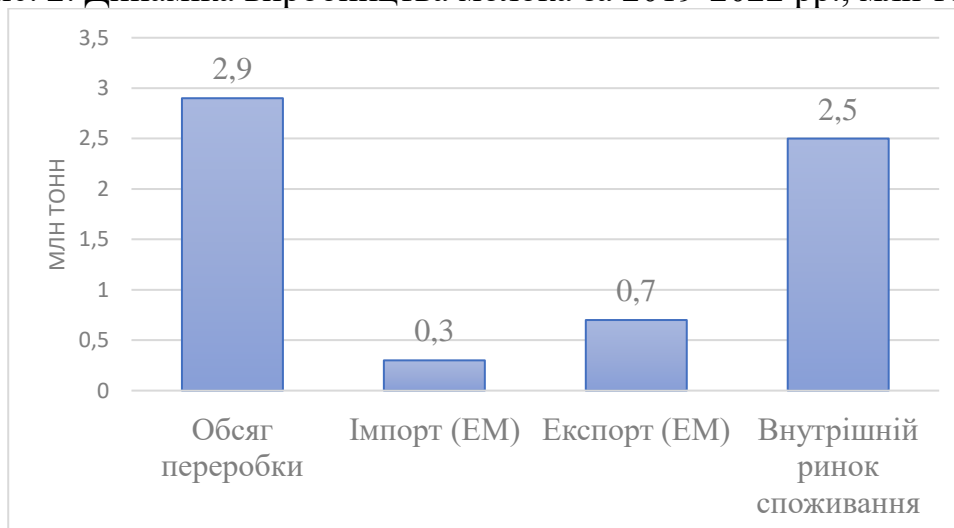

Рис. 3. Баланс промислового використання молока у 2022 році, млн тонн

Рис.4. Структура експорту молочних товарів у 2022 році у вартісному вираженні, %

ДОДАТОК Г

Таблиця 4

Показники оборотності оборотних коштів

Показник	2021 рік	2022 рік	Абсолютне відхилення
1. Обсяг реалізованої продукції (без ПДВ та акцизного податку) (РП), тис. грн	2369061	3175091	806030
2. Середній залишок оборотних коштів (ОК), тис. грн	529698,5	669638	139939,5
3. Коефіцієнт оборотності оборотних коштів (Ко), обороти	4,472	4,742	0,269
4. Тривалість одного обороту оборотних коштів (Тоб), днів	80,5	75,9	-4,6
5. Коефіцієнт закріплення оборотних коштів (Кз), грн/грн	0,224	0,211	-0,013

Таблиця 5

Значення коефіцієнтів фінансової стабільності підприємства

Показник	На початок року	На кінець року	Абсолютне відхилення
2021 рік			
Коефіцієнт фінансової автономії	0,056	0,063	0,007
Коефіцієнт фінансового ризику	16,67	14,66	-2,01
Коефіцієнт маневреності власного капіталу	-4,03	-3,33	0,69
2022 рік			
Коефіцієнт фінансової автономії	0,064	0,341	0,277
Коефіцієнт фінансового ризику	14,66	1,93	-12,73
Коефіцієнт маневреності власного капіталу	-3,33	-2,72	0,61

Таблиця 6

Значення коефіцієнтів ліквідності

Показники	На початок року	На кінець року	Абсолютне відхилення
2021 рік			
Коефіцієнт загальної ліквідності	0,79	0,79	0
Коефіцієнт проміжної ліквідності	0,64	0,52	-0,12
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,15	0,06	-0,09
2022 рік			
Коефіцієнт загальної ліквідності	0,79	1,02	0,24
Коефіцієнт проміжної ліквідності	0,52	0,65	0,13
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,06	0,16	0,10

ДОДАТОК Д

Таблиця 7

Аналіз фінансових зобов'язань за строками погашення

	до 3 місяців	3-12 місяців	1-2 роки	2-5 років	понад 5 років	Всього
2021 рік						
Торговельна кредиторська заборгованість (у т.ч. і за авансами)	299982					299982
Інші поточні зобов'язання		384636				384636
Інші довгострокові зобов'язання						
Цільове фінансування (державні гранти)						
Всього	299982	384636	0	0	0	684618
2022 рік						
Торговельна кредиторська заборгованість (у т.ч. і за авансами)	286062					286062
Інші поточні зобов'язання		534274				534274
Інші довгострокові зобов'язання						
Цільове фінансування (державні гранти)						
Всього	286062	534274	0	0	0	820336

ДОДАТОК Ж

Таблиця 8

Основні техніко-економічні показники виробничо-господарської діяльності ТОВ «Молочна компанія «Галичина» за 2021-2022 роки

Показник	2021 рік	2022 рік	Відхилення	
			абсолютне	відносне
1. Середньорічна виробнича потужність, тонн переробки молока	99000	99000	0	0
2. Фактично вироблено продукції (у перерахунку на молоко), тонн	45833	45659	-174	-0,38
3. Коефіцієнт використання виробничої потужності, частка	0,463	0,461	-0,002	-0,38
4. Обсяг виробленої промислової продукції (без ПДВ й акцизного податку), тис. грн: – у діючих оптових цінах підприємства	2369050	3175060	806010	34,02
– у порівняних цінах	2369050	2360056,2	-8993,8	-0,38
5. Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг), тис. грн	2369061	3175091	806030,0	34,02
6. Середньорічна вартість основних засобів основного виду діяльності, тис. грн	194172,5	204715	10542,5	5,43
7. Фондовіддача, грн/грн	12,201	11,528	-0,7	-5,51
8. Середній залишок оборотних коштів, тис. грн	529698,5	669638	139939,5	26,42
9. Коефіцієнт оборотності оборотних коштів, оборотів	4,472	4,742	0,27	6,02
10. Середньооблікова чисельність штатних працівників облікового складу, осіб	1461	1479	18,0	1,23
11. Продуктивність праці, тис. грн /особу	1621,5	1595,7	-25,8	-1,59
12. Операційні витрати на виробництво продукції, тис. грн, у тому числі:	2613942	3054665	440723	16,86
– матеріальні витрати	1952866	2378559	425693	21,80
– витрати на оплату праці	114790	129537	14747	12,85
– відрахування на соціальні заходи	25305	28543	3238	12,80
– амортизація	61214	69501	8287	13,54
– інші операційні витрати	459767	448525	-11242	-2,45
13. Витрати на 1 гривню виробленої продукції, грн	1,103	0,962	-0,141	-12,81
14. Матеріалоемність, грн	0,824	0,749	-0,075	-9,12
15. Повна собівартість реалізованої продукції, тис. грн	2676090	3160620	484530	18,11
16. Фінансовий результат від операційної діяльності, тис. грн	33999	66328	32329	95,09
17. Чистий прибуток, тис. грн	10034	30954	20920	208,49
18. Рентабельність продажів, %	0,42	0,97	0,55	x
19. Рентабельність продукції, %	1,27	2,10	0,83	x

ДОДАТОК 3

Таблиця 9

**Калькуляція витрат на виробництво та реалізацію йогурту з агрусом
та розрахунок повної собівартості за проектом**

Найменування калькуляційних витрат	Витрати на 1 тонну, грн	Витрати на весь обсяг продукції (50 т), тис. грн
Вартість сировини й основних матеріалів з урахуванням транспортних витрат	31048,8	1552,4
Тара, упакування й допоміжні матеріали	15400	770
Паливо й електроенергія на технологічні цілі	3887,15	194,4
Матеріальні витрати всього	50335,95	2516,8
Основна й додаткова заробітна плата виробничих робітників	2506,8	125,3
Відрахування на соціальні заходи	551,49	27,6
Підготовка та освоєння виробництва	41,78	2,1
Утримання та експлуатація обладнання	417,79	20,9
Загальновиробничі витрати	1044,48	52,2
Виробнича собівартість	54898,24	2744,9
Адміністративні витрати	823,47	41,2
Витрати на збут	5489,824	274,5
Інші операційні витрати	2744,912	137,2
Повна собівартість	63956,45	3197,8
Відсотки за кредитом	0	0
Повна собівартість з відсотками за кредитом	63956,45	3197,8
Прибуток (рентабельність 30 %)	19186,93	959,3
Оптова ціна	83143,38	4157,2
Оптова ціна 1 стаканчика (250 г) йогурту, грн	20,75	

ДОДАТОК К

Таблиця 10

**Розрахунок показників економічної ефективності проекту з
виробництва нового продукту**

Показники	Період реалізації проекту, років			усього
	0	1	2	
ІС, сума інвестованих у проект коштів, тис. грн	733,3			733,3
ЧІ, чиста (приведена) вартість інвестованих у проект коштів, тис. грн	733,3			733,3
Грошовий потік від проекту, тис. грн	786,7	786,7	786,7	2360,0
Середньозважена вартість капіталу (СВК), %	32			
Коефіцієнт дисконтування	1,0	0,758	0,574	
Дисконтований грошовий потік у році, тис. грн	786,7	596,0	451,5	1834,1
Дисконтований грошовий потік наростаючим підсумком, тис. грн	786,7	1382,6	1834,1	
Приріст дисконтованого чистого прибутку від проекту, тис. грн	786,7	596,0	451,5	1834,1
Чистий дохід (ЧД), тис. грн				1626,7
Чистий приведений дохід (NPV), тис. грн				1100,8
Внутрішня норма доходності (IRR), %				74,21%
Індекс доходності (ІД)				2,5
Період окупності (ПО), роки				0,93
Період окупності з врахуванням дисконтування (ПОдис.), років				0,93
Рентабельність інвестицій (Ri) за весь період реалізації проекту, %				83,4

Таблиця 11

**Вплив запропонованого заходу на основні техніко-економічні
показники ТОВ «Молочна компанія «Галичина»**

Найменування заходів	Інвестиції, тис. грн			Зміни показників діяльності підприємства (±)								Строк окупності інвестицій, років		
	Усього	У тому числі в		Обсяг реалізованої продукції, тис. грн	Собівартість, тис. грн					Чисельність, осіб	Фінансовий результат від операційної діяльності, тис. грн		Чистий прибуток, тис. грн	
		основні засоби	оборотні кошти		Усього	у тому числі:								
						Матеріальні витрати	Витрати на оплату праці	Відрахування на соціальні заходи	Амортизація основних засобів					Інші витрати
Виробництво нового продукту «Йогурт з агрусом»	733,3	0	733,3	4157,2	3197,8	2516,8	125,3	27,6	0	528,1	3	959,3	786,7	0,93

ДОДАТОК Л

Таблиця 12

Розрахунок економічного ефекту від використання послуги факторингу

Показники	Дата	Сума, тис. грн
Без використання факторингу		
Відвантажено продукції	На 01.01.2023	3175091
Здійснена часткова оплата	На 01.01.2023	2877719
Втрати від інфляції (при рівні 0,8% за місяць)	На 01.01.2023	2379,0
Залишок заборгованості покупців	На 01.01.2023	297372
Втрати від переоплати за товари – 1,5% від оборотних коштів	На 01.01.2023	11354,3
Відсутність можливості інвестувати гроші у придбання нових товарів	На 01.01.2023	26379,0
Загальна сума втрат		311105,3
З використанням факторингу		
Відвантажено продукції	3175091	3175091
Отримано 95% суми оплати від банку	3016336,5	3016336,5
Розрахунок виконаний повністю (за мінусом дисконту 4 %)	31750,91	31750,91
Сума дисконту (4 % від суми грошових зобов'язань)	127003,64	127003,64
Втрати від інфляції (при рівні 0,8% за місяць)	1016,0291	1016,0291
Оплата послуг банку (1 % від суми грошових зобов'язань)	31750,91	31750,91
Загальна сума витрат та втрат	159770,58	159770,58
Економічний ефект при умові використання факторингу		163980,4

Таблиця 13

Вплив використання факторингу на дебіторську та кредиторську заборгованість

Показники	2022	проект	Зміни
Дебіторська заборгованість	297372	158754,6	-138617,5
Дохід від реалізації	3175091	3175091	0
Оборотність дебіторської заборгованості, обороти	10,68	20,00	9,32
Оборотність дебіторської заборгованості, дні	33,72	18,00	-15,72
Кредиторська заборгованість	270993	132375,6	-138617,5
Оборотність кредиторської заборгованості, обороти	11,72	23,99	12,27
Оборотність кредиторської заборгованості, дні	30,73	15,01	-15,72

ДОДАТОК М

Таблиця 14

Основні техніко-економічні показники виробничо- господарської діяльності ТОВ «Молочна компанія «Галичина» до й після впровадження заходу

Показники	2022 рік	Проект	Відхилення (±)	
			абс.	відн.
1. Середньорічна виробнича потужність, тонн переробки молока	99000	99000	0	0
2. Фактично вироблено продукції (у перерахунку на молоко), тонн	45659	45709	50	0,11
3. Коефіцієнт використання виробничої потужності, частки	0,461	0,462	0,001	0,11
4. Обсяг виробленої промислової продукції(без ПДВ й акцизного збору):	3175060	3179217,2	4157,2	0,13
– у діючих оптових цінах підприємства, тис.				
– у порівнянних цінах	3175060	3178536,9	3476,9	0,11
5. Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг), тис. грн	3175091	3179248,2	4157,2	0,13
6. Середньорічна вартість основних фондів основного виду діяльності, тис. грн.	204715	204715	0	0
7. Фондовіддача, грн/грн	11,528	15,527	4,00	34,69
8. Середній залишок оборотних коштів, тис.	669638	531753,9	-137884,2	-20,59
9. Коефіцієнт оборотності оборотних коштів, оборотів	4,742	5,979	1,237	26,08
10. Середньооблікова чисельність штатних працівників облікового складу, осіб	1479	1482	3	0,20
11. Продуктивність праці, тис. грн /особу	1595,7	2144,8	549,062	34,41
12. Операційні витрати на виробництво продукції, тис. грн., у тому числі:	3054665	3057862,8	3197,8	0,105
– матеріальні витрати	2378559	2381075,8	2516,8	0,106
– витрати на оплату праці	129537	129662,3	125,3	0,097
– відрахування на соціальні заходи	28543	28570,6	27,6	0,097
– амортизація	69501	69501	0	0
– інші операційні витрати	448525	449053,1	528,1	0,12
13. Витрати на 1 гривню виробленої / реалізованої продукції, грн	0,9621	0,9618	-0,0003	-0,03
14. Матеріалоємність, грн	0,7491	0,7490	-0,0002	-0,03
15. Повна собівартість реалізованої продукції (собівартість реалізованої продукції,	3160620	3163817,8	3197,8	0,10
16. Фінансовий результат від операційної діяльності, тис. грн	66328	67287,3	959,3	1,45
17. Чистий прибуток, тис. грн.	30954	31740,7	786,7	2,54
18. Рентабельність продажів, %	0,975	0,998	0,023	x
19. Рентабельність продукції, %	2,099	2,127	0,028	x

ОЦІНКА ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОГО СТАНУ ТОВ «МОЛОЧНА КОМПАНІЯ «ГАЛИЧИНА»

Древаль А.М., здобувач СВО «Бакалавр» ф-ту ЕБІК
Науковий керівник – д.е.н., проф. Кулаковська Т.А.
Одеський національний технологічний університет, м. Одеса

Виробничі потужності ТОВ «Молочна компанія «Галичина» розташовані на заході України у містечку Радехів Львівської області. Завод був збудований в 1955 році. Тоді державне підприємство «Радехівський маслозавод» спеціалізувався на виробництві масла та згущеного молока. Потім його поступово модернізували і почалося виробництво сметани та молока. Після 2000 року відбувся запуск виробництва кефіру та йогурту. ТОВ «Молочна компанія «Галичина» створена у 2015 році. Основна торгова марка – це національна ТМ «Галичина». Асортимент: молоко, сметана, кефір, йогурт, масло, ряжанка, сухе молоко.

Аналіз фінансово-економічного стану підприємства проведено за період 2021-2022 рр. з метою виявлення проблем розвитку підприємства.

Чистий дохід підприємства у 2022 році збільшився на 34 %, при цьому собівартість реалізованої продукції зросла на 13,5 %. Темпи зростання собівартості продукції нижчі за темпи зростання чистого доходу від реалізації, що є позитивною тенденцією і є основою для отримання прибутку підприємства. Підприємство у 2022 році отримало прибуток на суму 30,9 млн грн, тоді як у 2021 році він становив 10 млн грн. Операційна та інша діяльність підприємства за досліджуваний період є прибутковою, при чому фінансові результати діяльності підприємства кращі у 2022 році, ніж у 2021 році.

Баланс підприємства у 2022 році збільшився на 555,7 млн грн. Відбуваються структурні зміни у майні підприємства у бік збільшення необоротних активів в більшості за рахунок зростання власного капіталу (на 27,7 %).

Слід зазначити, що основним джерелом формування майна підприємства є поточні зобов'язання і забезпечення. Їх частка становить на кінець 2021 та 2022 років відповідно 91,7 та 61,6 %.

Аналіз фінансово-економічного стану підприємства має на меті оцінку фінансової стійкості та ліквідності підприємства.

Оцінка фінансової стійкості проводиться за допомогою таких показників, як коефіцієнт фінансової автономії (незалежності), коефіцієнт фінансового ризику, коефіцієнт маневреності власного капіталу тощо [1].

Коефіцієнти фінансової стійкості ТОВ «Молочна компанія «Галичина» наведені в таблиці 1 [2, 3].

Таблиця 1. Значення коефіцієнтів фінансової стабільності підприємства

Показник	На початок року	На кінець року	Абсолютне відхилення
2021 рік			
Коефіцієнт фінансової автономії	0,056	0,063	0,007

Показник	На початок року	На кінець року	Абсолютне відхилення
Коефіцієнт фінансового ризику	16,67	14,66	-2,01
Коефіцієнт маневреності власного капіталу	-4,03	-3,33	0,69
2022 рік			
Коефіцієнт фінансової автономії	0,064	0,341	0,277
Коефіцієнт фінансового ризику	14,66	1,93	-12,73
Коефіцієнт маневреності власного капіталу	-3,33	-2,72	0,61

Коефіцієнт фінансової автономії знаходиться як у 2021, так і у 2022 роках на досить низькому рівні, що свідчить про фінансову залежність підприємства від залученого капіталу. Але у 2022 році він значно збільшився на 0,277 пунктів.

Коефіцієнт фінансового ризику знаходиться на дуже високому рівні. На кожен власну гривню припадає близько 16,7 та 14,7 грн залучених коштів у 2021 році. На кінець 2022 року цей показник покращується і знижується до 1,9 грн.

Коефіцієнт маневреності коштів підприємства має від'ємне значення як у 2021, так у 2022 роках. Тобто підприємство має неманевровий робочий капітал.

Підприємство дуже залежне від позикового капіталу.

Ліквідність балансу визначається як ступінь покриття зобов'язань підприємства її активами, строк перетворення яких у гроші відповідає строку погашення зобов'язань. Рівень ліквідності підприємства можна визначити за допомогою таких показників, як коефіцієнт загальної (поточної) ліквідності, коефіцієнт проміжної (термінової) ліквідності та коефіцієнт абсолютної ліквідності.

Фінансові коефіцієнти ліквідності ТОВ «Молочна компанія «Галичина» наведені у таблиці 2 [2, 3].

Таблиця 2. Значення коефіцієнтів ліквідності

Показники	На початок року	На кінець року	Абсолютне відхилення
2021 рік			
Коефіцієнт загальної ліквідності	0,79	0,79	0
Коефіцієнт проміжної ліквідності	0,64	0,52	-0,12
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,15	0,06	-0,09
2022 рік			
Коефіцієнт загальної ліквідності	0,79	1,02	0,24
Коефіцієнт проміжної ліквідності	0,52	0,65	0,13
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,06	0,16	0,10

Значення коефіцієнта загальної ліквідності у 2021 році знаходиться нижче рівня (від 1 до 2), тобто підприємство не має достатньо коштів для погашення короткострокових зобов'язань. У 2022 році ситуація вирівнюється. Значення коефіцієнта проміжної ліквідності як у 2021, так і у 2022 році нижчий за норму (від 0,7 до 0,8). Значення коефіцієнта абсолютної ліквідності у 2021 та 2022 роках нижче за норму (від 0,2 до 0,35), але вже на кінець 2022 року ситуація значно покращилася. Враховуючи значення показників ліквідності та

платоспроможності слід зазначити загрозливе становище фінансового стану підприємства у 2021 році, з покращенням його на кінець 2022 року.

Ризик ліквідності виникає при загальному фінансуванні діяльності підприємства та управління її платоспроможністю. Підприємство управляє ризиком ліквідності, підтримуючи відповідні резерви, рахунки в банках та можливість отримання кредитів, через постійний моніторинг майбутнього та поточного руху грошових коштів, та співставлення строків реалізації фінансових активів та погашення зобов'язань, уникаючи при цьому неприйнятних збитків та без ризику нанесення шкоди репутації підприємства.

Аналіз фінансових зобов'язань за строками погашення наведений у таблиці 3 [2, 3].

Таблиця 3. Аналіз фінансових зобов'язань за строками погашення

Фінансові зобов'язання	2021 рік			2022 рік		
	до 3 місяців	3-12 місяців	Всього	до 3 місяців	3-12 місяців	Всього
Торговельна кредиторська заборгованість (у т.ч. і за авансами)	299982		299982	286062		286062
Інші поточні зобов'язання		384636	384636		534274	534274
Інші довгострокові зобов'язання						
Цільове фінансування						
Всього	299982	384636	684618	286062	534274	820336

Дані таблиці свідчать про постійне підтримання наявності достатнього рівня грошових коштів, ліквідних фінансових ресурсів для виконання зобов'язань при настанні термінів їх погашення. Основу фінансових ресурсів, відмінних від високоліквідних ресурсів – грошових коштів, складають розрахунки з замовниками. З метою управління ризиком ліквідності та кредитним ризиком підприємство використовує практику авансування споживачів при одночасному застосуванні умов безвідсоткового товарного кредитування, що надається постачальниками. Підприємство дотримується відповідної ліквідності залежно від очікуваних термінів виконання зобов'язань за відповідними інструментами. У підприємства хоча і досить нестабільне, але контрольоване фінансове становище.

Література:

1. Методичні вказівки до виконання курсової роботи з дисципліни «Методика економічного аналізу діяльності підприємств» для студентів спеціальності 051 «Економіка» ступеня «Бакалавр» денної та заочної форм навчання. Укладач Т.А. Кулаковська. Одеса: ОНАХТ, 2018. 74 с.

2. Звіт незалежних аудиторів щодо фінансової звітності ТОВ «Молочна компанія «Галичина» 2021 р. URL: <https://galychyna.com.ua/zvit-auditoryv-2021-rik/>

3. Звіт незалежних аудиторів щодо фінансової звітності ТОВ «Молочна компанія «Галичина» 2022 р. URL: <https://galychyna.com.ua/zvit-nez-auditoriv-2022/>